

Onsdagen den 3 maj

Kl. 09.00–16.31

§ 1 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:
prot. 2016/17:23 för torsdagen den 20 april från justitieutskottet,
prot. 2016/17:39 för tisdagen den 18 april från konstitutionsutskottet samt
prot. 2016/17:40 för torsdagen den 20 april från konstitutionsutskottet.

§ 2 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Utbildningsutskottets betänkanden
2016/17:UbU16 Vuxenutbildningen
2016/17:UbU17 Skolväsendet – grundläggande om utbildningen
2016/17:UbU18 Skolväsendet – lärare och elever
2016/17:UbU19 Skolväsendet – övergripande skolfrågor

Utrikesutskottets betänkanden
2016/17:UU16 Interparlamentariska unionen (IPU)
2016/17:UU17 Den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM)

Socialutskottets betänkande
2016/17: SoU7 Folkhälsofrågor

§ 3 Kompletteringar av den tillfälliga lagen för uppehållstillstånd rörande studier på gymnasienivå

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2016/17:SfU19
Kompletteringar av den tillfälliga lagen för uppehållstillstånd rörande studier på gymnasienivå (prop. 2016/17:133)
föredrogs.

*Kompletteringar av
den tillfälliga lagen
för uppehållstillstånd
rörande studier på
gymnasienivå*

Anf. 1 MIKAEL CEDERBRATT (M):
Herr talman! Jag börjar med att yrka avslag på propositionen.

I politik är snällhet inte alltid snällt. Den svenska debatten bygger nästan alltid på att det är snällt att säga ja till generösare regler eller ersättningar.

Det kan gälla sjukförsäkringen. Det är snällt att låta människor bli sjukskrivna utan tydliga regler och krav. Att de sedan riskerar att leva sitt liv i utanförskap eller gå en för tidig död till mötes nämns inte.

Det kan gälla skolan. Det är snällt att inte ställa krav på elever. Att de sedan inte får de förutsättningar de egentligen borde få nämns inte.

Det kan gälla människor i behov av skydd. Skyddsskålen kan bli så uppluckrade och vida att färre förstår hur viktigt det är att faktiskt kunna ge människor skydd. Bristen på den förståelsen förbättrar inte möjligheterna att bli en del av vårt samhälle. Samtidigt får vi mindre pengar till andra saker, såsom skola, vård och omsorg. Det nämns inte heller.

Detta förslag är baserat på vad som kan uppfattas som sjyst och snällt. Jag tycker inte att det är det. Det riskerar att få många negativa effekter. Därför yrkar vi avslag på propositionen.

Ett av skälen till att Sverige närmade sig en mer normal EU-nivå vad gäller regler för uppehållstillstånd var att minska så kallade pull factors, alltså saker som får människor att söka sig specifikt till Sverige. Det har inte bara att göra med hur många Sverige vill eller kan ta emot, utan det ökar också förutsättningarna för ett jämnare och mer delat ansvar mellan EU:s medlemsstater.

Herr talman! Detta regeringsförslag kommer definitivt att bli ett bärande skäl för många att inte söka asyl i det första säkra landet de kommer till, utan de kommer att ha kompassen inställd på Sverige.

Rätten att få skydd när man behöver det är viktig. Låt oss därför inte blanda in skäl, i detta fall studier, som inte har med skyddsaspekter att göra.

Detta förslag kommer som sagt att innebära att fler kommer att vilja ta sig till Sverige. Det kommer helt naturligt att öka trycket på Migrationsverket, med längre handläggningstider som följd. Det är handläggningstider som påverkar dem som verkligen är skyddsbehövande. Fler kommer att sväva i ovisshet under en längre tid. Det är av ondo.

En grundläggande del i detta förslag är att rektorer och lärare ska bedöma sannolikheten för att den enskildes studier kommer att bli framgångsrika. Det är svårt, inte bara rent faktiskt. Resultatet av bedömningen kommer också att utgöra den avgörande delen i beslutet om personen ska få stanna eller inte. Vi moderater anser att det är fel att försätta våra lärare i den situationen.

Herr talman! För att människor ska lyckas med sina studier behöver dessa ske i en lugn och trygg miljö. Det är viktigt att relationen mellan lärare och elev är trygg och stabil. Den tryggheten och stabiliteten kommer att bli svår att uppnå när eleven vet att läraren har nyckeln till om man ska få stanna eller inte. Eleverna kommer att få problem med dubbelseende. När de ser på sin lärare ser de dels läraren, dels Migrationsverket. Det leder inte till goda studieresultat.

Herr talman! Det är inte bara jag, som är i opposition, som tycker att förslaget inte är särskilt lyckat. Av remissinstanserna, som i den politiska världen enligt mig vet lite mer än vi inom politiken gör, säger bland annat Kammarrätten i Stockholm ”att det är den skyddsbehövandes skyddsskäl

som bör utgöra grund för att vistas i Sverige, oavsett om denne studerar eller inte”.

Lagrådet säger att det är ”fråga om en mycket komplex reglering. Många remissinstanser har också framfört att författningsändringarna är svårtillgängliga och kan leda till tillämpningssvårigheter och påverka rättssäkerheten. Bland dessa ingår Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Göteborg, Migrationsverket och Sveriges advokatsamfund. Det är alltså fråga om instanser som är väl förtrogna med regelverket.”

Det säger Lagrådet. Och jag håller med.

Anf. 2 PAULA BIELER (SD):

Herr talman! Jag börjar med att instämma i i princip allt det Mikael Cederbratt nyss sa.

I den proposition som vi debatterar föreslår regeringen lagförändringar som syftar till att göra det möjligt att få uppehållstillstånd för att studera på gymnasial nivå i Sverige. Sverigedemokraterna håller inte med om att det ska vara möjligt. Vi yrkar också avslag på propositionen genom att yrka bifall till reservation 1.

Det finns flera anledningar till att lagförslaget är dåligt. Vi kan börja med varför det över huvud taget läggs fram. Det är en konsekvens av att de partier som har haft makten i den här kammaren under lång tid har bedrivit en politik som inte har varit hållbar. När vi till slut nådde bristningsgränsen och regeringen kände sig tvungen att agera hastade man fram en lagstiftning som inte var komplett, som hade luckor och hål. Det är viktigt att poängtera. Och redan då aviserade regeringen att man skulle täppa till luckorna men tyvärr också att man skulle göra det på just detta felaktiga sätt.

De luckor som jag talar om och som regeringen vill åtgärda är det faktum att man även med den tillfälliga lagstiftningen möjliggör för personer som får arbete att ändå få permanent uppehållstillstånd. Man flyttar över grunden för uppehållstillståndet från asylskäl till att personen har arbete. Och då blir det ett permanent uppehållstillstånd.

Detta leder till en risk för att personer väljer att ta första bästa jobb i stället för att utbilda sig och nå högre kompetens, nå sin fulla potential.

Lösningen på det kan dock inte vara att Sverige helt plötsligt ska erbjuda permanenta uppehållstillstånd till alla som har påbörjat en gymnasieutbildning i Sverige. För några år sedan insåg man att det var orimligt att Sverige ska erbjuda utbildning till i princip vem som helst i världen som tar sig till vårt land. Då införde vi krav på att utbytesstudenter ska betala för högskolestudier här.

Lösningen är i stället det som Sverigedemokraterna har förordat under lång tid och som vi självklart fortfarande står bakom. Uppehållstillstånd ska alltid vara tillfälliga, och de ska vara bundna till en specifik anledning. Om anledningen kvarstår ska det absolut finnas möjlighet att på ett ordnat och reglerat sätt förlänga uppehållstillståndet utan större krångel. Men att på förhand ge permanent uppehållstillstånd, att locka personer till särskilda beslut genom den här möjligheten, är inte hållbart i längden. Sverige kan inte vara hela världens skola, i just det här specifika fallet.

Prot. 2016/17:104
3 maj

*Kompletteringar av
den tillfälliga lagen
för uppehållstillstånd
rörande studier på
gymnasienivå*

Med de här regelförändringarna ökar incitamenten för dem som saknar asylskäl att ändå söka sig Sverige. Bara man hinner påbörja en gymnasieutbildning under den tid man är här – och den tiden är lång, givet Migrationsverkets belastning, och ofta kommer man in i systemen lite för tidigt ändå – spelar det ingen roll om man sedan har asylskäl eller inte. Man ska tydligen få stanna.

Kammarrätten påtalar att det här är otydlig och komplicerad lagstiftning på många sätt. Det är en otydlig lagstiftning redan nu, och den blir ännu mer komplicerad.

Sveriges Skolledarförbund lyfter fram att detta i praktiken innebär att stort ansvar läggs över på lärare och rektorer, som är de som kommer att avgöra om en elev faktiskt deltar i studier eller inte och får stanna eller inte. Det är en helt orimlig börda för dem, och det är ett helt orimligt sätt att Sveriges migrationspolitik ska styras av personer som egentligen har i uppgift att utbilda.

Detta förslag riktar, som sagt, in sig på enskilda. Jag kan inte nog understryka att varje person som har stannat här tillräckligt länge, även om man tidigt har fått ett avvisningsbeslut som på grund av de regler som finns inte har kunnat verkställas, kommer alltså att kunna beviljas permanent uppehållstillstånd i och med detta förslag.

Herr talman! Det är ett mycket dåligt förslag. Det är ett förslag som urholkar asylrätten genom att möjligheten att få uppehållstillstånd flyttas över till personer som avsiktligt missbrukar möjligheten att söka asyl för att ta sig till vårt land. Det är ett förslag som lockar personer utan asylskäl att söka sig till just Sverige. Det kommer samtidigt som man rapporterar om ökade migrantströmmar till Italien igen, migrantströmmar som har visat sig bestå av bara 3 procent asylflyktingar. Resten har övriga skäl. Vissa har skyddsbehov, men de allra flesta är ekonomiska migranter. Jag är rädd för hur denna siffra kommer att se ut för Sveriges del i och med detta förslag.

Anf. 3 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Vi kan kalla honom Ali. Ali gillade att rita och måla och att spela fotboll. För drygt två månader sedan tog han sitt liv. Han blev 17 år. Ali är inte ensam. Han är ett av de barn som vi talar om i dag.

Talar man med Ensamkommandes Förbund, som organiserar många av dessa barn, berättar de att sex ensamkommande har tagit sitt liv det senaste halvåret. Det är barn som kämpade med matteläxan. Kanske var de kära, och kanske funderade de på framtiden.

Åtskilliga andra, förutom dessa sex, har försökt att ta sitt liv, har allvarliga självskadebeteenden eller plågas av ångest och depression.

När regeringen införde den tillfälliga lagen sa man att lagen skulle få färre människor i behov av skydd att söka sig hit. Familjesplittring, tillfälliga uppehållstillstånd och slopad skyddsgrund för humanitära skäl skulle verka avskräckande. Allt detta sätter skräck i människor och även i de människor som är här. Det påverkar deras liv. Det är det vi ser hos ensamkommande i dag.

Den proposition som vi diskuterar här i dag handlar alltså om att lindra några av de många och svåra konsekvenserna av den tillfälliga lagen. Det är en otillräcklig lindring i fråga om en mycket komplicerad lagstiftning. Men det är en lindring och ett steg i rätt riktning. Därför står Vänsterpartiet

bakom förslaget. Vi står bakom alla förslag som går i rätt riktning. Vi välkomnar detta. Samtidigt har vi flera förslag på hur detta skulle kunna förbättras ytterligare och flera förslag på vad vi tycker borde göras i stället, för att hantera de verkliga och stora problem som vi har med flyktingpolitiken.

Behovet av de förslag som regeringen har lagt fram är helt och hållet skapade av den tillfälliga lagen. Den tillfälliga lagen skapar också en hel del andra problem som inte åtgärdas genom de förslag som vi talar om i dag. För de grupper som framför allt berörs av förslaget – asylsökande barn och unga, och i synnerhet ensamkommande barn – har växande problem med psykisk ohälsa varit mycket påtagliga den senaste tiden. Dessa fruktansvärda konsekvenser av beslut som har fattats i denna kammare åtgärdas endast till en liten del genom regeringens förslag. Men det är inte heller regeringens syfte att adressera just dessa konsekvenser.

I debatten har det dock ibland låtit som att detta förslag kommer att innebära att alla asylsökande som studerar på gymnasiet ska få uppehållstillstånd. Ensamkommande, gode män och lärare har vänt sig till oss i tron att detta förslag kommer att leda till att allt blir bra. Men så är det inte riktigt. Jag vet inte om det är Moderaternas kritik mot förslaget som har fått det att framstå som ett ännu bättre förslag än det egentligen är; det kan jag inte avgöra. Men när lagförslag missförstås på detta sätt av dem som påverkas av dem direkt är det allvarligt.

Herr talman! Det är ett mycket komplext förslag. Lagrådet och en lång rad remissinstanser – Migrationsverket, Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Göteborg och i Stockholm samt Sveriges Advokatsamfund – har påpekat detta. Om de som ska tillämpa lagstiftningen, döma enligt lagstiftningen och föra den enskildes talan utifrån lagstiftningen tycker att den är komplex finns det uppenbara risker att rättssäkerheten kommer att äventyras. Det kommer också att vara svårt för den som söker asyl i Sverige att förstå förutsättningarna för att få uppehållstillstånd och förstå vilken längd på tillstånden som kommer att gälla.

Just osäkerheten när det gäller möjligheten att få stanna i Sverige är i många fall orsaken till en del av den psykiska ohälsa som finns bland många ensamkommande. I vissa fall kommer lagförslaget att skapa större trygghet. Men i andra fall kommer det i stället att skapa större oro och förvirring och kan därmed öka risken för psykisk ohälsa. Förslaget är inte tillräckligt. Med detta förslag kommer man inte till rätta med de grundläggande problem som finns inom det svenska regelverket för asyl, och förslaget skapar många problem och svårigheter genom sin komplexitet. Det går nämligen inte att bortse från att de problem, och andra ännu allvarligare problem, som regeringens förslag avser att åtgärda är skapade av den tillfälliga lagen. Det är egentligen självklart. Den bästa åtgärden som regeringen kan föreslå är att den tillfälliga lagen dras tillbaka så snart som möjligt. Det är det enklaste och mest effektiva sättet att åtgärda de stora och allvarliga problem som vi ser.

Herr talman! Genom den tillfälliga lagen blev tidsbegränsade uppehållstillstånd huvudregel för asylsökande i Sverige. Vänsterpartiet är generellt emot tidsbegränsade uppehållstillstånd, eftersom de skapar stort lidande, oro och osäkerhet hos asylsökande som inte vet vad som väntar dem i framtiden. Tidsbegränsade uppehållstillstånd försvårar också etableringen i samhället för dem som kommer till Sverige på flykt undan krig

och förtryck. Dessutom visar migrationsforskning på någonting ganska intressant, men som egentligen är en ganska självklar paradox, nämligen att människor med permanenta uppehållstillstånd i större utsträckning vågar återvända än de människor som har tillfälliga uppehållstillstånd. Trygghet är helt enkelt en bra grund för att leva sitt liv.

Förslaget innebär olika längd på uppehållstillstånd beroende på en rad olika faktorer, bland annat vilken typ av studier som bedrivs och när ansökan om uppehållstillstånd registrerades. Även om de olika längderna på tillstånden motiveras saknas det utförliga analyser av dem. Vilka konsekvenser de medför och hur förutsättningarna ser ut för att klara studierna inom den utsatta tiden har inte utretts av regeringen. Särskilt problematiskt är längden på tillstånden för dem som studerar på introduktionsprogram och tillstånden för att etablera sig på arbetsmarknaden efter avslutade studier. De 13 månader, med möjlighet till 13 månaders förlängning, som enligt förslaget kommer att gälla för studier på introduktionsprogram kommer för många att vara en otillräcklig tid för att bli behöriga till ett nationellt program. En orealistisk tidsgräns som denna riskerar att skapa ökad stress och oro och försvåra möjligheterna att lyckas med studierna.

Principen att arbete nu för många är den enda vägen till permanent uppehållstillstånd i Sverige etablerades också genom den tillfälliga lagen. Vänsterpartiet är mycket kritiskt till denna kursändring som innebär att arbete får större betydelse än skyddsbehov för den asylsökandes rätt att få stanna i Sverige och återförenas med sin familj. Det är en mycket märklig ordning som sätter lönsamhet framför humanism. Att lägga så stor vikt vid arbete som grund för att få stanna i Sverige innebär också en maktförskjutning till arbetsgivarens fördel. När det gäller arbetskraftsinvandringen har vi tidigare sett vad det innebär för alla på arbetsmarknaden. Vi menar att detta kan få långtgående konsekvenser och att det öppnar för ett utnyttjande av asylsökande på arbetsmarknaden. Denna ordning förs genom denna proposition över även till utbildningsväsendet. Den som klarar sina studier får stanna kvar. Den som inte klarar sina studier klarar inte heller kraven för att få stanna i Sverige.

Herr talman! I Sverige kan asylsökande börja studera på gymnasiet från att de har fyllt 16 år. Regeringens förslag utesluter alla asylsökande mellan 16 och 17 år från möjligheten till ett förlängt uppehållstillstånd på grund av gymnasiestudier enbart på grund av deras ålder. Detta bör ses som diskriminering av dessa barn i enlighet med artikel 2 i barnkonventionen och artikel 21 i EU:s stadgar om de grundläggande rättigheterna.

Flera remissinstanser kritiserar åldersgränsen, och regeringen svarar att en lägre åldersgräns skulle kunna medföra risk för familjesplittring, eftersom sextonåriga barn i så fall skulle få längre tillstånd än sina föräldrar. Men om regeringen verkligen vill motverka familjesplittring har jag ett väldigt bra förslag, nämligen att se över den tillfälliga lagen. Den har kraftigt begränsat just familjeåterförening och skapat familjesplittring. Innan man aviserar en sådan förändring blir denna argumentation inte jättetrovärdig.

Vänsterpartiet föreslår i likhet med Barnombudsmannen att åldersgränsen sänks till 16 år. Familjesplittring kan motverkas och barnets bästa upprätthållas utan att man riskerar diskriminering av sextonåringar, och om föräldrarna får ett kortare uppehållstillstånd än barnet kan de få ett uppehållstillstånd som gäller tills barnet fyllt 18 år.

Herr talman! Vänsterpartiet anser normalt inte att amnesti är det bästa sättet att skapa en rättssäker och stabil migrationspolitik, men läget är faktiskt akut. Migrationsverkets handläggningstider för ensamkommande barn är rekordlånga. År 2015 var den genomsnittliga handläggningstiden 195 dagar, och i dag är den 466 dagar. Den långa väntan på ett mycket osäkert slut skapar stor oro och mycket ångest.

När vi ser hur självmord och självskaðebeteende bland ensamkommande ökar, samtidigt som det inte riktigt finns en vetenskaplig och rättssäker åldersbedömning på plats, är vi i ett läge som kräver extraordinära åtgärder. Vänsterpartiet anser att en amnesti ska införas för alla ensamkommande barn som har varit i Sverige i mer än ett år. Vi hade gärna lagt fram ett förslag om amnesti till omröstning i dag, men det ansågs falla utanför ramarna enligt riksdagsordningen.

Vi är dock inte ensamma. Över 20 000 människor har skrivit under uppropet om amnesti från rörelsen Vi står inte ut. Det är en rörelse som består av gode män, socialarbetare, lärare, grannar och klasskompisar – de som i sin vardag möter de ensamkommande barnen och ser vilka konsekvenser dagens politik får.

Bland de organisationer som slutit upp bakom kraven finns fackförbund som organiserar dem som i sitt arbete måste trösta, ringa ambulans och hjälpa barn som tappat sin vilja att leva och gå vidare. Det är bland annat Lärarnas riksförbund och SSR. Dessutom har studieförbund, biståndsorganisationer, asylrörelsen och många fler ställt sig bakom kraven. Vänsterpartiet är det enda partiet i den här kammaren som hittills har ställt sig bakom uppropet, men flera av ungdomsförbunden och distrikten i olika partier har faktiskt gjort det.

Kanske kan de som befinner sig ute i landet och ser allvaret i dagens situation hjälpa även er att förstå. Ni har ju faktiskt förstått det förut; tack vare kampanjen Flyktingamnesti 2005 fick 17 000 människor uppehållstillstånd i Sverige. Bakom kraven från kampanjen stod då, förutom Vänsterpartiet, såväl Miljöpartiet och Centerpartiet som Folkpartiet och Kristdemokraterna. Jag hoppas att ni fortfarande vet och förstår det ni visste då. Jag undrar när ni ska ställa er bakom kraven från Vi står inte ut.

Jag, liksom många av er, träffar så gott som varje vecka ensamkommande som berättar om sin rädsla och ångest. De inser att detta förslag tyvärr inte kommer att omfatta dem – för att de inte kvalar in, för att de har hunnit fylla 18 eller för att de har drabbats av godtyckliga och rättsosäkra ålderssuppskrivningar. Jag vet att ni andra också gör det, och jag undrar vad ni svarar dem.

Vad säger ni till en människa som ska skickas till ett land hen kanske aldrig varit i, utan nätverk och utan trygghet? Vad säger ni till de många som kämpar för ensamkommande i Vi står inte ut? Vad säger ni till dem som tröstar barnen på natten och som ringer ambulansen när någon skurit sig – eller i värsta fall tagit sitt liv? Vad säger ni till dem som jobbar på BUP och sitter vak vid självmordsbenägna unga?

Jag svarar att jag kämpar för att riva upp den tillfälliga lagen och för en amnesti och möjlighet för dessa barn och unga att äntligen få börja sitt liv i trygghet. Men vad säger ni?

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 2. Jag ber om ursäkt för att jag drog över min talartid.

Anf. 4 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att svara på frågorna. Jag säger att jag kämpar för en lagstiftning och ett system som gör att personen aldrig hade behövt fly över halva världen och riskera sitt liv utan i stället hade fått hjälp så tidigt som möjligt.

Jag reagerade på många saker i Christina Høj Larsens anförande, men det är en sak jag tänker lyfta upp. Christina Høj Larsen sa nämligen att Vänsterpartiet generellt sett inte tycker att amnesti är ett bra tillvägagångssätt. Samtidigt företräder man en önskan om att återgå till den tidigare politik som faktiskt ledde till den situation vi har i dag. Min fråga är därför: Hur ofta anser Vänsterpartiet att man, trots att man egentligen är emot amnestier, ska bevilja amnestier därför att man bedriver en politik som skapar situationer där Vänsterpartiet anser att amnesti är den enda möjliga utvägen?

Anf. 5 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Det som skapat den situation som just nu gör att barn i hela landet skär sig, tar livet av sig och inte förstår hur de ska fortsätta med sitt liv – en situation som gör att de frågar hur de ska klara sig i ett land de aldrig någonsin har varit i – är framför allt den tillfälliga lagen. Vi var mycket starkt emot den, och vi var tydliga med det. Vi var också tydliga med att det kommer att få denna typ av konsekvenser om den tillfälliga lagen genomförs.

Samtidigt har vi haft en situation där åldersbedömningarna inte har varit på plats. Det betyder att vi inte har haft ett rättssäkert sätt att göra åldersbedömningar, och det vet även Paula Bieler om. Vi har sett en omfattande ålderssuppskrivning av barn där man bara har killgissat ålder. Det är inte ett rättssäkert sätt att behandla barn och unga på. I en sådan helt unik situation sätter vi alltid människan före. Jag förstår att det kanske är en lite ny tanke för Paula Bieler, men för mig är det en ganska självklar tanke. Därför gör vi så.

I situationer där vi ser att människor trängs och far illa kommer vi alltid att ställa oss på människors sida. Så enkelt är det.

Anf. 6 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att ge Christina Høj Larsen ett tips: Om man vill verka seriös kanske man ska inse att vi ser olika lösningar men att det inte betyder att vi inte ser samma problem och att vi inte ser andra personer som människor och vill hjälpa dem. Jag tycker att det är alldeles onödigt att sänka sig till en sådan nivå. Jag anser att Vänsterpartiets politik skadar mer än den gör nytta, men jag skulle aldrig drömma om att anklaga vänsterpartister för att göra det med illvilja och med mening.

Vad är grunden till den situation vi har i dag? Det är faktiskt inte den nuvarande lagstiftningen i Sverige utan snarare den lagstiftning vi har haft tidigare. De prioriteringar som vi och andra länder i vår situation har gjort under alltför lång tid har skapat en situation där personer utan asylskäl sö-

ker sig hit och där personer med asylskäl inte får asyl så snart det är möjligt. Det är en situation där vi inte ställer krav på att de som faktiskt kan erbjuda en säker hamn också gör det.

I stället har vi skapat ett system som skapar incitament för människor att söka sig till andra länder och som döljer en ekonomisk migration under locket av att det kallas asyl. Detta är fullkomligt förståeligt. Det finns otroliga välfärdsklyftor globalt sett, och det är oerhört tragiskt. Jag har full förståelse för dem som vill söka sig till exempelvis vårt land för att de har en uruselt situation där de bor för tillfället. Det är dock inget som skyddar dem med störst behov.

Min fråga, lite modifierad, är: Om Vänsterpartiet anser att den lagstiftning vi har nu gör att man behöver ge amnesti till alla som befinner sig här i landet, och om svaret är att de egentligen skulle ha fått uppehållstillstånd redan från början, menar då Vänsterpartiet att man bör ha ett totalt okontrollerat mottagande i Sverige? Är det korrekt uppfattat?

Anf. 7 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Nej, det är helt fel uppfattat. Det fanns en rad fel i det Paula Bieler just sa.

Det vi har ställt oss bakom är det självklara krav som kommer från rörelsen av människor som faktiskt arbetar med dessa barn och unga varje dag. Det handlar om en amnesti för barn som har vistats här i landet i mer än ett år. Det gäller alltså inte alla, utan det är en specifik grupp som vi av förklarliga skäl ser har varit väldigt illa.

Det är en unik situation, och det är viktigt att vi gör någonting. Att världen i stort måste göra bättre ifrån sig när det gäller flyktingmottagande är helt självklart. Vi vet att människor kommer från till exempel Libanon och Libyen, och vi vet att människor är kvar i Syrien. Ett skäl till att unga ensamkommande kommer från Iran är att de sedan länge är flyktingar i Iran och har varit fullständigt rättighetslösa där.

Det är klart att mer behöver göras, men det som Paula Bieler föreslår är att vi ska fortsätta att låta det vara så – att vi ska fortsätta att låta människor vara kvar i Libyen, i Libanon och så vidare – och det är ingenting som jag ställer upp på.

För mig är det så att världen inte blir bättre av att fler gör fel, utan fler behöver göra rätt och det är inte den politik som Paula Bieler eller Sverigedemokraterna företräder. Deras politik går i stället ut på att hela tiden försöka att skjuta bort människor. Om ett hus brinner ska människor få stanna kvar på plats och få hjälp där. Det är en fullständigt obegriplig argumentation som jag inte kan ställa mig bakom.

När människor far illa är det vår skyldighet här i kammaren att göra någonting åt det, och amnesti är ett sätt att göra detta.

Anf. 8 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Detta förslag innebär förlängda uppehållstillstånd i fyra år för gymnasiestudier.

Till att börja med vill jag säga att Liberalerna är ett konstruktivt parti i migrationsfrågor. Vi har deltagit i den migrationspolitiska överenskommelsen och är öppna för att diskutera en rad olika frågor.

Vi anser också att man måste vara beredd att i sak lösa den flyktingkris som har rått, vilket innebär att alla i denna kammare på olika sätt behöver bjuda till.

Problemet med detta lagförslag, herr talman, är att det är så dåligt förberett, så rättsosäkert, så feltänkt och så rörligt att det är helt omöjligt för oss liberaler att ställa oss bakom det. Vi hamnar i en situation där vi tvingas att yrka avslag på den här propositionen, eftersom förslaget helt enkelt är för dåligt.

Jag kan sammanfatta vår kritik i ett antal punkter. Till att börja med: Man söker asyl för att man har skyddsbehov. Man söker asyl för att få skydd. Vad Sveriges regering vill med denna proposition är att man ska söka asyl för att läsa på gymnasiet i Sverige – gymnasiet som därtill är en frivillig skolform.

Detta förslag innebär att den som flyr från Bashar al-Asads cyanidbomber i Syrien får 13 månaders uppehållstillstånd. Den som däremot har kommit till Sverige men fått avslag och ska utvisas härifrån, eftersom personen inte har skyddsskäl, kan få stanna i fyra år för att läsa på gymnasiet. Det är inte rimligt att på det sättet införa idén att studier på gymnasiet är grund för att få uppehållstillstånd.

Punkt två är att detta betyder att man inte gör någon skillnad på personer som ska utvisas och personer som har uppehållstillstånd och ska få stanna. Det innebär att personer som har fått en dom om utvisning som har vunnit laga kraft men vars verkställighet har skjutits upp ska få stanna i Sverige. Detta suddar ut gränsen mellan att få stanna och att inte få stanna, vilket enligt vår mening inte är rimligt.

Punkt tre är nog den mest centrala invändningen som vi från Liberalerna har mot detta lagförslag.

I Sverige är det Migrationsverket som är ansvarig myndighet. Det är Migrationsverket som fattar beslut om huruvida en person får stanna i Sverige eller inte.

Men med det här förslaget skjuter man över det ansvaret på rektorer i den svenska skolan. Vad detta förslag innebär är nämligen att en person som läser på gymnasiet – sannolikt en kille, kanske 18–19 år gammal – får stanna i fyra år. Men vad händer efter dessa fyra år? Jo, då innebär den lagändring som nu föreslås att personen, om den sköter sina studier, ska få förlängt uppehållstillstånd i sex månader för att söka jobb.

Försök sätta er in i situationen att ni är en rektor i en svensk skola. Ni har en ensamkommande elev som inte sköter sina studier och inte går på lektioner och annat. Vad gör rektorn i det läget? Vad gör rektorn när gode män och aktivister börjar ringa, när människor på olika sätt mobiliserar och när lokaltidningar ringer och säger att personen kommer att utvisas om ni inte skriver på?

Man lägger över en börda från våra myndigheter på enskilda skolledare i Sverige och på andra personer som befinner sig nära dessa pojkar – på socialsekreterare, handläggare och andra människor som på olika sätt befinner sig runt omkring dem. Man förflyttar ansvaret. Det är fullständigt orimligt att rektorer genom en signatur i praktiken ska avgöra om personen får stanna i Sverige eller inte. Detta ställer dem inför etiska dilemman och lägger en enorm börda på personer inom välfärdssektorn, och det är inte rimligt.

För det fjärde, herr talman: En person får förlängt uppehållstillstånd i fyra år och ska därefter, om personen klarar studierna, få stanna i ytterligare sex månader, med villkoret att man får stanna resten av livet om man hittar ett jobb. Om man inte hittar ett jobb ska man dock åka tillbaka till Iran eller Afghanistan eller vilket land det nu kan vara.

Sätt er in i den situationen! Vi tänker oss att vi är en kille på 20–22 år. Vi har stannat här i fyra år och klarat våra studier, men våra studier är i praktiken gymnasieintroduktion. Vi har ingen universitetsutbildning, och vi har inte fullgoda gymnasiebetyg för att komma in på universitetet.

Vi har sex månader på oss. Om vi på dessa sex månader hittar ett jobb får vi stanna resten av livet, men om vi inte hittar något jobb åker vi ut.

Detta öppnar för att människor kommer att bli fullständigt desperata efter att hitta ett jobb på de sex månaderna. Det öppnar för skenanställningar, korruption och oseriösa arbetsgivare. Det här öppnar för en situation där dessa personer svävar mellan att få stanna och att inte få stanna i Sverige, och det hela beror på huruvida man lyckas att hitta en person som på olika sätt kan ordna ett jobb.

Herr talman! Orsaken till att det är så här har berörts i tidigare anföran- den. Det beror på att regeringen envisades med att driva igenom så korta tillfälliga uppehållstillstånd i Sverige att man har hackat upp hela integrationen. Det är bakgrunden till detta.

Man har infört en tillfällig lagstiftning med korta uppehållstillstånd, och sedan kan man inte riktigt stå upp för den lagstiftningen. När man ser dessa olika problem vill man lappa och laga, rätta till, fixa och dona, och därigenom skapar man en lagstiftning som är rättsosäker. Vi kommer nu att ha flyktingfamiljer i Sverige där barnen till följd av detta kan få olika längd på uppehållstillståndet.

För det sjätte, herr talman, kom det häromdagen ett förslag från Miljö- partiet som innebär att man inte ska behöva få ett jobb för att få stanna, utan det ska räcka med en subventionerad anställning.

Kombinationen av dessa två förslag – det som nu ligger på riksdagens bord och det som Miljöpartiet har föreslagit – skulle vara fullständigt för- ödande, som jag uppfattar det. Denna kombination skulle öppna upp för en arbetsmarknad med utnyttjande av nyanlända i Sverige, och alla vi som har en viss social blick och en idé om ordning och reda på arbetsmarknaden borde verkligen inte ställa oss bakom detta.

Vad tycker då Liberalerna? Vi är ett parti som tycker att det är jätte- viktigt att uppmuntra människor att gå i skolan. Vi är på inget sätt negativa till att man går i skolan – vi tycker att det är viktigt. Vi vill ha skolplikt. Vi vill ha mer utbildning i Sverige – vi har fokuserat jättemycket på utbild- ning.

Under den tid man söker asyl i Sverige har man rätt att gå i skolan, vilket innebär att detta tillgodoses. Men med den lagstiftning som finns i Sverige i dag kommer inte alla människor som är här på tillfälliga uppe- hållstillstånd eller som söker asyl att få stanna. Vi menar att denna tid där- för bör användas till att förbereda människor på ett flexibelt sätt, så att dessa ungdomar får kunskaper eller verktyg som de också kan använda sig av i andra länder, om de skulle tvingas att lämna Sverige.

Detta betyder att civilsamhället och studieförbunden behöver spela en roll, men vad regeringen gör är att malla in alla i gymnasiestrukturen. Personerna kommer därför inte att ha de meriter som gör att de kanske kan få ett jobb i ett annat land om de behöver lämna Sverige.

Summa summarum, herr talman, vill jag yrka avslag på propositionen och bifall till reservation 1.

Anf. 9 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Det pågår en humanitär kris i världen. Krig, förtryck, islamistiska terrorgrupper och förföljelse av etniska och religiösa grupper gör att miljontals människor är på flykt.

Enligt nättidningen Europaportalen i går har Sverige tagit emot flest asylsökande per capita i Europa, och det är bra. Men fler länder måste ta sitt ansvar i EU för att allt fler ska kunna få det skydd som man behöver.

Mottagandet av närmare 163 000 asylsökande under 2015, varav ca 35 000 minderåriga utan vårdnadshavare, har ställt mycket stora krav på hela samhället. Det hade varit helt omöjligt att klara av utan alla de medmänniskor som öppnat sina hem och medarbetare ute i kommuner och på myndigheter som arbetat hårdare än vanligt för att klara den svåra uppgiften.

Den proposition som regeringen nu har lagt på riksdagens bord, och som vi i dag ska diskutera och fatta beslut om, menar vi ändå är en konsekvens av den illa förberedda tillfälliga restriktiva migrationslagstiftning som regeringen aviserade i november 2015 och drev igenom i riksdagen i juni 2016. Att nu återkomma med kompletteringar är nödvändigt, eftersom vi har sett orimliga effekter av den tillfälliga lagen.

Flertalet remissinstanser har, trots omfattande brister i förslaget, tillstyrkt ändringarna i den tillfälliga lagen. Men det framgår av remissvaren att det inte är för att förslagen bedöms vara bra, utan för att det vore sämre att inte alls göra några förändringar. De anser att lagen kommer att bli än mer komplex, och det instämmer vi i. Ändå ser vi ett behov av att delvis lappa och laga i systemet och kommer därför att släppa igenom propositionen.

Herr talman! Att tvingas bryta upp och ta sig till ett annat land för att söka skydd eller försöka möjliggöra en bättre framtid är ett stort beslut. Särskilt svårt måste det vara för ensamma barn att ta det steget. Att lämna hem och familj bakom sig för att söka asyl i ett nytt land är något som inget barn borde behöva vara med om. Ändå är det precis vad tusentals ensamkommande gått igenom.

Även om antalet nya ansökningar om asyl hittills i år och förra året varit betydligt färre än åren dessförinnan kvarstår mycket hårt arbete både i asylprövningen och för att de som beviljas uppehållstillstånd ska kunna integreras väl i vårt gemensamma samhälle. Såväl alla som bidragit och bidrar ideellt som anställda som möter behoven hos asylsökande och nyanlända måste få rimliga förutsättningar att göra sin del.

Även om regeringen i vissa delar tydliggjort ansvarsfördelningen och avsikterna vad gäller hur de nu föreliggande förslagen ska tillämpas kvarstår betydande otydligheter, vilka är kring orimliga krav som riskerar att ställas på såväl socialsekreterare som lärare och annan skolpersonal när dessa yrkeskategoriers bedömningar i sitt yrkesutövande i direkt mening

kan komma att avgöra en ung persons möjlighet att få förlängt uppehållstillstånd.

Kristdemokraterna menar att det är rimligt att tidsbegränsade uppehållstillstånd kan och ska användas som huvudregel, och behovet av en ändring och anpassning till andra EU-länder var något som Göran Hägglund gick ut med i en artikel redan hösten 2014. Det kan vara en huvudregel för alla skyddskategorier utom kvotflyktingar. Men det är vår åsikt att samtliga tidsbegränsade uppehållstillstånd ska gälla i tre år. Om skyddsbehovet kvarstår för en person som haft tidsbegränsat uppehållstillstånd under tre år bör uppehållstillståndet permanentas.

I den tillfälliga lag som regeringen har infört är de tillfälliga uppehållstillstånden bara 13 månader. Det får helt andra konsekvenser än vad treåriga uppehållstillstånd skulle ha inneburit. Med treåriga tillstånd i utgångsläget och med rätt till permanent uppehållstillstånd, om skyddsskäl kvarstår, skulle betydande delar av dem som påbörjat en gymnasieutbildning ha kunnat fullgöra den.

I den tillfälliga lagen har regeringen begränsat möjligheten att bevilja uppehållstillstånd för personer som har etablerats på arbetsmarknaden och som har fyllt 25 år. Kristdemokraterna avvisade denna åldersgräns och förespråkade att gränsen i stället skulle sättas vid 21 år. Även detta skulle ha inneburit att flera av de unga som regeringen nu känner sig nödgad att hitta speciallösningen för redan skulle ha haft möjlighet att få uppehållstillstånd om vårt förslag hade vunnit bifall.

Även lagförslaget nedre åldersgräns är problematisk, dels ur ett barnperspektiv, dels då det innebär nya svårigheter i tillämpningen och möjligheten att upprätthålla rättssäkerheten. Regeringens motivering att värna familjesammanhållningen motsägs av att man genom den tillfälliga lagen kraftigt begränsat just möjligheten till familjeåterförening. Det senare är ytterligare något som vi kristdemokrater har motsatt oss. Vi anser fortsatt att rätten till familjeåterförening ska gälla dem som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och att den möjligheten snarast bör införas.

Herr talman! Med Kristdemokraternas politik hade omprövningarna varit färre och belastningen på Migrationsverket varit mindre, vilket skulle ha medgivit kortare handläggningstider.

Med den tillfälliga lag som vi har i dag har regeringen tagit bort möjligheten att bevilja uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter för vuxna och särskilt ömmande omständigheter för barn. Det innebär att grunden för uppehållstillstånd inte längre finns för några av de mest sårbara av de personer som befinner sig här nu. Att regeringen nu, med de ändringar i den tillfälliga lagen som föreslås, försöker hantera även detta visar på hur fel det var att ta bort dessa grunder.

Sammantaget konstaterar vi att om Kristdemokraternas tidigare lagförslag hade vunnit bifall i riksdagen hade regeringen inte behövt lägga fram punkterna 1 och 2 i regeringens proposition.

Herr talman! Som vi skriver i vårt särskilda yttrande i betänkandet anser vi att Kristdemokraternas förslag, som tidigare behandlats i riksdagen men ej vunnit bifall, borde ha genomförts. Men när vi nu har den lagstiftning vi har anser vi att förutsättningarna måste bli så goda som möjligt för de barn och ungdomar vars öde här och nu vilar på de lagar som gäller.

Trots brister i regeringens förslag kommer inte Kristdemokraterna att stoppa förslaget i dag. Vi avslår alltså inte propositionen. Jag vill däremot yrka bifall till reservation 4.

Anf. 10 CARINA OHLSSON (S):

Herr talman! Vi debatterar nu socialförsäkringsutskottets betänkande *Kompletteringar av den tillfälliga lagen för uppehållstillstånd rörande studier på gymnasienivå*.

Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget och avslag på samtliga reservationer, vilket innebär att vi ställer oss bakom regeringens förslag till lag om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå och därmed ändringar i utlänningslagstiftningen samt följdändringar i lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Propositionen lämnar alltså förslag som syftar till att uppmuntra och ge möjlighet till nyanlända ungdomar att studera på gymnasial nivå. Det föreslås att den som påbörjat utbildning på gymnasial nivå, och som ska beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt den tillfälliga lagen eller på grund av verkställighetshinder för att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet, enligt utlänningslagen ska kunna få ett uppehållstillstånd med en längre giltighetstid. Om grunden för tillståndet har upphört ska utlänningslagen kunna få ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå för att ha möjlighet att fortsätta med sina studier, alltså gå klart gymnasieutbildningen, helt enkelt.

Som jag sa ska även den som har fått eller annars skulle ha fått ett beslut om av- eller utvisning med uppskjuten verkställighet därför att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet kunna få ett uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå. Det ska vara möjligt för den som har fått ett längre eller ett beviljat uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå att få ett permanent uppehållstillstånd på grund av egen försörjning, även under en tid efter den tillfälliga lagens giltighetstid.

Lagändringarna föreslås träda i kraft redan om mindre än en månad, alltså den 1 juni 2017.

Herr talman! Personen måste ha fyllt 17 men inte 25 år, studera på ett nationellt program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan eller på heltid på annan motsvarande utbildning och får inte tidigare ha fullföljt en sådan utbildning eller motsvarande utländsk utbildning. Giltighetstiden ska bestämmas till sex månader utöver den tid som återstår av utbildningen enligt den individuella studieplanen eller, vid studier på folkhögskola, enligt motsvarande planeringsdokument.

Uppehållstillståndet gäller alltså sex månader längre än de planerade studierna, vilket flera har tagit upp. Den som fullföljt sina studier får därigenom en viss tid på sig att etablera sig på arbetsmarknaden. Om det finns särskilda skäl ska en längre giltighetstid kunna beslutas även om sökanden inte studerar på heltid.

I gymnasieskolan finns det två sorters program, introduktionsprogram och nationella program. Den som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett nationellt program har alltså möjlighet att gå ett introduktionsprogram för att få sådan behörighet.

Det är i princip så att alla nyanlända ungdomar i gymnasieåldern som påbörjar gymnasiestudier gör det på ett introduktionsprogram. Det är av stort värde för nyanländas etablering på arbetsmarknaden att de efter introduktionsprogrammen går över till ett nationellt program och sedan fullföljer en gymnasieutbildning.

Detta vet vi gäller generellt för både ungdomar och vuxna i Sverige när det gäller att kunna få ett arbete och etablera sig på arbetsmarknaden. Det är alltså inte unikt för nyanlända, utan det är så det fungerar. Det är en markant skillnad i arbetslöshet mellan dem som har fullföljt en gymnasieutbildning och dem som inte har gått en gymnasieutbildning. Det är därför det är så viktigt med gränsen på 25 år och att man ska fullfölja en gymnasieutbildning.

För den som inte har fyllt 25 år kommer en fullföljd gymnasieutbildning dessutom att vara en förutsättning för att kunna beviljas ett permanent uppehållstillstånd vid försörjning. Avsikten med regleringen är att de som är under 25 år ska ges möjlighet att fullfölja en gymnasieutbildning och på så sätt kunna beviljas permanent uppehållstillstånd.

Det är viktigt att skapa ytterligare incitament för att påbörja studier på ett nationellt program. Utgångspunkten bör därför vara att det ska krävas studier på ett nationellt program för att kunna beviljas ett längre uppehållstillstånd. Man ska också ha kunnat gå ett introduktionsprogram innan.

I vissa fall bör det dock vara möjligt att beviljas uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå även för studier på ett introduktionsprogram. Man kan till och med gå två introduktionsprogram och få beviljat två gånger 13 månader.

Att jag nu har försökt förklara ganska ingående – och ändå kan det verka komplicerat – vad vi kommer att besluta om i dag beror på att det är många som hör av sig, vilket också flera har sagt i talarstolen. Det gäller både ungdomar, som är direkt involverade, och andra, såsom lärare, gode män, anställda på HVB-hem med flera. De undrar hur det kommer att fungera och vad som kommer att gälla.

Jag vet att många följer förslaget och vad beslutet blir här i eftermiddag. Därför är det viktigt att vi kommunicerar det så bra som möjligt. I dagens debatt kommer vi också att få lyssna på migrationsminister Morgan Johansson som givetvis kommer att förklara förslagets innebörd och motivera det.

Det blir förstås en snabb omställning för Migrationsverket eftersom förslaget ska träda i kraft redan den 1 juni. Vi vet att man där är väl insatt och inläst på förslaget, men man ska trots allt kunna hantera det i stort sett direkt.

Jag tycker att det är ett oerhört bra förslag att ungdomar ges möjlighet att få uppehållstillstånd för att utbilda sig och få en bra gymnasieutbildning och att de efter det kan få ett arbete och försörja sig och kunna stanna kvar i Sverige.

Jag har lång erfarenhet av att jobba som lärare på högstadiet, gymnasiet och komvux och vet hur viktigt det är att utbilda sig – både för att få kunskap, färdigheter och bildning och för att ingå i en gemenskap och ett sammanhang och göra något meningsfullt.

Herr talman! Jag vet också från mitt långa engagemang i kvinno- och tjejjourer att ett av de bästa sätten för barn och ungdomar att komma vidare när de lever eller har levt med traumatiska upplevelser är att gå i skolan och att utbilda sig. Undersökningar har visat att det till och med är bättre än terapi. Skola och utbildning är det bästa för barn och ungdomar för att kunna gå vidare.

Därför är det viktigt att detta förslag går igenom i dag. Det är ett bra och framåtsyftande förslag. Det gläder mig att flera partier utöver regeringspartierna ställer sig bakom förslaget. Jag hade dock hoppats att ytterligare ett par partier skulle ha övervägt att ställa sig bakom förslaget eftersom det leder till att många ungdomar får möjlighet till utbildning. Det ska bli spännande att följa omröstningen i eftermiddag.

Anf. 11 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Jag har lyssnat på Socialdemokraterna och förstått att allt är finemang i denna lagstiftning. Det är lite märkligt att den kommer först nu och att den inte har kommit tidigare om den är så fantastisk.

Herr talman! Sveriges Skolledarförbund skriver så här i sitt remissvar: Förbundet är allvarligt oroat över den roll som lärare och skolledare förväntas ta i processen gällande beviljande av uppehållstillstånd. Skolledare och lärare riskerar att hamna i mycket svåra etiska dilemman.

Skolverket skriver så här: Skolverket bedömer att utkastets förslag om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå i praktiken innebär att huvudmannen för utbildningen kan komma att avgöra tiden för uppehållstillstånd.

Det var precis detta jag förde fram i mitt anförande tidigare. Vad regeringen vill är att rektorer och inte Migrationsverket ska avgöra om personer får stanna i Sverige eller inte. Har ni tänkt igenom vad det får för konsekvenser? Uppenbarligen har ni inte lyssnat på den allvarliga kritiken från Skolverket och Sveriges Skolledarförbund.

Vad säger du till Sveriges rektorer, Carina Ohlsson? Det är ju deras signatur som i slutänden kommer att fälla domen om personer får stanna i Sverige eller inte. Är det rimligt? Är det socialdemokratisk politik att rektorer ska vara ställföreträdande migrationsverksbeslutsfattare? Det kan det väl inte vara?

Anf. 12 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! När det gäller de barn som kommer till Sverige och söker asyl, där en del får asyl och andra får avslag, blir såklart alla i samhället delaktiga. Jag möter dagligen människor som är delaktiga i den vardag som dessa barn och ungdomar lever i.

Jag är själv ordförande i en fotbollsklubb och möter ungdomarna där. Det är inte alldeles enkelt eftersom de inte alltid har denna färdighet. Det samma gäller i skolan, och därför ges möjlighet till dubbla introduktionsprogram så att de ska klara ett nationellt program. Det står inte vilka betyg de ska men de ska fullfölja ett nationellt program.

Jag tror kanske mer än Sveriges Skolledarförbund på att lärarna och skolledarna är professionella. När det gäller att bedöma, motivera och informera tror jag att professionen kommer att klara det på ett mycket bra sätt. Jag menar att det är ännu svårare att möta ungdomar som inte har

möjlighet att fullfölja ett program för att de ska avvisas men ändå ska gå till skolan och vara motiverade.

Regeringens förslag ger barn och ungdomar större möjlighet att fullfölja sin utbildning på ett bra sätt.

Anf. 13 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Jag lyssnade på Carina Ohlsson, och det är väldigt mycket av att hon tror det ena, hon tror det andra. Tror det gör man i kyrkan, i moskén, synagogan eller i hinditemplet. Det som vi ägnar oss åt i riksdagen är utredning, analys och att komma med välgrundade förslag. Vi stiftar lagar här.

Ni är nu beredda att stifta en lag som Sveriges Skolledarförbund bedömer kommer att leda till mycket svåra etiska dilemman. Förbundet är allvarligt oroat, skriver man, för den roll som lärare och skolledare förväntas ta i processen gällande beviljande av uppehållstillstånd.

Skolverket skriver att man bedömer att förslaget innebär att huvudmannen för utbildningen kan komma att avgöra tiden för uppehållstillstånd. Det här är ju en radikal förändring.

Då säger Carina Ohlsson att hon är ordförande i en fotbollsförening, så hon är delaktig. Då kan jag berätta att i fotbollsföreningen bestämmer man om Ibrahim ska spela vänsterback eller mittfältare. Men här kommer rektorerna att bestämma om Ibrahim får stanna i Sverige eller inte. Det är någonting annat.

Man kan inte slå ifrån sig genom att säga att vi har ett civilsamhälle där alla är delaktiga kring dessa pojkar. Det här handlar ju om specifika personer, rektorer, skolledare och andra som kommer att utsättas för ett ofantligt tryck från gode män, från personal på boenden, från aktivister och andra. Deras beslut kommer att innebära om en person får stanna i Sverige eller inte.

Förstår inte Socialdemokraterna att man inte kan lägga den här typen av etisk börda på personer som ska vara ansvariga för pedagogisk verksamhet, att de ska vara någon sorts ställföreträdande myndighetsutövare för Migrationsverket i Sverige? Det borde väl ändå vara rimligt att man i Regeringskansliet med alla räknenissar, utredare, jurister och hela Statsrådsberedningen kommer fram till den slutsatsen att man inte kan lägga en sådan börda på Sveriges skolledare. Det förvånar mig att Socialdemokraterna inte har tänkt till här mer än så.

Anf. 14 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! Alla de epitet som Fredrik Malm försöker att lägga på mig tar jag med lättsamhet och lämnar bakom mig.

Fredrik Malm själv bad att jag skulle beskriva etiska dilemman, och de är inte alltid faktabaserade. Man kan inte säga exakt hur det blir, utan då måste det ske överväganden. Det var därför som jag sa att jag tror att lärarna och skolledarna har en bättre professionell förmåga än vad skolledarförbundet tror. Det var den frågan som jag svarade på. Jag sa inte att jag tror på en annan högre makt. Jag tror på förslaget, att det är rimligt, balanserat och kommer att fungera.

Prot. 2016/17:104
3 maj

*Kompletteringar av
den tillfälliga lagen
för uppehållstillstånd
rörande studier på
gymnasienivå*

Det är synd att Liberalerna inte har något balanserat och bra förslag som man kunde tro på.

Jag nämnde andra aktörer för att de är med och deltar. Det som händer i civilsamhället gör att det enskilda barnet och den enskilda ungdomen kan klara skolresultaten bättre. Det var därför som jag tog upp andra aktörer än just skolväsendet.

Jag tror på förslaget. Jag tror också att skolan kommer att klara av det på ett bra sätt. Det är därför som jag själv, Socialdemokraterna och regeringen har kommit fram till det här förslaget. Vi tror på det, och det är analyserat och faktagenomgången. Det kommer att bli bra.

Jag hade hoppats mer av Fredrik Malm, att det hade kommit ett bättre motförslag som vi också hade kunnat titta på.

Anf. 15 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Trots att jag är emot lagstiftningen kan jag börja med att lämna ett sådant förslag. Man kan ha centralrättade prov och knyta uppehållstillståndet till faktiska skolresultat. Då kommer man åtminstone en bit på väg där lärarna inte åläggs denna börda.

Precis som Fredrik Malm fascinerar jag av Carina Ohlssons svar där hon helt enkelt hänvisar till professionens arbete och ignorerar det faktum att man ålägger dem uppgifter som kommer att få konsekvenser. Vare sig de fullföljer sitt professionella uppdrag eller inte är detta en extrabelastning på professionen. Det har vi också lyft fram i vår följdmotion och i vår kritik mot lagförslaget.

Men det var inte därför som jag begärde replik, utan det gjorde jag för att ställa en väldigt enkel fråga. Delar Carina Ohlsson den bedömning som hennes parti och regeringen gjorde av att våra system i Sverige var så pass överbelastade under hösten 2015 att man behövde införa den tillfälliga lagstiftningen?

Anf. 16 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! Det är roligt att Paula Bieler fascinerar av mig. Det tar jag som en komplimang.

Eftersom jag, som jag sa tidigare, har jobbat inom skolsystemet under många år förstår jag ju att det blir en extra belastning. Det är klart att jag förstår det. Nu är det inte betygen som ska bedömas utan det är att man fullföljer skolan eller utbildningen. Det är alltså inte betygen i sig som räknas.

Det är klart att man ska titta på det, precis som man gör när det gäller andra ungdomar. På gymnasienivå klockar man exakt när eleverna kommer till skolan. Om de kommer fyra timmar och fyra minuter för sent blir de av med studiebidraget. Det finns alltså annat som inkluderar alla ungdomar.

Sedan fick jag frågan om jag instämmer i att situationen var så belastad att man behövde göra någonting åt den. På vilket sätt lagstiftningen skulle förändras hade vi oerhört mycket diskussioner om i regeringspartierna. Från början hade jag också många diskussioner med Morgan Johansson för att se vad man skulle kunna göra. Jag tycker att det var svårt när man tog bort till exempel familjeåterföreningen.

Vi tittade också på om man kunde utöka antalet kvotflyktingar. Men när vi till slut landade i ett förslag ställde vi socialdemokrater oss bakom det. Det har vi också diskuterat på en partikongress, så det är väl känt.

Anf. 17 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Av svaret inser jag att jag får ta vidare diskussioner med Morgan Johansson. Jag anar att det inte är en full enighet inom Socialdemokraterna.

Jag står fast vid det ansvar som läggs på lärare. Hur man än vrider och vänder på det – tro mig, jag har själv studerat till gymnasielärare, så jag har lite hum om vad som gäller – säger Carina Ohlsson att hon litar på att professionen ska göra sitt arbete. Hon slår ifrån sig all den kritik som riktas mot att lärarna åläggs en personlig börda genom att hon säger att hon tror att de kommer att sköta sitt jobb i alla fall. Hon ökar bördan ännu mer genom att säga att lärarna inte ska tänka på att deras bedömning får konsekvenser. Lärarnas bedömning avgör om en person får stanna i Sverige eller inte.

Det är det som jag tycker är så fascinerande, att det är en fråga som tydligt handlar om huruvida lärarna och rektorerna på skolan ska tvingas leva med att deras bedömningar avgör om en person får stanna i Sverige eller inte, trots att det inte är kopplat till deras utbildning och yrke. Man vrider på det och säger att lärarna nog ska vara kapabla att ändå göra sitt jobb. Det är två helt olika aspekter på två helt olika frågor.

Än en gång är jag fullt medveten om att den här lagstiftningen inte är baserad på betyg. Det är ett av problemen. Det jag sa var att om man nödvändigtvis ska ha en sådan här lagstiftning borde man åtminstone koppla den till betyg och låta proven rättas anonymt och centralt, så får man bort bördan från lärarna.

Anf. 18 CARINA OHLSSON (S) replik:

Herr talman! Paula Bieler sa att det inte verkade som att vi var eniga, men det är vi. Efter diskussionen om förslaget och den tillfälliga lagstiftningen ställde vi oss bakom detta. Vi har också diskuterat det på partikongressen, och det är ju väl känt.

Paula Bieler säger att jag slår ifrån mig kritiken och låtsas som att inte det här får konsekvenser för både gymnasielärare och skolledare. Det vet jag så klart att det kommer att få. Så jag slår inte alls bort det och låtsas som att ingenting kommer att hända.

Men det som jag sa var att när jag möter gymnasielärare i dag tycker de att det är oerhört jobbigt att veta att elever kan få sluta på direkten och inte fullfölja sitt program. Jag tror faktiskt att detta möter större tillfredsställelse hos lärarna. De vet att eleverna får gå kvar på sitt gymnasieprogram. De kan motivera den enskilda eleven på ett mycket bättre sätt om de vet att denna har möjlighet att gå kvar – får fullfölja sitt gymnasieprogram eller får gå sitt introduktionsprogram – än att säga: Om tre veckor kanske du måste sluta gymnasieprogrammet.

Jag tror att de etiska dilemman, som jag också blev tillfrågad om, är en börda som kan släppa hos lärarna när de vet att eleverna kan fullfölja sitt program och inte slitas bort från det. Jag tror på förslaget och att det blir bättre för både den enskilda eleven och undervisande lärare.

Anf. 19 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Jag är väldigt glad över att i dag få debattera det förslag som regeringen har lagt fram om möjlighet till uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå.

Den proposition vi nu debatterar och röstar om i eftermiddag kommer att få stora konsekvenser för nyanlända ungdomar. Personer som annars skulle få korta tillfälliga uppehållstillstånd och riskera att avvisas på 18-årsdagen kommer i stället att få längre uppehållstillstånd för att kunna gå klart gymnasiet och därefter tid att etablera sig på arbetsmarknaden. Därmed får de en möjlighet att kunna stanna permanent.

Den tillfälliga lag som började gälla förra sommaren och som begränsar möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige gör att huvudregeln blir tillfälliga uppehållstillstånd i stället för permanenta som tidigare. Lagen innehåller dock en möjlighet till permanent uppehållstillstånd för personer som har en anställning som man kan försörja sig på.

För att undvika en situation där denna bestämmelse skulle skapa incitament för ungdomar att hoppa av gymnasiet i hopp om att i stället kunna hitta ett arbete föreslog regeringen en begränsning i den tillfälliga lagen som innebär att permanent uppehållstillstånd bara får beviljas en person som inte har fyllt 25 år om han eller hon har fullföljt en gymnasieutbildning eller motsvarande. Regeringen lovade samtidigt att i stället återkomma till riksdagen med ett förslag som uppmuntrar nyanlända ungdomar att studera på gymnasial nivå genom att bevilja dem längre uppehållstillstånd för att kunna läsa klart gymnasiet. Därefter skulle de kunna hitta ett jobb och få samma möjlighet till permanent uppehållstillstånd.

Det är detta förslag som vi nu debatterar. Ur etableringssynpunkt är det av stort värde att unga nyanlända genomgår utbildning på gymnasial nivå. En fullföljd gymnasieutbildning är i många fall en förutsättning för nyanländas etablering i samhället. Det finns alltså starka skäl att uppmuntra till sådan utbildning. En alternativt skyddsbehövande beviljas enligt den tillfälliga lagen ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som gäller i 13 månader. Att inte veta om uppehållstillståndet kommer att förlängas, och därmed inte veta om påbörjade studier kommer att kunna avslutas, kan få till följd att den nyanlända avstår från att påbörja studier.

Lagförslaget kommer att öka tryggheten och göra det enklare för nyanlända barn och ungdomar att fokusera på sina studier. Jag får medge att regelverket är lite snårigt, men jag ska försöka redogöra för vad det kommer att innebära för olika grupper i praktiken.

De som studerar på nationellt program redan då den första prövningen av asylansökan görs ska beviljas ett längre uppehållstillstånd för gymnasiestudier. Giltighetstiden på det tillståndet kommer att vara sex månader utöver den tid som återstår av den sökandes utbildning enligt hans eller hennes individuella studieplan. Alla nyanlända ungdomar kommer inte att uppfylla förutsättningarna för ett längre uppehållstillstånd redan vid den första prövningen.

För att de som påbörjat sina gymnasiestudier först efter att uppehållstillstånd har beviljats ska kunna känna sig säkra på att kunna slutföra sina studier kommer det också att finnas en möjlighet att beviljas ett längre uppehållstillstånd i samband med prövningen av förlängning av tillståndet. Detta gäller även om de tidigare skälen till uppehållstillstånd har upphört.

Med studier på gymnasial nivå avses utbildning i gymnasieskola, gymnasiesärskola, utbildning på gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning, komvux, och särskild utbildning för vuxna, särsvux, samt allmän kurs motsvarande gymnasieskolan vid folkhögskola.

Även de barn och unga som studerar på ett introduktionsprogram omfattas. För dessa kommer det första tillståndet att gälla i 13 månader. Om personen fortfarande läser på ett introduktionsprogram när det första tillståndet löper ut ska det förlängas med ytterligare 13 månader. Detta gäller även om tidigare grund för uppehållstillstånd inte längre gäller. En ungdom har därmed i regel 26 månader på sig att ta sig igenom introduktionsprogrammet och in på ett nationellt program.

När det andra tillståndet på 13 månader löper ut krävs att personen har påbörjat ett nationellt program eller motsvarande för att gymnasieuppehållstillstånd ska kunna beviljas. Giltighetstiden på det tillståndet kommer att vara sex månader utöver den tid som återstår av den sökandes utbildning enligt hans eller hennes individuella studieplan. Efter studierna finns en möjlighet att beviljas permanent uppehållstillstånd för den som kan försörja sig. Det finns dessutom möjlighet till en etableringsfas på sex månader efter studierna då man kan söka arbete.

Lagförslaget är också särskilt viktigt för de ensamkommande som saknar ett ordnat mottagande i hemlandet. Bakgrunden till detta är att Migrationsverket i ett rättsligt ställningstagande gjort en tolkning av utlänningslagen som innebär att de som saknar ett ordnat mottagande i hemlandet och är över 16 år vid beslutstillfället tillfälligt får stanna i Sverige fram till 18-årsdagen. När de har fyllt 18 år kan de dock utvisas eftersom det då enligt lag inte längre krävs ett ordnat mottagande. Tidigare fick dessa personer permanent uppehållstillstånd.

Detta har väckt stor oro bland både ensamkommande ungdomar som själva berörs och bland deras lärare, gode män, boendepersonal och klasskamrater. Många ungdomar som nu går i skolan i Sverige, lär sig svenska, är aktiva i idrottsföreningar och försöker återfå sin framtidstro oroas över risken att utvisas när de fyller 18 år. Därför är det extra glädjande att dessa ensamkommande ungdomar, varav många är medborgare i Afghanistan, i och med lagförslaget kommer att få stanna i Sverige i stället för att utvisas.

De regler som nu föreslås omfattar både de ensamkommande barn som har fått eller kommer att få tillfälligt uppehållstillstånd i väntan på 18-årsdagen och de ungdomar som är så pass nära 18-årsdagen att de har fått beslut om avvisning eller utvisning med uppskjuten verkställighet och kom före den 24 november 2015. Reglerna kommer alltså att omfatta även de personer som redan har fått beslut enligt det nya rättsliga ställningstagandet från i somras.

Utskottet tydliggör också i betänkandet att den som har sökt uppehållstillstånd som ensamkommande barn senast den 24 november 2015 och som har fått, eller annars skulle få, ett beslut om av- eller utvisning med uppskjuten verkställighet på grund av att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet inte bör hamna i ett sämre läge än andra som omfattas av regeringens förslag. Denna grupp bör kunna ges ett uppehållstillstånd för studier även om beslutet om av- eller utvisning med uppskjuten verkställighet har överprövats eller är föremål för överprövning och personen har hunnit fylla 18 år.

Att denna lag blir verklighet är ett viktigt besked till många av de ensamkommande som känner oro inför framtiden och till alla de lärare och gode män som arbetar hårt med att ge dem en bra tillvaro i Sverige. Men det är inte det enda som kommer att behöva göras.

Vi har nåtts av oroväckande rapporter om självmord och psykisk ohälsa bland gruppen ensamkommande, särskilt de senaste månaderna. Det pekar inte minst på behovet av att förbättra kunskapsläget om ensamkommandes situation och hur mottagandet kan förbättras. Därför är det välkommet att regeringen nu har inrättat ett nationellt kunskapscentrum för ensamkommande barn under Socialstyrelsen.

Att vi klarar av att ge ensamkommande barn och unga ett gott mottagande och motverkar de uppkomna problemen är viktigt, inte bara för de enskilda barnens skull utan för samhället som helhet. Barnen behöver trygghet och stabilitet för att kunna bygga en framtid för sig själva och kunna delta i vårt gemensamma samhällsbygge. Därför behöver vi förbättra situationen steg för steg. För en del ungdomar innebär denna lag att de kan gå klart gymnasiet och därefter få möjlighet till permanent uppehållstillstånd genom arbete i stället för att utvisas på sin 18-årsdag. För andra ungdomar innebär förslaget att de får längre uppehållstillstånd och kan känna sig trygga med att de kommer att få avsluta sina gymnasiestudier.

Miljöpartiet arbetar i varje givet läge, utifrån vad som är politiskt möjligt, hårt för flyktingars rättigheter, inte minst för dem som är barn och unga. I vissa tider har vi kunnat genomföra reformer för en mer human migrationspolitik, och i andra tider har det snarast handlat om att försöka förhindra en mer restriktiv politik. Jag är oerhört glad att vi nu är i ett läge där vi lyckas ta ett viktigt steg för att öka nyanlända barns och ungas trygghet och möjlighet att skapa sig en framtid i Sverige.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 20 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Jag noterade att Maria Ferm i sitt anförande sa att hon medger att det här förslaget är ”lite snårigt”. Jag delar den uppfattningen. Det är nog dagens understatement. Detta är fullständigt rörigt och kommer att bli rättsosäkert. Det räcker att läsa Maria Fermes eget anförande över alla olika kategorier och olika längder på uppehållstillstånden – en får 13 månader, en annan får 13 plus 13, någon får 6 månader, någon annan får stanna hela livet och så vidare.

Men det är några som inte kommer att få uppehållstillstånd. Det gäller till exempel barnfamiljer där halva familjen är kvar i Syrien. Om man befinner sig i Syrien och har rätt att anhöriginvandra till Sverige är väntetiden för ett anknytningssamtal vid vår ambassad i grannlandet nu över ett år med den tillfälliga lagstiftning vi har. I Libanon kan man inte göra sådana här samtal alls. Och de som omfattas av den nya tillfälliga asylagen har inte rätt till familjeåterförening.

Samtidigt beskriver Maria Ferm att det förslag som nu ligger på riksdagens bord om förlängt uppehållstillstånd för studier även ska omfatta personer som egentligen saknar skyddsskäl och ska utvisas. De personerna kommer att vara över 18 år. I praktiken innebär det här att killar över 18 år, myndiga män utan asylskäl som har fått beslut om utvisning, får stanna i

Sverige i fyra år för att plugga på gymnasiet, samtidigt som barnfamiljer i Syrien inte får återförenas.

Med vilken moral tycker Miljöpartiet att detta är rimligt? Kan inte Maria Ferm förklara varför det ska vara så att barnfamiljer i Syrien splittras medan myndiga män utan asylskäl ska stanna i Sverige?

Anf. 21 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Jag och Fredrik Malm har debatterat den här frågan i kammaren tidigare. Då lyckades jag förhoppningsvis reda ut vissa av de saker i den här propositionen som Fredrik Malm hade missuppfattat, och det var bra. Men det kommer ganska många anklagelser nu också. För mig blir det ganska oförståeligt, bland annat när Fredrik Malm ställer familjeåterförening mot att dessa barn och unga ska få möjlighet att stanna i Sverige. Det är klart att vi behöver arbeta för att utöka rätten till familjeåterförening, och det är också någonting som vi gör.

Om Liberalerna röstar avslag på den här propositionen men går på den överenskommelse som fanns från hösten 2015 innebär det att man vill tvinga ut barn i barnarbete och se till att de hoppar av gymnasiet, för det är på det sättet de kommer att kunna få permanent uppehållstillstånd. Om man inte vill stå bakom överenskommelsen från oktober 2015 och inte vill göra de här kompletteringarna innebär det att man gör så att barn får sämre möjligheter än vuxna till permanent uppehållstillstånd. Det innebär att alla de här barnen som har påbörjat gymnasiet, har skaffat sig ett liv här, har fått kompisar, har ett sammanhang och vill ha en framtid här men känner oro för att de får korta tillfälliga uppehållstillstånd inte kan känna sig trygga med att få stanna. Många av dem kommer i stället att avvisas när de blir tillräckligt gamla.

För mig är det en helt orimlig hållning, särskilt för en person som representerar ett liberalt parti där man ska sätta människan i centrum och se till individens och flyktingars rättigheter. Det är väldigt svårt att se varför man då ska ge barn sämre möjligheter än vuxna till permanent uppehållstillstånd eller varför man skulle vilja att de ska avsluta sina studier i skräck för att avvisas för att i stället försöka hitta ett arbete.

Anf. 22 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! De enda som vill ge barn sämre möjligheter än vuxna är regeringen och riksdagsmajoriteten, som har drivit igenom den nya tillfälliga lag som innebär att ni splittrar barnfamiljer. Vi röstade emot det.

Maria Ferm säger: Vi arbetar för familjeåterförening. Nej, det gör ni inte alls. Ni har drivit igenom en lagstiftning som försämrar för det. Det hör inte ihop, säger Maria Ferm. Jo, det är klart att det gör. Frågan om återförening för barnfamiljer och frågan om förlängda uppehållstillstånd för gymnasiestudier är båda följer av den tillfälliga lagstiftningen. Det som vi nu har att diskutera i riksdagen är en följd av att ni inte är nöjda med den tillfälliga lagen. Nej, det är inte jag heller. Om ni inte är nöjda med den tillfälliga lagen, se då över frågan om familjeåterförening! Men det gör ni inte.

Frågan kvarstår. Titta på Syrien! Efter cyanidattacker och kemiska attacker i Ghouta utanför Damaskus och i Idlib är halva befolkningen i Syrien på flykt. 5 miljoner syrier är registrerade flyktingar i grannländerna. Många av dem sitter i Turkiet, i Libanon, i Kurdistan och på andra håll.

Prot. 2016/17:104

3 maj

*Kompletteringar av
den tillfälliga lagen
för uppehållstillstånd
rörande studier på
gymnasienivå*

Regeringen gör det så svårt som möjligt för människorna i Aleppo, Damaskus, Idlib, Rojava och så vidare att ta sig hit.

Samtidigt säger ni att en person i Sverige som är myndig och har fått avslag på sin asylansökan för att personen saknar skyddsskäl ska få förlängt uppehållstillstånd. I över nio av tio fall är det män. Myndiga män utan asylskäl värnas. De ska läsa på gymnasiet upp till 25 års ålder. Men personer som är kvar i krigets Syrien ska behöva vänta i ett år, det vill säga under ett helt uppehållstillstånd, på att över huvud taget få komma in på en svensk beskickning för ett samtal om anknytning.

Jag frågar Miljöpartiet än en gång: Med vilken moral är detta rimligt? Jag kan inte se det framför mig – är detta miljöpartistisk politik, eller vad?

Anf. 23 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Det är svårt att svara på ett så oseriöst inlägg. Självklart är det viktigt med familjeåterförening, men det är fortfarande en annan fråga än det som vi diskuterar i dag. Vi har dock tagit steg för att öka möjligheterna för till exempel syrier att återförenas. Ambassaden i Khartoum öppnade för några månader sedan för syrisk familjeåterförening, vilket var någonting som vi arbetat för länge. Vi kommer att fortsätta arbeta för att öka de möjligheterna.

Men det blir inte bättre av att man ser till att barn som har kommit till Sverige avvisas i stället för att få stanna här och gå klart gymnasiet. Det är ju det som skulle bli konsekvensen. Om Liberalernas förslag skulle gå igenom, alltså avslag på den här propositionen, skulle det innebära att barnen inte fick gå klart gymnasiet, att de skulle få sämre möjligheter än vuxna till permanent uppehållstillstånd och att de skulle känna otrygghet, vilket vi redan har sett riskerar att leda till psykisk ohälsa och väldigt allvarliga händelser. Det är väldigt svårt att förstå hur man kan komma fram till denna ståndpunkt.

Det är mycket rimligare att man gör de här kompletteringarna, som innebär att barn i stället för att antingen hoppa av gymnasiet för att i panik söka ett arbete eller avvisas när de blir tillräckligt gamla, det vill säga fyller 18, får tryggheten att kunna genomgå en gymnasieutbildning och därefter få tid på sig att etablera sig på arbetsmarknaden och kunna försörja sig.

Jag tycker att det är jätteviktigt att vi har lagt fram det här lagförslaget. Det är helt centralt att vi kan få till de här kompletteringarna. Det kommer att leda till en mycket bättre arbetsmiljö i skolan. Det kommer att leda till en bättre framtid för de här barnen, och det är någonting som vi behöver för att kunna ha ett system som värnar de människor som befinner sig mitt i det.

Anf. 24 JOHANNA JÖNSSON (C):

Herr talman! Vi i Centerpartiet röstade emot den tillfälliga lagen i riksdagen och är fortfarande emot den. Vi står i stället bakom den överenskommelse som slöts mellan regeringen och allianspartierna i oktober 2015 och som bland annat skulle ge barn permanenta uppehållstillstånd. Om den överenskommelsen hade följts av regeringen skulle vi inte ha behövt stå här i dag över huvud taget.

Regeringen har nu i stället lagt fram det här lagförslaget om uppehållstillstånd för studier på gymnasienivå. Men att försöka lappa och laga så här i efterhand blir sällan särskilt bra. Regeringens försök att korrigera sina misstag har fått betydande kritik från flera remissinstanser, som menar att det nya förslaget är krångligt och svåröverskådligt och innehåller flera tvivelaktiga delar. De föreslagna reglerna medför en risk för att såväl rätts-säkerheten som handläggningstiderna påverkas negativt. Vi i Centerpartiet instämmer i den kritiken.

Från Centerpartiets sida har vi, i likhet med många remissinstanser, pekat ut en rad allvarliga brister i det ursprungliga förslaget. Några av de här bristerna har regeringen efter våra krav valt att rätta till, och det gör förslaget betydligt bättre, även om vi fortsatt önskar att det över huvud taget inte skulle behövas.

Vår grundinställning är att den som kan försörja sig själv och som följer lagar och regler ska få stanna i Sverige. I det ursprungliga förslaget skulle unga som inte fullt ut klarar gymnasiet men ändå lyckas få jobb inte få stanna här. En sådan jobbfientlig linje skulle vi aldrig kunna ställa upp på. Nu har man ändrat förslaget, så att den som har ett jobb får stanna oavsett om den har godkända betyg i alla ämnen eller inte. Det är en stor förbättring.

Vår inställning är att detta inte borde behövas alls. Men eftersom regeringen har gått så mycket längre i restriktiv riktning än vad den migrationspolitiska överenskommelsen sa är förslaget trots alla sina stora brister bättre än ingenting. Därför kommer vi i Centerpartiet att rösta ja till förslaget.

Mycket annat skulle dock behöva göras för att förbättra situationen och öka tryggheten för de ensamkommande. Sedan förra våren har Migrationsverket skrivit upp många ensamkommande i ålder. De som har bedömts vara över 18 år har som resultat oftast fått utvisningsbeslut. De metoder som har använts vid åldersbedömningarna har dock varit alltför godtyckliga och rättsosäkra.

Rättsmedicinalverket har nu i stor skala börjat genomföra medicinska åldersbedömningar, och det är bra. De ungdomar som fått ett lagakraftvunnet beslut och där åldersbedömningen gjorts enligt den äldre rutinen borde få möjlighet att prövas enligt den nya, mer rättssäkra metoden. Annars riskerar vi att fortsatt utvisa minderåriga bara för att de råkade hamna i systemet några månader innan svenska myndigheter fick en fungerande modell för åldersbedömning på plats. Det är helt orimligt.

Eftersom handläggningstiderna är väldigt långa hinner dessutom många fylla 18 år innan beslutet fattas och riskerar då att få ett utvisningsbeslut. Centerpartiet vill att beslutet i stället baseras på åldern personen hade när asylansökan lämnades in. Utgår man från åldern vid ansökan ökar förutsägbarheten och tryggheten för de ensamkommande, och två personer med identiska förutsättningar kommer att behandlas lika.

Vi i Centerpartiet vill egentligen att alla asylsökande ska få sin kommunplacering direkt från start för att minska omflyttningar. Man borde åtminstone se till att ungdomar som skrivs upp till 18–21 år borde få stanna kvar i sin kommun medan avslagsbeslutet överklagas. Det skulle öka tryggheten att inte ryckas upp från den kända miljön. Kommunen kan inte heller förlora sin rätt till ersättning från staten. Det är väldigt viktigt i det sammanhanget. Dessutom behöver vi se till att kommunerna har kunskap

och förutsättningar att hantera ungdomar med psykisk ohälsa. Det är också en del i att öka tryggheten för de ensamkommande.

Sveriges migrationspolitik ska vara välordnad. Mycket behöver förändras både i det stora och i det lilla. Alla som har sökt asyl kan inte få uppehållstillstånd. Det är också Centerpartiets linje. Men vi ska heller inte utvisa personer som kan försörja sig själva. Dessutom har vi politiker ett enormt stort ansvar att värna några av de mest utsatta människorna i vårt land. Detta förslag är ett litet steg i den riktningen.

Anf. 25 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Tack för en bra debatt och också ett tack till utskottet för en välvillig behandling av vårt lagförslag. Det är viktigt att vi får det på plats.

Jag vill rikta ett särskilt tack till Johanna Jönsson och Centerpartiet för era konstruktiva synpunkter som vi tog in och som vi i så stor utsträckning som möjligt har sökt att tillmötesgå. Det har gjort lagstiftningen bättre.

Jag vill också rikta ett särskilt tack till Désirée Pethrus från Kristdemokraterna för er konstruktiva hållning och för att ni trots den kritik som ni har ändå säger att detta är ett förslag som måste igenom riksdagen. Ni förstår varför vi gör det.

Migrationspolitiken inrymmer en lång rad etiska dilemman. Vi vill så gärna göra så mycket som möjligt och hjälpa så många som möjligt. Samtidigt inser vi att vi inte kan göra allt. Ändå har Sverige de senaste åren gjort mer än något annat västland för att möta den globala flyktingkrisen. Enbart sedan kriget bröt ut i Syrien 2011 har vi gett skydd åt 143 000 syrier – män, kvinnor och barn – som annars kanske hade kommit att gå under i en bombkrevad i Homs eller i Aleppo.

Det finns 65 miljoner flyktingar i världen. Det är det största antalet någonsin. När vi nu gör den insats vi gör från Sveriges sida är det den största humanitära insatsen som vi gör i Sverige i vår tid. Det är så pass många som vi har tagit hand om.

År 2015 nådde vi toppen av antalet som kom till Sverige, 163 000. Erfarenheterna från det året kan man dela upp i att vi drog två starka lärdomar. Den första lärdomen var att ett litet land kan göra fantastiskt mycket. Vi kunde ta emot över 100 000 människor på fyra månader – september, oktober, november och december 2015 – och ge tak över huvudet och mat för dagen för så gott som samtliga som kom. Det var en oerhörd ansträngning och en stor uppgift som vi då löste. Det var den ena lärdomen, nämligen att ett litet land kan göra fantastiskt mycket.

Den andra lärdomen är att ett litet land inte kan göra allt. Det finns en gräns också för oss. Vi hamnade i ett läge där vi såg att om detta skulle fortsätta skulle vi inte kunna garantera boende. Men inte bara det. Vi skulle också få väldigt stora problem med integrationen och mottagandet på några års sikt.

Det gäller sådant som att klara bostadsbyggande, lärare, socialsekreterare, skolor och allting. Vi hade en situation där det vi något tillfälligt kom över 10 000 i veckan. Vi förstod att det inte gick att fortsätta så.

Vi tvingades då att vidta extraordinära åtgärder. Gränskontrollerna infördes den 12 november 2015, och id-kontrollerna infördes den 4 januari 2016. Vi fick då också lägga oss på EU:s lägstanivå, miniminivå, när det gäller flyktinglagstiftningen.

Vi drog slutsatsen att när vi kanske har 150 000 människor som väntar på att få besked i Sverige kan vi inte fortsätta att ha den mest generösa flyktingpolitiken i hela EU. Det går inte. Då måste vi kunna koncentrera oss på att ta hand om de människor som har kommit till Sverige och ge dem ett bra mottagande och en bra etablering här.

Nu ett och ett halvt år efteråt är läget på väg att normaliseras. Vi stramade åt så att vi kunde ta hand om dem som kom 2015. Förra året fattade Migrationsverket 112 000 beslut. Köerna, om man ser till hur många som sitter och väntar på att få besked, har mer än halverats under det här året. Det finns fortfarande väldigt mycket kvar, men jag är övertygad om att vi kommer att klara det.

En fördel som vi har just nu är att de människor som får uppehållstillstånd kommer att kunna gå ut på den starkaste arbetsmarknaden som vi har haft på många år. Det är sjunkande arbetslöshet, sjunkande långtidsarbetslöshet och den lägsta ungdomsarbetslöshet som vi haft på 13 år. Det finns 100 000 lediga jobb. Det är det största antalet någonsin. Det är klart en stor fördel.

Vi förberedde för detta genom att vi gick in redan från början med utbildning också under asyltiden. Det är projekt som handlar om svenska från första dagen så att människor skulle kunna börja lära sig svenska redan under den tid de satt och väntade på besked.

Snabbspåren i arbetsmarknadspolitiken syftade till att kartlägga vilken typ av utbildning de som kommer har med sig och om vi kan använda oss av den utbildningen här. Är de lärare ska de kunna bli lärare i Sverige. Är de sjuksköterskor ska de kunna bli sjuksköterskor i Sverige. Har de en utbildning som bilmekaniker, byggnadsarbetare eller vad vi än talar om ska de kunna komma in och jobba med detta i Sverige. Det har vi förberett.

Jag är mindre oroad för arbetsmarknaden just nu när vi ser de krafter som ändå finns där. Men jag ser att vi har andra trånga sektorer. Den svåraste just nu är bostäderna. Det gäller att vi ser till att vi fortsätter att bygga väldigt mycket bostäder. Vi bygger fler bostäder än vad vi gjort på kanske 40 år i Sverige. Men vi måste kanske upp ytterligare något för att vi ska kunna klara av detta.

Här har vi också en ny lagstiftning på plats som säger att alla kommuner måste ta ansvar. Det hade vi inte för drygt ett år sedan. Det har vi nu. Det underlättar också etableringen. Vi kommer att klara detta – det är jag helt övertygad om – med de utmaningar som finns.

Id-kontrollerna är aktuella igen. Vi sa från början när det gällde id-kontrollerna att de skulle vara temporära. De var svåra att driva igenom. Det vet jag själv, eftersom jag var med om att göra det. Vi sa redan från början att de kan vara svåra att driva igenom. Men det är ännu svårare att veta precis när man ska ta bort dem. Det är en väldigt svår avvägning att göra.

Jag kan konstatera att inget borgerligt parti röstade för detta när vi drev igenom det. Centerpartiet röstade mot, och de andra borgerliga partierna lade ned sina röster.

Nu har vi beslutat att vi inte kommer att förlänga id-kontrollerna, utan de kommer att upphöra från och med i morgon. Skillnaden nu i förhållande till förra året när det gäller denna del är att vi nu har en lag på plats som innebär att asyltagstiftningen ligger på EU:s miniminivå. Det hade vi inte förra året. Skillnaden är också att Tyskland, såvitt vi kan bedöma, har hunnit beta av sin backlog, alltså den stora mängd människor som förra året inte var registrerade som asylsökande och som vi var tvungna att införa id-kontroller för för att kunna ha kontroll över. Det finns också flera andra saker som skiljer sig i år jämfört med hur det var förra året. Det gör att vi kan ta detta steg.

Vi kompenserar borttagandet av id-kontrollerna med stärkta gränskontroller, men vi säger samtidigt att om det skulle behövas kommer vi att vara beredda att återinföra id-kontroller. Vår bedömning är dock just nu att det här kommer att kunna klaras.

Jag kunde inte låta bli att le lite grann i går när jag hörde diskussioner om detta och Moderaternas reaktion. När vi införde id-kontrollerna var det många som klagade. När vi avskaffar id-kontrollerna är det också många som klagar. Men det unika med Moderaterna är att de klagar både när vi inför id-kontroller och när vi avskaffar dem. Det är klart att man ska vara i opposition, men lite konsekvens skulle kanske kunna efterfrågas.

En del av den nya lagstiftning som vi gick fram med handlar om de tillfälliga uppehållstillstånden. Där ligger i grunden en uppgörelse med de borgerliga om tillfälliga uppehållstillstånd. I grunden ligger konstruktionen med att man får tillfälligt uppehållstillstånd med en möjlighet till permanent uppehållstillstånd om man lyckas etablera sig på arbetsmarknaden och få ett jobb. Det var en bärande del i den uppgörelse vi gjorde med de borgerliga i oktober 2015.

Det kan fungera, för det skapar en stark drivkraft till arbete. Men vi måste samtidigt ha kontroll över vilka villkor människor i så fall jobbar på. Lever man upp till kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor, och klarar man av det? Vi tittar på detta noggrant för att se till att det inte kan utnyttjas. Det var lite märkligt att tidigare i debatten höra Fredrik Malm angripa precis denna koppling, det vill säga jobb-PUT – permanent uppehållstillstånd om man får jobb. Detta var vi ju överens om; det var den konstruktion vi skulle ha. Att då höra Liberalerna angripa just denna koppling känns lite egendomligt. Är vi inte längre överens om detta?

När vi drev igenom den tillfälliga lagen var det många remissinstanser som pekade just på ungdomarna i detta avseende. De pekade på det svåra och det orimliga i att jobb-PUT, alltså permanent uppehållstillstånd, också skulle omfatta ungdomar. Det skulle innebära att incitamenten och drivkrafterna för att vara kvar i skolan i praktiken skulle upphöra. Därför sa vi när vi drev igenom detta att vi måste ta det där i en särskild ordning. Inriktningen för ungdomarna måste vara att de går i skolan. Det är bra både för dem själva och för Sverige.

Om vi inte hade gjort detta skulle det innebära att till exempel en 17-åring som i dag får ett tillfälligt uppehållstillstånd inte skulle vilja vara kvar en enda dag i skolbanken. Han eller hon skulle i så fall söka sig direkt ut på arbetsmarknaden och ta vilket jobb som helst för att kunna få permanent uppehållstillstånd. Det är inget bra incitament för de här ungdomarna. Vi var tydliga när vi drev igenom den tillfälliga lagen med att vi inte vill

driva fram barnarbete. Det blir fel både för ungdomarna själva och för Sverige om de drivs ut ur skolan och ut på arbetsmarknaden.

Det är detta som är bakgrunden till att vi har tagit fram förslaget. Nu får en ung flykting möjlighet att gå på gymnasiet och gå ut gymnasiet. Oavsett vad som har hänt i ens hemland under den här tiden får man en chans att därefter etablera sig på arbetsmarknaden. Det är själva grundtanken bakom förslaget. Det finns många detaljer, men det är detta det handlar om.

Paula Bieler från Sverigedemokraterna har fel när hon påstår att vi inför något slags automatiska permanenta uppehållstillstånd med det här förslaget. Det gör vi inte. Vi ger de ungdomar som har kommit en chans att studera och en chans att etablera sig på arbetsmarknaden.

Reservationerna i betänkandet visar att Vänsterpartiets linje naturligtvis är att man i grunden vill tillbaka till permanenta uppehållstillstånd. Det steget vågar vi inte ta, för vi vill inte riskera att hamna i samma läge igen som vi var i 2015 med 35 000 ensamkommande ungdomar varav 26 000 kom under fyra månader. Det motsvarar 1 000 skolklasser under fyra månader, och det klarar vi helt enkelt inte igen. Risken är att vi hamnar i precis denna situation om vi skulle återgå till dessa regler.

Moderater, sverigedemokrater och liberaler går fram med ett avslagsyrkande. Man ska veta att om vårt förslag skulle falla driver ni fram barnarbete. Jag är kanske inte förvånad över att Sverigedemokraterna tycker så här, för ni är ju emot invandring över huvud taget. Ni vill inte att de ska vara här. Moderaterna kanske inte riktigt ser konsekvenserna på arbetsmarknaden av detta, och det kan också på sätt och vis vara förståeligt utifrån era utgångspunkter och er traditionella politik.

Men att Liberalerna har hamnat i den här positionen är svårt att förstå. Jag hörde Fredrik Malm säga att ni är konstruktiva. Men inte i det här avseendet! Varför vill ni driva ut de här ungdomarna i barnarbete? Varför ska de inte få chansen att gå på gymnasiet när de ändå är här? Du säger att ni är för utbildning. Men med ert avslag skulle ni driva ut de här ungdomarna på krogarna i Gamla stan för att ställa sig och diska i stället för att gå på gymnasiet. Skulle det vara bättre för dem? Skulle det vara bättre för Sverige med en sådan lösning? Det blir konsekvensen om man trycker på avslagsknappen när voteringen äger rum.

Till sist ska jag säga något om Lagrådet. Lagrådet avstyrkte inte förslaget. Tvärtom hade de bara mindre synpunkter. När det gäller de substantiella synpunkterna gick vi Lagrådet till mötes. Det handlade bland annat om att man måste väga in om någon av ungdomarna hade begått brott och att man då kan neka uppehållstillstånd. Detta tog vi in i det slutgiltiga förslaget. Men Lagrådet avstyrkte alltså inte förslaget.

Låt mig lägga till något när det gäller Christina Höj Larsens synpunkt om 16-åringarna. Jag påstår att hon har fel. Vi diskriminerar inte 16-åringarna. Ingen 16-åring kommer att nekas att börja gymnasiet. Jag tror att detta grundar sig i ett missförstånd av den övergångsregel som finns. Man omfattas av denna möjlighet enligt den nya lagen från det att man är 17 år, men dessförinnan omfattas man av de vanliga reglerna när det gäller den tillfälliga lagen, och man kommer ändå att kunna börja gymnasiet. Jag skulle vilja säga att det tydligt framgår i propositionen.

Det har förts en diskussion om lärarnas roll här. Jag vill bara säga att vi inte ålägger någon lärare eller någon rektor att göra någonting mer än vad de gör i dag – ingenting. Det är den sökande som ska visa att man har skött sina studier. Men det innebär som sagt inte att man måste ha fått godkänt i allting. Man måste visa att man har skött sina studier, och det tycker jag är ett rimligt krav att ställa. Om man ska få uppehållstillstånd för gymnasiestudier ska man gå i gymnasiet; då ska man inte skolka. Då faller hela grunden för uppehållstillståndet. Man måste ha skött sina studier, och det är det som man som sökande ska kunna visa. Normalt sett hör man Liberalerna vara för krav i skolan, men här är det plötsligt något slags kravlöshet som ska breda ut sig. Det förstår jag inte alls.

Herr talman! Jag vet att jag har talat för länge. Allra sist: Lagförslaget ökar tryggheten för ungdomar utan att det leder till att vi hamnar i en sådan situation som vi hade 2015. Det är bättre att de ungdomar som har kommit får en utbildning. Det är bättre för dem, och det är bättre för Sverige.
(Applåder)

(TALMANNEN: Jag noterar för protokollets skull att den faktiska talar tiden överskred den anmälda talar tiden med mer än 100 procent.)

Anf. 26 MIKAEL CEDERBRATT (M) replik:

Herr talman! Jag brukar sällan ha samma åsikter som Socialdemokraterna, men jag har alltid uppfattat att ni är ett seriöst parti, inte minst i regeringsställning. Därför är jag oerhört förvånad, för jag tycker nämligen inte att regeringen har tagit hänsyn till vad remissinstanserna har sagt. Remissinstanserna är ju de som vet lite mer och de som måste hantera detta.

Kammarrätten säger tydligt, och jag läste upp det förut, att det är den skyddsbehövandes skyddsskäl som ska utgöra grunden för dennes rätt att vistas i Sverige och att detta bör gälla oavsett om denne studerar eller inte.

Lagrådet har mycket riktigt inte avstyrkt detta, men skälet till det är att den tillfälliga lagen redan är på plats, om jag har läst rätt. Men man flaggar för oerhört svår lagstiftningsbedömning och att det här kan påverka rätts-säkerheten, och rättssäkerheten är en av de viktigaste sakerna vad gäller just asylärenden. Ett antal myndigheter och förvaltningsrätter säger att det här inte är bra, och det tycker jag att regeringen borde ha lyssnat betydligt mer på.

Min första fråga är: Vad är det som gör att statsrådet, som jag ser det, har tagit lite för lätt på vad remissinstanserna har sagt?

Min andra fråga handlar om svaret från Migrationsverket där de talar om handläggningstider, högre kostnader och att de saknar analys av om det faktiskt kommer att fungera rent generellt, till exempel om de här personerna kommer att få arbete efter studierna. De påpekar att för att få arbete och permanent uppehållstillstånd förutsätts att man kan styrka sin identitet.

Migrationsverket bedömer att kostnaderna för det här förslaget blir ungefär 500 miljoner per år.

Anf. 27 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Vi lyssnar på remissinstanserna. Det var precis därför som vi förra året, när vi gick fram med den tillfälliga lagen, läste mycket

noga vad ett antal remissinstanser sa när det gällde just ungdomarna. Det många av remissinstanserna sa var att om det här skulle omfatta också ungdomarna skulle de inte vilja tillbringa en dag eller ens en timme i skolan utan skulle i stället drivas ut på arbetsmarknaden.

Det var precis därför som vi sa att vi undantar den här gruppen och ger de personerna möjlighet att gå på gymnasiet. Det är bäst för dem och för Sverige att de får en sådan utbildning. Det här är alltså faktiskt ett exempel på att vi mot bakgrund av vad remissinstanserna sa förra året om den tillfälliga lagen ändrade själva ingången när det gällde hur vi skulle göra genom att undanta de här ungdomarna.

Det är huvudinvändningen mot vad Mikael Cederbratt säger, för om vi skulle gå på ert avslag nu skulle det faktiskt innebära att de här ungdomarna skulle drivas ut på arbetsmarknaden och ut i barnarbete. Det kan i alla fall inte jag försvara, och jag tror inte att Mikael Cederbratt egentligen heller kan göra det.

När vi tog fram den här lagstiftningen såg vi också remisskritik. Det är därför som vi har utvecklat lagförslaget när det gäller hur det ska tolkas i vissa avseenden. Jag är väl medveten om att det är komplicerad lagstiftning, men när vi har skrivit fram propositionen har vi bemött de synpunkterna och gjort det tydligare. Det gäller också Lagrådets kritik, som jag berörde, som vi bland annat substantiellt har bemött.

Mikael Cederbratts problem i den här debatten är att om det här inte skulle gå igenom finns en risk att vi i stället driver ut de här ungdomarna på arbetsmarknaden, trots att de egentligen borde gå i skolan. Min fråga till Mikael Cederbratt är om han tycker att det är en rimlig ordning.

Anf. 28 MIKAEL CEDERBRATT (M) replik:

Herr talman! Vi moderater anser att grundprincipen ska vara att ska man vara här och få skydd och tillstånd ska man ha skäl till skydd. Det är vår grundläggande ingång vad gäller utlänningslagstiftningen. Därför är vi kritiska till den här propositionen, för nu börjar man glida lite grann när det gäller detta. Man gör faktiskt det.

Migrationsverket bedömer att kostnaden blir 500 miljoner per år, och det innebär ungefär 2 miljarder under den här tillfälliga lagen. Vi diskuterar inte id-kontroller i dag, men sloandet av dem kommer naturligtvis att påverka inflödet till Sverige. Det finns med stor sannolikhet ett antal personer som inte är registrerade i Danmark – danska myndigheter har inte varit speciellt förtjusta i det här och har inte jobbat speciellt hårt för att registrera dem – och som kommer att gå över bron eller ta sig över Sundet på något annat sätt.

Jag skulle vilja fråga statsrådet om han tror att de här 500 miljonerna per år i ökade kostnader kommer att räcka.

Det skulle inte förvåna mig om Danmark ganska snart kommer att slopa sina gränskontroller mot Tyskland, för skälet till att de införde dem var att man inte kom vidare till Sverige när man väl kom in i Danmark.

Jag besökte Danmark och politiker där i mars förra året, och då diskuterade vi nordiskt samarbete. Kritiken mot id-kontrollerna har varit att de har försvårat för gränspendlarna. Jag skulle ha tyckt att det var betydligt mycket bättre att ta bort id-kontrollerna om man samtidigt hade en nordisk överenskommelse.

Tror migrationsministern att de här 500 miljonerna i ökade kostnader kommer att räcka?

Anf. 29 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! När det gäller id-kontrollerna och Danmark såg jag att den danska statsministern uttalade sig i går och var mycket positiv till att de nu avskaffas. Att vi en gång införde kontrollerna berodde bland annat på att Danmark inte hade ordning på sitt territorium. De hade inte kontroll på vem som åkte genom Danmark. När jag då som minister sa att jag tyckte att Danmark måste ha gränskontroller mot Tyskland vägrade danskarna att införa sådana. Det var först efter att vi införde id-kontroller som de tvingades göra det. Hade Danmark bara haft kontroll på sitt land skulle vi aldrig ha behövt införa id-kontroller över huvud taget.

Nu är situationen annorlunda. Det kanske inte finns så många oregistrerade i Danmark, utan de har funnits i Tyskland. Vid den här tiden förra året var det 200 000–300 000. Då var vi oroade för att vi, när de stramade åt sin lagstiftning, ovanpå de 150 000–160 000 som vi fick 2015 mycket väl skulle kunna få 100 000 eller kanske 150 000 till under 2016. Det var därför vi införde id-kontrollerna.

Nu är backloggen från den tyska sidan i det närmaste registrerad, och därför ser vi att läget har förändrats. Men vi är samtidigt också beredda på att, om man skulle tappa kontrollen och siffrorna skulle börja stiga, börja följa detta dag för dag och också återinföra kontrollerna om det skulle behövas.

Nej, vi ändrar inte på principen om skyddsskäl, utan det här omfattar dem som har skyddsskäl. Men sedan har vi också sagt att om du har fått avslag men sedan inte kan skickas hem därför att det inte finns något mottagande på andra sidan, alltså att det finns verkställighetshinder, kommer du att få möjlighet att söka ett sådant här uppehållstillstånd för gymnasiestudier. Det är för att alternativet är orimligt. Vad ska vi annars göra för de här ungdomarna som inte kan återvända?

Anf. 30 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Det var mycket som sas här. Jag tror att jag bytte inriktning på min replik tio gånger medan jag lyssnade på ministrarnas anförande.

Jag kan kort konstatera att hur mycket justitieminister han än är har Morgan Johansson en alldeles egen definition av barnarbete som inte alls stämmer överens med exempelvis FN:s definition där gränsen går vid 14 år. Vi vet förvisso att Socialdemokraterna och regeringen vill ha skolplikt genom gymnasiet, och jag är tacksam över att vi inte har det, för man ska kunna välja sin egen väg.

Det har talats kort om id-kontrollerna som nu slopades. Ministern nämnde i sitt anförande att vi börjar återgå till ett normaltillstånd, och det är väl ett tecken på detta om inte annat att vi övergår till ett normaltillstånd igen där regeringen och politiker i maktställning inte förstår konsekvenserna av den politik man för och som förr eller senare kommer att leda till exakt samma situation som vi hade 2015.

Man slopar id-kontrollerna, vilket möjliggör för fler personer att nå Sveriges gräns och söka asyl här när det egentligen inte är här de ska söka asyl. Gränskontrollerna stoppar ju inte asylsökande utan bara dem som av efterlysningsskäl, för att de redan har beslut om utvisning eller för att de har registrerats någon annanstans och vi får kännedom om det, inte släpps in i vårt land.

När det gäller denna lag specifikt påstår migrationsministern att jag hade fel när jag sa att den leder till att fler får PUT. Det är en sanning med modifikation. Genom lagen specifikt får man inte PUT, men däremot förlänger man betydligt den tid som personer utan asylskäl kan stanna i landet, söka arbete och få tillgång till PUT. De får ett betydligt längre TUT redan från start.

I princip sträcker det sig över den tid som den tillfälliga lagstiftningen är tänkt att vara, det vill säga därefter kommer man att kunna söka enligt helt nya regler.

Anf. 31 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det var precis detta jag pekade på. Paula Bieler sa, eller antydde i varje fall, att lagen skulle innebära automatiska permanenta uppehållstillstånd. Då sa jag: Nej, det gör den inte, utan det är tillfälliga uppehållstillstånd.

Man får en chans att gå i gymnasiet och etablera sig på svensk arbetsmarknad. Om man har gjort detta kan man få permanent uppehållstillstånd. Det är så upplägget ser ut.

När det gäller barnarbete är barnkonventionen tydlig. Gränsen för barn går vid 18 år – det är detta vi talar om. Jag sa att det inte är en bra situation med de nuvarande reglerna när en 17-åring inte kommer att vilja stanna kvar i skolan en enda dag till därför att han eller hon ska ge sig ut och ta vilket jobb som helst. Vi tycker att det är bättre att han eller hon får gå i gymnasiet. Det är bättre för honom eller henne, och det är bättre för Sverige och för möjligheten att etablera sig här.

Paula Bieler sa att när vi nu inte förlänger id-kontrollerna kommer det att leda till exakt samma situation som 2015. Vi kommer att följa utvecklingen oerhört noga de kommande veckorna. Vi ska inte tillbaka till 2015 års situation. Paula Bieler måste förstå att när man fattar sådana här beslut finns det alltid argument för en viss position liksom argument emot. Argumentet emot har hela tiden varit integrationen i Öresundsområdet, som vi har tagit på stort allvar.

Vi ser att argumentet för id-kontroller har försvagats genom att vi har en ny lagstiftning på plats i Sverige, som ligger på EU:s miniminivå, genom att Tyskland har hanterat den stora mängd oregistrerade som de har haft, genom att vi har Turkietavtalet och genom att vi har andra gränskontroller genom Europa. Detta gör att vi i en samlad bedömning finner att detta är det rimliga att göra i det här läget.

Anf. 32 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna har konsekvent drivit linjen att vi bör verka för gemensamma nordiska gränskontroller just för att slippa den problematik som orsakades i Öresundsregionen. Så länge detta inte finns och är ett faktum ser vi ingen reell möjlighet att ta bort id-kontrollerna.

Gränskontroller och id-kontroller syftar som sagt till olika saker. Som Mikael Cederbratt påpekade finns det antagligen många i Danmark som kommer att kunna söka sig hit numera. Vi har redan hört rapporter om att man pratar om att färjornas turer kan ökas nu när id-kontrollerna inte längre finns på plats.

Barnarbete enligt Unicefs definition är när barn upp till 14 år jobbar över 14 timmar i veckan. Jag antar att Socialdemokraterna kommer att lägga fram ny lagstiftning som definierar barnarbete på ett annat sätt i Sverige, det vill säga alla som jobbar och som inte har fyllt 18 ännu. Det skulle jag tycka var olyckligt, men det är inte detta som diskussionen handlar om.

Denna lagstiftning förlänger möjligheten för personer som saknar asylskäl, även om de är unga, och som har sökt sig hit av fel anledningar – anledningar som vår lagstiftning inte anser är giltiga – att få förlängt uppehållstillstånd som sträcker sig längre än med den tillfälliga lagstiftningen. Därmed kan de ansöka om förlängning, återigen enligt den lagstiftning som kommer att finnas på plats. Mycket tyder på att det blir väldigt likt det som fanns tidigare.

Som många har varit inne på omfattas också personer som har skydds-skäl och som genom att studera eller hävda sig på något sätt och visa att de åtminstone dyker upp i skolan får betydligt längre uppehållstillstånd än dem som faktiskt har asylskäl. Man flyttar grunden till studier från att vara här i skydd.

Anser migrationsministern verkligen att detta är en bra ordning?

Anf. 33 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! När det gäller gränskontroller tycker jag att Sverigedemokraternas förslag om nordiska gränskontroller är rätt naivt. Jag vill inte ersätta den svenska gränskontrollen med en kontroll som Danmark ska göra mellan Danmark och Tyskland, av det enkla skälet att jag ärligt talat inte litar på att Danmark kan klara av det. Vi klarar av det vid våra gränser mellan Sverige och Danmark. Vi kommer dessutom att förstärka gränskontrollerna för att se till att vi har koll på vem som kommer in i Sverige.

När det gäller att tro att Danmark skulle kunna göra det jobb vi gör nu gjorde de inte detta 2015, trots att vi uppmanade dem till det. Hela upprinnelsen är ju att Danmark inte ens hade kontroll över sitt territorium. Den vägen tror jag är fullständigt orealistisk.

Paula Bieler talade om färjor. Id-kontrollerna tas inte bort på färjorna mellan Tyskland och Sverige, utan de finns kvar. Det gäller färjorna mellan Helsingborg och Helsingör, och jag vet inte om det kan gå så många fler färjor än vad det gör. Jag tror att det är 20-minuterstrafik. Jag vet inte vilka färjor hon pratar om i så fall.

Huvudproblemet är att om det avslag som Sverigedemokraterna vill ha går igenom kommer de ungdomar som redan befinner sig i Sverige inte att vilja vara kvar en enda dag till i skolan, utan de kommer i stället att söka sig ut på arbetsmarknaden. Detta är dåligt, både för dem och för Sverige, för det är alltid bättre att de har möjlighet att gå i gymnasiet och därmed etablera sig. De får en god chans att klara av detta, och det tycker jag i grunden är bra.

Grunden är som sagt att man har asylskäl, men det finns också en grupp som har fått avslag och som man inte kan skicka tillbaka till exempelvis Afghanistan eller Irak därför att det inte finns något ordnat mottagande. Då är det bättre att de kan vara kvar och gå i gymnasiet.

Anf. 34 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag noterade att statsrådet var uppskriven på åtta minuters talartid och att han först efter nio minuter började tala om den proposition som han själv har lagt fram och det betänkande som vi diskuterar. Det är respektlöst mot riksdagen att komma hit och hålla någon sorts allmänpolitiskt anförande i nio minuter.

Statsrådet är välkommen att skriva upp sig när det är allmänpolitisk debatt i riksdagen eller kalla till presskonferens eller så, men använd inte vår tid, Morgan Johansson! Vi har tvingats sysselsätta oss med dina propositioner, och du gör någon sorts allmänpolitiskt statement här i kammaren. Vi diskuterar betänkande SfU19 nu.

Fru talman! Morgan Johansson säger att grunden för detta är asylskäl. Nej, det är det inte. Grunden för detta är inte att man är skyddsbehövande. Grunden för detta är att gymnasiestudier görs till skäl för asyl. Det är något helt annat.

Att få uppskjuten verkställighet på ett beslut om avslag på asylansökan innebär inte att man har skyddsskäl, utan det innebär att man har uppskjuten verkställighet på en utvisning. Detta trodde jag att vår migrationsminister var medveten om – det är liksom fundamenta i svensk migrationspolitik.

Nu går jag över till min centrala fråga. Det som denna lagstiftning innebär är att man i praktiken låter rektorer i Sverige avgöra om personer får stanna här eller inte. Grunden för att få uppehållstillstånd efter de fyra åren bygger på att man har klarat sina studier. Detta viftar Morgan Johansson bort och säger att ingen rektor behöver fatta beslut om det. Men så är inte svensk skola uppbyggd. En elev i svensk skola har inte själv ansvar för precis allting. Eleven har ansvar för att infinna sig på sina lektioner, men sedan är det rektor som är skolledare. Skolan har det yttersta ansvaret, inte den enskilda eleven, oavsett om det är en nyanländ eller inte.

Hur svarar Morgan Johansson på kritiken från Skolverket och Sveriges Skolledarförbund?

Anf. 35 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag har suttit i riksdagen i 20 år nu, och jag tror att det är första gången jag har hört en riksdagsledamot klaga på att statsråd är här och talar. Det brukar vara precis tvärtom. Man brukar klaga på att vi inte kommer till debatterna, särskilt när vi har egna propositioner att försvara.

Fredrik Malm får faktiskt tåla att man när man argumenterar för en sådan här fråga, som är så omdiskuterad, sätter in den i ett sammanhang. Men jag förstår att Fredrik Malm har en svår position att försvara och därför griper efter halmstrån och försöker ta debatter som egentligen inte hör hemma här.

Så här är det: Om Fredrik Malm får sin vilja igenom i dag kommer dessa ungdomar inte att kunna få uppehållstillstånd för gymnasiestudier. De kommer inte att vilja vara kvar en enda dag till i skolan utan kommer i stället att drivas ut i barnarbete.

Är det bättre, Fredrik Malm? Är det en liberal position att dessa ungdomar ska drivas ut i arbete när de är 17 år, i stället för att gå på gymnasiet? Förr var det i alla fall inte en liberal position att göra så, men nu är det tydligen Liberalernas linje: att kleta ihop sig med moderater och sverigedemokrater om ett avslag på en proposition, vilket innebär att dessa ungdomar kommer att få en mycket svagare position och få det mycket svårare.

Vi begär inte mer av rektorerna och lärarna än vad vi har gjort i alla tider, nämligen att de lever upp till sitt myndighetsansvar och sköter myndighetsutövningen. Jag litar på Sveriges rektorer och lärare. Vi lägger inga fler uppgifter på dem, utan det enda vi säger är att den som vill ha ett uppehållstillstånd för gymnasiestudier ska ha skött sina studier.

Vill Fredrik Malm verkligen att man också skulle kunna bevilja uppehållstillstånd för den som över huvud taget inte infinner sig till undervisningen utan skolkar? Eller vill han tvunget att de ska ut och diska i Gamla stan?

Anf. 36 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Det är mycket positivt att statsrådet är här, men då förväntar vi oss att statsrådet talar om det som är ämnet för dagen och inte om en massa andra saker. Det var det enda jag påpekade.

Jag tror att Per Albin Hansson vann valet i Sverige 1932. Därefter har sossarna styrt landet med undantag av 10–15 år. Jag trodde att ni under alla de åren hade lyckats förbjuda barnarbete. Eller är det någon sorts allmän, slentrianmässig kritik man riktar från Socialdemokraternas håll när människor är kritiska till deras förslag? Då säger man: Du vill ha barnarbete. Det är ju fullständigt trams! Kan inte statsrådet klara av att diskutera i sak?

Morgan Johansson säger, med anledning av att man nu lägger över ansvaret på rektorer, att han litar på Sveriges lärare. Ja, det må Morgan Johansson göra; det är inte det som är problemet. Problemet är att Sveriges lärare och skolledare inte litar på Morgan Johansson.

Skolverket skriver i sitt remissvar att man bedömer att förslaget om uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå i praktiken innebär att huvudmannen för utbildningen kan komma att avgöra tiden för uppehållstillståndet.

Sveriges Skolledarförbund, som är arbetstagarorganisationen för Sveriges rektorer, skriver: ”Förbundet är allvarligt oroade för den roll som lärare och skolledare förväntas ta i processen gällande beviljande av uppehållstillstånd. Skolledare och lärare riskerar att hamna i mycket svåra etiska dilemman.”

Detta kan ju inte regeringen bara lite slappt vifta bort. Det är synnerligen allvarlig kritik mot ett lagförslag som Morgan Johansson själv har lagt fram för riksdagen, där rektorerna säger att de ställs inför mycket svåra etiska dilemman. Vad är statsrådets svar på detta?

Anf. 37 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Svaret är naturligtvis att vi har tillmötesgått detta. De riktade helt riktigt denna kritik mot det ursprungliga lagförslaget, baserat – tror jag – på ett missförstånd: De trodde att de också skulle väga in betygen. Men så var det ju inte. Mot bakgrund av bland annat dessa remissvar klargjorde vi att det handlar om att man har skött sina studier. Så i det avseendet har vi förtydligat lagstiftningen mot bakgrund av den kritiken, som alltså enligt min uppfattning byggde på ett missförstånd.

Jag vill återigen säga att vi inte lägger några fler uppgifter på vare sig skola, rektor, lärare eller någon annan. Det är den som söker som ska visa att man har skött sina studier och lämna in de intyg som kan behövas för att styrka detta. Om det rör sig om betyg eller någon annan dokumentation förtydligar vi i propositionen.

Men Fredrik Malm blir ändå svaret skyldig. I och med att vi säger att rektorer och lärare ska sköta sin myndighetsutövning, precis som de gör, vill Fredrik Malm fälla hela lagförslaget. Han kommer att trycka på avslagsknappen. Om det skulle gå igenom innebär det i praktiken att dessa ungdomar inte kommer att vilja gå vidare på gymnasiet. De kommer i stället att gå rakt ut på arbetsmarknaden och ställa sig och diska någonstans i Gamla stan.

Är det bättre, enligt en liberal utgångspunkt, att de hamnar där än att de får en chans att gå på gymnasiet och sedan får en möjlighet att etablera sig på svensk arbetsmarknad? Enligt mitt sätt att se det är det bättre både för dessa ungdomar och för Sverige att detta faktiskt blir fallet.

Anf. 38 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för att han är här. Det är bra att vi har en diskussion med statsrådet i sådana här viktiga frågor.

Detta är ju en tillfällig lag som ska antas. Som jag uppfattar det ska den gälla till 2023 och är en komplettering av den tidigare tillfälliga lag som gäller till 2019. Tidsperspektiven är alltså lite olika.

Vi kristdemokrater har sagt att vi inte vill säga helt nej till detta förslag. Anledningen till detta är att vuxna personer som kommer hit har rätt att kunna byta spår. Om man får ett arbete och har egen försörjning har man möjlighet att få stanna i Sverige även om man inte har de vanliga skyddsskälerna. Det tycker vi är bra.

Vad har barn som kommer hit för rättigheter och möjligheter att få stanna? Här ger vi barn en möjlighet att gå klart gymnasiet. Vi vet att det på arbetsmarknaden i Sverige i princip krävs en gymnasieutbildning; här ger vi dem den möjligheten. Därför har vi tyckt att detta är bra – vi ger även barn en bättre chans än tidigare att få stanna i Sverige. Men det handlar lite om att lappa och laga.

Vi kristdemokrater har här i debatten och även i vår motion nämnt att vi tycker att det hade varit bättre med den tillfälliga lag som Kristdemokraterna föreslog tidigare, med uppehållstillstånd i tre år. Då hade vi delvis löst en del av dessa problem. Så min fråga till statsrådet är: Hade det inte varit bättre att redan ha infört treåriga tillfälliga uppehållstillstånd?

Prot. 2016/17:104
3 maj

*Kompletteringar av
den tillfälliga lagen
för uppehållstillstånd
rörande studier på
gymnasienivå*

Anf. 39 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Låt mig först säga att jag, precis som jag sa i mitt inlägg, uppskattar Kristdemokraternas hållning. Jag tror att vi förstår att vi måste göra någonting för den här gruppen. Om de hade omfattats av samma lagstiftning som vuxna skulle det få orimliga konsekvenser, till exempel på arbetsmarknaden. Det är bra både för dem och för Sverige att de som redan är här har möjlighet att gå på gymnasiet och sedan etablera sig på svensk arbetsmarknad. Vi vet att det, om man ska ha en chans på svensk arbetsmarknad framöver, ofta är avgörande att ha en gymnasieutbildning.

Samtidigt inser vi att det kommer att vara svårt för många av dessa ungdomar. Det är därför vi även omfattar introduktionsprogrammen, med 13 månader i det första skedet och ytterligare 13 månader därefter, så att dessa ungdomar sedan kan gå på de nationella programmen. De som är här och omfattas av lagstiftningen får alltså en reell chans att gå igenom gymnasiet och sedan etablera sig på arbetsmarknaden. Oavsett vad som hänt i deras hemland under tiden får de en chans att stanna i Sverige. Det tycker jag är rimligt, humant och solidariskt.

Désirée Pethrus frågade mig om det inte hade varit bättre med treåriga uppehållstillstånd. Detta handlar hela tiden om en avvägning gällande risken att återigen hamna i samma situation som vi hade. Vi tog emot 163 000 asylsökande 2015, varav 35 000 ensamkommande barn. Bara under loppet av fyra månader anlände 26 000 ensamkommande ungdomar – 1 000 skolklasser – till Sverige.

Detta är bakgrunden till att vi sa att vi måste gå ned på EU:s minimilagstiftning under en övergångsperiod så att vi hinner bygga upp vår egen mottagningskapacitet men också förhandla fram ett system i EU som gör att EU-länderna delar på ansvaret. Det rådrummet har vi nu skaffat oss.

Anf. 40 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Redan hösten 2014 sa vår dåvarande partiledare Göran Hägglund att vi måste gå ned på EU-nivån och gå in för tillfälliga uppehållstillstånd. På det sättet är vi överens. Då var regeringen uppenbarligen inte redo och kunde inte vidta de mått och steg som hade krävts för att se till att den kris som statsrådet talar om inte uppstod.

I det förslaget låg också familjeåterförening. Tidigare var det så att om man hade permanent uppehållstillstånd fick man rätt till familjeåterförening, och så är det fortfarande. Vi sa okej till tillfälliga uppehållstillstånd men ville ha möjlighet till familjeåterförening. Det tror jag hade varit mycket bättre.

En annan fråga som många mejlar oss om är detta med att alla barn behöver flytta när de får svar från Migrationsverket om att de får en möjlighet till uppehållstillstånd. Tror statsrådet att detta kommer att lösas på något sätt här?

Låt mig ställa en sista fråga, fru talman. I förslaget finns också med att man ska ha möjlighet till etableringsinsatser. Om vi tittar på hur etableringsfasen i dag fungerar kan vi se att det efter två år i etableringsfasen är 5 procent som går ut på den reguljära arbetsmarknaden utan någon typ av stöd. Då är frågan om dessa ungdomar verkligen kommer att få en chans att etablera sig på arbetsmarknaden och att få permanenta uppehållstillstånd efter gymnasiet. Är detta något som statsrådet tror kommer att bli

verklighet, och hur många uppskattar statsrådet kommer att kunna få permanenta uppehållstillstånd efter denna utbildning?

Prot. 2016/17:104
3 maj

Anf. 41 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Svaret på den frågan har helt och hållet att göra med hur vi klarar av att sköta arbetsmarknaden. Om vi fortfarande har samma tryck på arbetsmarknaden som i dag, med sjunkande arbetslöshet, sjunkande långtidsarbetslöshet och 100 000 lediga jobb – det är det högsta vi någonsin har sett; vi har aldrig haft så många lediga jobb som vi har just nu – samt den lägsta ungdomsarbetslösheten på 13 år kommer dessa ungdomar att ha väldigt goda framtidsutsikter, skulle jag säga. Men det kommer an på det.

Ett argument som ligger bakom att vi över huvud taget tar det här steget är att en gymnasieutbildning är avgörande för att man ska ha en chans på arbetsmarknaden. De som nu trycker på avslagsknappen i den votering som vi ska ha i dag och därmed driver ut dessa personer på arbetsmarknaden utan gymnasieutbildning bidrar till att de hamnar i en väldigt svår situation.

Med vetskap om hur svensk arbetsmarknad ser ut och vilka krav som kommer att gälla där framöver vill jag säga att detta faktiskt är en väldigt klok lösning.

Sedan är naturligtvis den stora frågan familjeåterföreningen, som Désirée Pethrus tog upp. Det är svårt för oss att ensidigt gå fram med en sådan lagstiftning nu, för då skulle vi återigen hamna i ett läge där vi är det generösaste landet av alla i EU. Jag ser i stället att vi försöker hitta en europeisk lösning. Vi kommer under de kommande månaderna att driva dessa förhandlingar mycket aktivt ihop med det maltesiska ordförandeskapet för att försöka se till att vi kan lösa detta på europeisk nivå. Jag tror i grunden att det är detta det handlar om.

När det gäller etableringsinsatser i övrigt vill jag säga att man sätter in insatser redan under asyltiden, så att personerna ska få bättre förutsättningar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 4 2014 års protokoll och rekommendation till ILO:s konvention om tvångsarbete

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2016/17:AU12
2014 års protokoll och rekommendation till ILO:s konvention om tvångsarbete (prop. 2016/17:93)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

*Kompletteringar av
den tillfälliga lagen
för uppehållstillstånd
rörande studier på
gymnasienivå*

§ 5 Genomförande av sjöfolksdirektivet

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2016/17:AU11
Genomförande av sjöfolksdirektivet (prop. 2016/17:120)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

*Arbetsrättsliga villkor
vid upphandling*

§ 6 Arbetsrättsliga villkor vid upphandling

Finansutskottets betänkande 2016/17:FiU31
Arbetsrättsliga villkor vid upphandling (prop. 2016/17:163)
föredrogs.

Anf. 42 MARIA PLASS (M):

Fru talman! Så är vi då tillbaka i kammaren för en ny debatt om arbetsrättsliga villkor vid upphandling – en ny debatt om EU-direktiv som skulle varit införda för mer än ett år sedan, den 18 april 2016.

I slutet av juni 2016 lade regeringen en proposition på riksdagens bord om nytt regelverk för upphandling i offentlig sektor. En del av lagförslagen i propositionen grundade sig på tre EU-direktiv om offentlig upphandling från 2014. Den 30 november 2016 valde dock riksdagen att säga nej till delar av propositionen, eftersom den gick längre än införandet av EU-direktiven krävde. Riksdagen uppmanade samtidigt regeringen att skyndsamt återkomma med ett nytt förslag till komplettering, så att de erforderliga EU-direktiven kunde implementeras i Sverige. Det förslaget har vi nu fått.

Från moderat håll har vi arbetat hårt för att regeringen skulle ta fram en bättre produkt än den tidigare, rätt slarvigt skrivna propositionen. Vi kom ett stycke på väg. Denna slutprodukt är bättre men långt ifrån bra. Fortfarande går den längre i sin iver att reglera än vad direktivet kräver, och det blir också mycket svårtolkad och otydlig lagstiftning.

Med den befintliga upphandlingslagstiftningen finns goda möjligheter för den upphandlande myndigheten eller enheten att ställa krav. Den som upphandlar har redan i dag en skyldighet att granska anbuden och kräva en förklaring på det anbud som är misstänkt lågt och förkasta det. Det kräver tid, kompetens och kunskap hos dem som är inköpare av varor eller tjänster. Men det kräver också tydlighet i lagstiftningen. Tyvärr har förslagen i denna proposition inte den tydlighet som man skulle önska.

Lagstiftningen kommer att bli än mer komplicerad och tidskrävande att tolka för de upphandlande myndigheterna. Saken förvärras dessutom av att tillgången på relevant kompetens på området är relativt begränsad i dag.

Fru talman! Det finns flera förslag i betänkandet som man kan invända mot, men det är i huvudsak två delar som vi är mest kritiska till.

Det första och mest centrala är när särskilda arbetsrättsliga villkor ska ställas. Lydelsen ”ska, om det är behövt” innebär enligt vår åsikt en överimplementering, och vi anser att det bör prövas om en mindre skarp skrivning, till exempel ”får”, skulle kunna vara tillräcklig. Bedömningen av när det är behövt att ställa arbetsrättsliga villkor skapar risker för betydande tillämpningssvårigheter för de upphandlande myndigheterna och enheterna.

Vi kan också konstatera att även de nya förslagen riskerar att missgynna de små företagen, trots att de kommande reglerna bara ska gälla över det så kallade tröskelvärdet. Vi invänder mot det som föreslås gälla då en huvudentreprenör ska ställa krav på en underleverantör. Vi anser att kraven på en huvudentreprenör borde utformas på ett sådant sätt att konsekvenserna för de små företagen inte blir orimliga. Man ska vara medveten om att alla de krav som ställs i ett förfrågningsunderlag också ska följa med hela vägen ned i leverantörskedjan, i alla led.

Även om man inte upphandlar jordgubbar direkt av jordgubbsodlaren måste grossisten ändå ställa samma krav på att jordgubbsodlaren följer de arbetsrättsliga kraven i upphandlingen också när det är som mest att göra, till exempel före midsommar. Vi anser inte att exempelvis lantbrukaren, jordgubbsodlaren eller snöröjaren ska behöva drabbas och missgynnas av regeringens alltför långtgående förslag, men de drabbas.

Regeringen framhåller att företag utan anställda inte ska drabbas negativt. Det innebär att den företagare som väljer att särskilja företagets ekonomi från sin privata ekonomi genom att låta företaget vara en juridisk person straffas. Varför väljer ni att straffa företag med bara en anställd – ägaren? Vad blir drivkraften för de minsta företagen att vara med och lämna anbud eller vara underleverantör till det offentliga när regelverket och tolkningssvårigheterna överstiger nyttan?

Vi anser att konsekvenserna av den föreslagna lagstiftningen avseende huvudentreprenör respektive underleverantör inte är utredda på ett tillfredsställande sätt. Jag vill veta hur den som ska tolka lagstiftningen ska kunna göra en bedömning av konsekvenserna i praktiken för de minsta företagen.

En fråga till de partier som ställer sig bakom propositionen är: Hur har ni tänkt er uppföljning och kontroll av de arbetsrättsliga villkoren? Vem ska i praktiken kontrollera att villkoren alltid följs? Om detta ska göras lokalt innebär det ökade kostnader även för till exempel kommunerna. Jag kan säga att det redan i dag finns oro.

Fru talman! Med hänsyn till det som jag nu har tagit upp – tillämpningssvårigheter och otidigheter i lagstiftningen, att det missgynnar de små företagen, att det är en överimplementering och att det saknas svar på hur uppföljning och kontroll, kopplat till kostnader, ska göras – vill jag avslutningsvis yrka avslag på propositionen och bifall till Moderaternas, Centerpartiets och Liberalernas reservation.

(Applåder)

Anf. 43 PETER HELANDER (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen av M, C och L i detta betänkande.

Den 30 november förra året ställde sig riksdagen bakom stora delar av regeringens förslag i propositionen med namnet *Nytt regelverk om upphandling*. Däremot avtog riksdagen de delar som handlade om skyldighet för upphandlande myndigheter och enheter att uppställa särskilda arbetsrättsliga villkor. Samtidigt tillkännagav riksdagen att regeringen skulle återkomma med kompletterande förslag för att lösa de problem och oklarheter som utskottet beskrev i sitt ställningstagande.

Centerpartiet ansåg att regeringens förslag skulle försvåra för små och medelstora företag och inte uppnå syftet med offentlig upphandling. Enligt Konkurrensverket är offentlig upphandling till för att

- främja kostnadseffektivt användande av skattemedel
- främja fri rörlighet inom EU
- undanröja ageranden som begränsar konkurrens
- underlätta för företag att göra affärer med offentlig sektor
- se till att det företag som säljer de efterfrågade varorna, tjänsterna eller entreprenaderna till de mest förmånliga villkoren vinner.

Jag frågar mig om det nya förslaget, som ligger framför oss, verkligen bidrar till syftet med offentlig upphandling.

I den förra debatten i samma ärende tog jag upp Lagrådets synpunkter på förslaget. Jag gör det även denna gång, för att belysa frågan om regelkrångel. Det tog Lagrådet åtta månader att läsa igenom och granska regeringens lagförslag. Lagrådets kritik mot både de bakomliggande EU-direktiven och regeringens lagförslag var mycket hård. Det var inte bara propositionen som var omfattande. Lagrådets synpunkter behövde 418 sidor för att rymmas.

Lagrådet var kritiskt mot de nya EU-direktiv som lagförslaget byggde på. Man skrev:

”Direktiven uppvisar brister av olika slag. Det finns bestämmelser som är rätt och slätt obegripliga eller som är tvetydiga och kan ges olika innebörd. Andra har en innebörd som visserligen är begriplig, men som är oförnuftig.”

Lagrådet skriver vidare att man redan 1994, då lagen om offentlig upphandling infördes, påpekade att lagen var för omfattande och detaljerad. Den lagen bestod då av 132 paragrafer. Nu innehåller upphandlingslagstiftningen 1 000 paragrafer, vilket enligt Lagrådet gör lagen svåröverskådlig och svår att tillämpa. Lagrådet skriver att ett syfte med den omfattande detaljregleringen kan antas vara att upphandlingsverksamheten ska styras så att utrymmet för missbruk minimeras. Det syftet motverkas dock om regleringen blir så omfattande att de som ska tillämpa lagen inte har en möjlighet att överblicka den i alla dess detaljer. Lagen har fått en omfattning och en detaljningsnivå som allmänt sett inte är önskvärd och som får anses strida mot den i Sverige normalt tillämpade lagstiftningstekniken.

Lagrådet förutspådde, liksom flera remissinstanser gjorde, att förslaget kommer att bli svårt att tillämpa. Svåröverskådligheten bedöms innebära en ökad risk för kostsamma och tidskrävande upphandlingsprocesser.

Fru talman! Vi ska ha sjysta villkor på svensk arbetsmarknad, men vi ska också ha sjysta upphandlingsregler för småföretagare. Regeringen har nu presenterat ett nytt förslag som innehåller en hel del förbättringar – det ska jag säga. Men ändringarna är ändå marginella i jämförelse med det tidigare förslaget, som riksdagen röstade ned. De större förändringar som har gjorts är att man har tagit bort kravet på pension och försäkringar och att man har infört tröskelvärden för när de föreslagna regelverken ska gälla.

I betänkandet anges att semester- och arbetstidsvillkor inte får understiga lagstadgade nivåer och att de villkor som finns i lag eller kollektivavtal som är mest fördelaktiga för individen ska gälla. Det förslaget gör att den kollektivavtalade rätten att förhandla om arbetstid och semester förlorar sitt värde.

Det är fortfarande lika oklart i betänkandet vilka miniminivåer som ska gälla. Det finns i Sverige 685 kollektivavtal och 4 100 organisationer som ska följa upphandlingslagstiftningen. Upphandlingsmyndigheten kommer inte att hinna med att ge råd till alla, så det finns en stor risk att myndigheten blir normerande, vilket gör att partsmodellen sätts ur spel. Den föreslagna lagtexten öppnar för omfattande godtycke. Vem ska besluta när det är behövligt att ställa sociala krav och om villkoren går att fastställa?

Fru talman! Tror vi att konkurrensen på den offentliga marknaden kommer att öka med regeringens förslag? Vid 12 procent av upphandlingarna över tröskelvärdet kommer det bara in ett enda anbud. Det vanligaste är att det bara kommer in två anbud när man genomför offentliga upphandlingar. Med mer komplicerade regler, som betänkandet innehåller, riskerar konkurrensen att försämrats ytterligare.

Sverige avviker från majoriteten av EU:s medlemsländer genom att tillsammans med Portugal ha minst andel små och medelstora företag som vinner offentliga kontrakt. Förklaringen är en starkt centraliserad upphandling och ramavtal med ett fåtal företag. Trenden är storskalighet. Upphandlingarna växer. Värdet stiger, vilket gynnar storföretag. Vi skulle få en annan kvalitet och prisnivå om fler små och medelstora företag deltog i upphandlingarna.

Antalet överklagade upphandlingar har ökat dramatiskt under de senaste åren. Med ett ännu mer krångligt och omfattande regelverk för upphandling kommer överprövningarna att öka ytterligare.

Fru talman! Redan i dag upplevs lagstiftningen så komplicerad att en del kommuner väljer att hellre utföra tjänster i egen regi än att upphandla. En krångligare upphandlingslagstiftning riskerar att krympa den offentliga marknaden, vilket leder till sämre förutsättningar för företagen och sämre användning av skattemedlen. Det gynnar ingen.

Kontroll och uppföljning nämns knappt i betänkandet. Att ställa krav utan kontroll och uppföljning är kontraproduktivt och kan leda till ett ökat oseriöst företagande, vilket ingen av oss vill se.

Jag har både som företagare och som tidigare kommunstyrelseordförande ofta ondgjort mig över hur krånglig den offentliga upphandlingen är. Jag som bor på landsbygden vet hur viktiga småföretagarna är för utveckling av hela landet. Om vi försvarar för dem att vara med vid offentliga upphandlingar sparkar vi också undan benen för jobb och tillväxt på landsbygden.

Fru talman! Jag vill ha sjysta villkor på svensk arbetsmarknad, men jag vill också ha sjysta upphandlingsvillkor för våra småföretagare. Annars riskerar vi att få se det som ofta händer när riksdagen beslutar om omfattande och komplicerade regelverk: Det blir en centralisering, en likformighet och en stordrift som gör att småföretag försvinner och att konkurrensen urholkas, och det är återigen landsbygden som drar det kortaste strået.
(Applåder)

I detta anförande instämde Emil Källström (C).

Anf. 44 MATHIAS SUNDIN (L):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till den reservation som vi har tillsammans med Moderaterna och Centerpartiet.

Det upphandlas för enorma summor varje år i kommuner och landsting och naturligtvis också i staten. Det är hundratals miljarder kronor. Det är därför viktigt att så många företag som möjligt kan vara med och konkurrera i upphandlingarna och sälja varor och tjänster. Det kan ofta vara väldigt svårt för de små företagen. Upphandlingarna kan vara väldigt stora. Det är helt enkelt omöjligt för ett litet företag att ta sig an en så stor upphandling.

Det kan vara bra att bryta upp dem i lite mindre delar. Det går inte alltid och är inte alltid bra, men ibland kan det vara bra att bryta upp dem i mindre delar, så att små eller mindre företag kan få en möjlighet att vara med och konkurrera. Anledningen till att man ska göra detta är naturligtvis att det handlar om ett effektivt användande av våra medborgares skattepengar. Det finns naturligtvis också poänger med att en del företag i dessa upphandlingar är mer lokalt förankrade, som det lättare blir med mindre företag.

Vad jag själv till exempel jobbade med inom kommunpolitiken tidigare var just att göra det enklare för mindre företag att komma in i upphandlingarna och vara med och konkurrera. Det är naturligtvis också uppgiften för staten. Just eftersom det gäller en effektivare användning av skattepengar ska vi göra det enklare för små och mindre företag att vara med i upphandlingarna.

Det förslag som vi har på bordet i dag riskerar att göra att det blir tvärtom: att det blir svårare för de små företagen att vara med. Det riskerar naturligtvis att leda till en ineffektivare användning av skattepengarna. Det kan göra att vi använder skattepengar som vi inte skulle behöva, som människor skulle kunna behålla eller som vi skulle kunna lägga på någonting annat inom skolan och vården eller på något annat inom statens regi.

Det är naturligtvis bra att regeringen har försökt göra det här förslaget bättre, men det finns fortfarande stora osäkerheter kvar kring hur det påverkar de mindre företagen. Regeringen skriver att man kommer att följa detta, och vi får väl förutsätta att man alltid följer vad ens förslag får för påverkan på verkligheten. Men man ska inte lägga fram förslag som man tror får en negativ påverkan på småföretagen och sedan följa hur det går i efterhand, utan det ska säkerställas från början.

Samma gäller kostnaderna kring det här. Regeringen skriver själv att det är mycket svårt att avgöra de administrativa kostnaderna för upphandlingen. Att inte veta det duger inte tycker vi liberaler, och därför vill vi yrka avslag till detta förslag.
(Applåder)

Prot. 2016/17:104

3 maj

*Arbetsrättsliga villkor
vid upphandling*

Anf. 45 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Nu debatterar vi sjysta villkor och arbetsrättsliga villkor som ska gälla när vi köper tjänster med skattebetalarnas pengar. Jag har precis träffat taxichaufförer som sitter här uppe på läktaren och som kan vittna om odrägliga villkor i färdtjänsten och när det gäller sjukresor, och de hoppas att vi ska kunna ta ett steg i rätt riktning här i dag.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet i denna fråga. Förslaget är modifierat sedan i november, när alla högerpartierna gick samman för att fälla förslaget om sjysta villkor vid offentlig upphandling.

För oss socialdemokrater är det en viktig princip att kollektivavtal ska vara norm på arbetsmarknaden. Det ska självklart gälla även när vi använder skattemedel för att köpa tjänster. Skattemedel ska inte användas för att lönedumpa, och därför fanns det också bra och skarpa förslag om krav på kollektivavtalsliknande villkor i regeringens förslag till nya upphandlingsregler som vi behandlade här i höstas. Vi skulle också göra det enklare att lägga anbud.

De borgerliga partierna och Sverigedemokraterna röstade dock ned den del av förslaget som innebar bättre villkor och att kollektivavtal ska vara lägstanivå när staten och kommuner köper tjänster. Det innebar att en viktig rättvisereform för svensk arbetsmarknad stoppades.

Det var i och för sig bra att kravet på djurskydd gick igenom i november, men det är häpnadsväckande att majoriteten i kammaren tyckte att det var viktigare med djurskydd än med arbetarskydd.

En skulle kunna tro att vi i Sverige genom vår svenska modell redan hade infört krav på kollektivavtalsliknande villkor när det gäller hur skattebetalarnas pengar ska användas, men så är inte fallet. I det här fallet är det faktiskt så att de gemensamma reglerna inom EU har kommit längre och är något som de nya upphandlingsreglerna i EU kräver.

Detta har varit känt. Debattörerna före mig har också vittnat om att de har känt till att vi skulle ha genomfört det här, och det var också därför som riksdagen tillkännagav för regeringen att återkomma utan dröjsmål om man fann att lagstiftningen skulle behöva kompletteras för att kunna genomföra de tre direktiven från 2014 i svensk lagstiftning.

Detta har regeringen nu gjort. Det är nämligen så att vad man än tycker om facket och kollektivavtal måste Sverige följa EU-rätten, och det gör vi inte med dagens upphandlingsregler.

Jag välkomnar därför att Kristdemokraterna har valt att ställa sig bakom förslaget. Vi är nog inte mer ense i sakfrågan nu än vad vi var i höstas, men vi är åtminstone överens om att Sverige ska följa de regler som gemensamt beslutats inom EU-gemenskapen.

Samtidigt är jag förstås förvånad över att de övriga borgerliga partierna tycker så illa om svenska kollektivavtal och sjysta villkor på arbetsmarknaden att de hellre vill att Sverige ska dras inför EU-domstolen, med stor risk för att fällas och dömas till böter – tydligen hellre det än att införa arbetsrättsliga krav i upphandlingen.

Som jag sa är jag glad och tacksam över att Kristdemokraterna har varit lyhörd och villigt att samarbeta för att få fram ett förslag som gör att vi åtminstone inte bryter mot EU-rätten. Tack vare en god inställning, ansvarstagande och kompromissvilja finns nu en majoritet bakom förslaget bestående av Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna.

Fru talman! Det vi i majoriteten är överens om är alltså att Sverige ska följa EU-rätten. Jag ska däremot inte göra någon hemlighet av att vi socialdemokrater hade velat gå längre än EU-reglernas lägstanivå.

Sjysta villkor ska gälla vid all offentlig upphandling i Sverige. Egentligen tycker vi förstås att det ska gälla i hela samhället. Privata arbetsgivare borde alltid erbjuda bra lön, semester, rimlig arbetstid, pensionsavsättningar, försäkringar och allt annat som följer med kollektivavtalet. Den frågan debatterar vi dock inte nu, även om jag tycker att det borde vara så i hela samhället.

Det är nämligen fullkomligt oacceptabelt att arbetstagare, städare, taxi-chaufförer, byggnadsarbetare, långtradarchaufförer och välfärdsarbetare utnyttjas till ibland sanslöst låga löner som absolut inte går att leva på. Att det dessutom görs med skattebetalarnas pengar i kommuner, landsting, regioner, statliga verk och myndigheter är fränstötande.

Trots att arbetsrättsliga villkor särskilt framhålls i direktiven för fullgörande av kontrakt i det sociala skyddet finns ett motstånd mot att genomföra dessa förbättringsreformer här i kammaren. Vi menar att kollektivavtal och arbetsrättslig lagstiftning är av avgörande betydelse för att detta skydd ska kunna upprätthållas, men det är uppenbart att högern inte ser fördelarna med sjysta villkor för arbetare.

Det nya från höstens förslag är att det nu endast kommer att gälla direktivstyrda upphandlingar, det vill säga upphandlingar vars värde uppgår till minst gällande tröskelvärdena, vilket i sin tur innebär att cirka två tredjedelar av alla upphandlingar undantas från regelverket.

Det är inte helt bra, enligt oss, men det är ett steg i rätt riktning, och förhoppningsvis kan vi förbättra kraven när alla aktörer ser fördelarna med detta. Alla som följer kollektivavtal tjänar på att det ställs krav på sådana villkor. Den svenska modellen bygger just på kollektivavtal, så jag ser stora fördelar både för stora och för små företag att sådana krav ställs.

Att insatser som har upphandlats av det offentliga utförs med respekt för arbetstagarnas grundläggande rättigheter och på villkor enligt lag eller kollektivavtal bidrar till att betydelsefulla samhällseliga mål och sociala skydd kan uppnås och vidmakthållas.

Fördelarna med att ta arbetsrättsliga hänsyn vid upphandling är inte bara bra för arbetstagarnas sociala skydd. Även skötsamma leverantörer tjänar på detta. De ska inte heller riskera att utsättas för illojal konkurrens av sådana leverantörer som vinner ekonomiska fördelar genom att konkurrera med undermåliga anställningsvillkor.

Detta betyder att både seriösa företagare och arbetstagare tjänar på att vi ställer krav på sjysta villkor vid upphandlingen, eftersom det leder till konkurrens på lika villkor.

Det fanns en tid när högerns företrädare alltid hävdade att det var viktigt med konkurrens på lika villkor. Nu tycks den nya trenden i stället vara att uppmana till och underlätta för låglönespiraler.

Det förekommer oskäliga villkor i anställningsförhållandena för arbetstagare i Sverige i dag, vilket borde vara skäl nog att villkor vid behov ska ställas vid alla upphandlingar och inte enbart vid upphandlingar vars värde överstiger de så kallade tröskelvärdena.

Möjligheten att i upphandling ställa krav på villkor om pensioner, försäkringar och annan ledighet än semester borde regleras i lag, liksom att EU-rätten bör reformeras så att medlemsländer tillåts göra sådana krav obligatoriska.

Oavsett upphandlingens värde borde det, som jag sa, vara obligatoriskt att ställa särskilda arbetsrättsliga villkor om lön, semester och arbetstid för fullgörandet av kontrakt. Det borde vara ett obligatorium och kombineras med en behövlighetsbedömning.

Fru talman! Detta är ändå ett steg i rätt riktning, och jag är glad att vi kan ta detta avgörande steg i dag. Tack än en gång för gott samarbete!

Anf. 46 MARIA PLASS (M) replik:

Fru talman! Att Centern, Liberalerna och Moderaterna skiljer sig från övriga partier har väl framgått.

Monica Green har klarlagt en hel del, men det särskilda yttrandet från Socialdemokraternas, Miljöpartiets och Vänsterns ledamöter i FiU gör mig lite förvånad. Vad jag förstår tycker ledamöterna att regeringen inte har gått tillräckligt långt i propositionen, utan de vill gå längre. De kanske till och med vill gå ännu längre än vad som togs fram i den första propositionen, och de anser att skäliga villkor vid behov bör ställas i alla offentliga upphandlingar. Som jag förstår är det oavsett storlek på upphandling.

Innebär detta att ni anser att tröskelvärdet ska tas bort och att ni på sikt kommer att jobba för att ta bort tröskelvärdet? Det är en oroande tendens. Jag vill gärna höra om ni anser att det ska finnas tröskelvärden eller inte.

Anf. 47 MONICA GREEN (S) replik:

Fru talman! I dag fattar vi beslut om det som står i betänkandet, det vill säga inklusive tröskelvärdena.

Jag har inte gjort någon hemlighet av att vi tycker att förslaget är ett steg i rätt riktning men inte tillräckligt bra. Vi hade velat få igenom förslaget så som det lades fram i höstas.

Givetvis vill vi att sjysta villkor ska gälla överallt i hela samhället. Vi vill att kollektivavtal ska gälla på den svenska arbetsmarknaden. Det är ditåt vi jobbar. Förra veckan avskaffades lex Laval, mot er vilja. På så sätt blir det över huvud taget ordning och reda på arbetsmarknaden. Jag vet att Moderaterna och andra borgerliga partier är emot kollektivavtal och försöker stoppa dem på alla möjliga sätt.

Den svenska modellen innebär starka parter på arbetsmarknaden. Moderaterna gjorde sitt yttersta under förra mandatperioden, och mandatperioden innan, för att avlöva fackens möjligheter till att kontrollera att reglerna efterföljs.

Ja, vi hade velat gå ännu längre, men med dagens beslut motsvarar tröskelvärdena det EU-rätten kräver.

Anf. 48 MARIA PLASS (M) replik:

Fru talman! Det är oroande att ni ändå på något sätt försöker ta bort tröskelvärdena.

Jag vill ställa en annan fråga, som gäller att få klarhet om texten från regeringen. I propositionen talas det om mikroföretag i form av företag utan anställda. I nästa mening skrivs om de negativa konsekvenser som uppkommer för mikroföretag som utan dröjsmål ska åtgärdas.

Jag skulle gärna vilja veta vad som menas med att åtgärda utan dröjsmål. Vad är det som ska åtgärdas? Vad har definierats som negativa konsekvenser? Framför allt ställer jag mig undrande till definitionen. Enligt företagarkvärlden och EU-kommissionen, som fastslog detta 2003, är definitionen av ett mikroföretag ett företag med färre än tio anställda och med en omsättning på mindre än 2 miljoner euro.

Vad är det som gäller i propositionen? I ena meningen är det att vara utan anställda, och i den andra meningen är det fråga om mikroföretag. Det kan vara samma men är för det mesta absolut inte samma.

I samband med omröstningen vill vi veta om vi fattar beslut om mikroföretag eller företag utan anställda. Jag skulle vilja få klarhet i frågan.

Anf. 49 MONICA GREEN (S) replik:

Fru talman! Maria Plass är orolig över att det ska ställas krav på sjysta villkor. Jag förstår det. Det är Moderaterna alltid. Om vi förbättrar för arbetarna i landet och om vi ser till att det finns kollektivavtal på arbetsmarknaden är det klart att Moderaterna blir oroliga. De har alltid motarbetat förbättringar för arbetare i det här landet, och de kommer alltid att göra så. Det är klart att Maria Plass blir orolig om vi socialdemokrater tänker att vi ska gå längre i framtiden.

Sedan var det frågan om småföretagen. Om det skulle visa sig att det uppstår problem i genomförandeprocessen vill vi att arbetet ska gå så smidigt som möjligt. Vi vill förenkla för små företag. Det gäller både enmansföretag – med ingen anställd – och mikroföretag. De ska kunna vara med och göra upphandlingar. Vår ambition är att det ska bli enklare i framtiden. Om det uppstår problem ska de få den hjälp de behöver så att problemen undanröjs för dem.

Anf. 50 PETER HELANDER (C) replik:

Fru talman! Monica Green nämnde i sitt anförande problemen med sanslöst låga löner. I sina tidigare debatter har hon använt siffersatta låga löner. Det har nämnts 11 kronor, 20 kronor och 27 kronor i timmen. Vårfrån kommer siffrorna? Från vilken utredning hämtar hon sitt faktaunderlag och underlaget för själva propositionen, och som även minister Shekarabi har använt?

Monica Green nämnde inte med en enda mening villkoren för småföretagen i sitt anförande. Jag anser att det ska finnas sjysta villkor för både arbetstagare och småföretagare. Monica Green nämnde inte heller regelkrånglet. Detta betänkande ska röstas igenom i dag. Har Monica Green tagit del av Lagrådets synpunkter, och ser hon inga problem med regelkrångel i samhället som skapar storskalighet och slår undan fötterna för småföretagare? Regeringen skriver själv att man kommer att följa upp lagstiftningen, vilket indikerar att regeringen själv är osäker på hur lagen

kommer att slå. Det borde man vara säker på redan när man fastställer lagstiftningen.

Anf. 51 MONICA GREEN (S) replik:

Fru talman! Jag nämnde i mitt anförande att det ska bli enklare att lägga anbud. Jag nämnde också att de nya reglerna kommer att gynna företag som har kollektivavtal. De behöver inte känna någon oro.

Men, precis som Peter Helander säger, vid ett byte av regler från ett system till ett annat blir det alltid oro. Hur kommer reglerna att slå? Detta gäller alltid, oavsett när man ändrar en sak.

Vår ambition är att det ska bli mindre krångel i framtiden, att det ska bli enklare att lägga anbud och att det ska finnas medel till att ställa krav på sjysta villkor även för arbetarna, så att kraven inte bara gäller det djurskydd som riksdagen beslutade om i julas.

Jag nämnde inte några siffror i mitt anförande, Peter Helander, men visst förekommer fruktansvärt låga löner. Vi fick höra vittnen berätta när vi besökte Taxi Stockholm i höstas. Liberalernas representant satt hos Taxi Stockholm och sa att det är rykten, att det är ljug. Sedan kunde taxichaufförerna beskriva de fruktansvärt låga lönerna. De var absolut inte påhittade löner.

Vi förstår att det finns de i samhället som försöker trissa upp situationen och hävda att siffrorna är påhittade. Det är definitivt inte påhittat att arbetare utnyttjas i slavliknande förhållanden i det här landet. Det ska vi ändra på.

(Applåder)

Anf. 52 PETER HELANDER (C) replik:

Fru talman! Självklart ska ingen utnyttjas i slavliknande förhållanden.

Jag har försökt att kontrollera var påståendena om 27 kronor i timmen och 11 kronor i timmen kommer från. Det är bra att Monica Green har träffat några som säger att det är så, och sedan är frågan om det finns ett riktigt underlag från en utredning som visar att människor jobbar för slavliknande löner i Sverige.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson ställde en fråga till ministern i riksdagen om vilka källor som påståendet om 27 kronor i timmen för taxiCHAUFFÖRER baserar sig på. Ardalan Shekarabi svarade inte på det. Han sa bara att det ska finnas sjysta villkor, punkt.

Vi vet att den ena siffran kommer från en radiointervju, där en person tar upp att under vissa delar av dygnet när man kör trafik åt det offentliga kan timlönen hamna på en låg nivå.

Den andra siffran, 11 kronor i timmen, kommer från ett uttalande av Pia Bergman på Skatteverket i Sveriges Radio den 8 oktober 2015. Hon sa att hon hört talas om en lön på 11 kronor i timmen, och det gällde illegala immigranter som inte jobbade på en riktig arbetsmarknad med riktiga avtal. Det var ett brottsligt beteende, en brottslig handling, och utnyttjande av människor.

Monica Green säger att det här förslaget kommer att gynna småföretagare som har kollektivavtal. Monica Green vet ju också att 60 procent av småföretagarna inte har något kollektivavtal. Kommer de att missgynnas då, om det är så att vissa företag ska gynnas och andra ska missgynnas?

Prot. 2016/17:104

3 maj

*Arbetsrättsliga villkor
vid upphandling*

Det kommer att bli enklare att upphandla, säger Monica Green. Med de tusen reglerna i den nya upphandlingslagen, tror Monica Green verkligen att det kommer att bli enklare?

Anf. 53 MONICA GREEN (S) replik:

Fru talman! Peter Helander efterfrågade källor, var de här siffrorna har kommit ifrån. Sedan berättade han det själv. Det var ju bra att han gjorde det.

Dessutom sa han att det bara var vid vissa tillfällen på dygnet som den här chauffören kanske fick 27 kronor i timmen – nästan som om det inte gjorde någonting! När jag hör sådana här exempel tycker jag att det är fruktansvärt att det förekommer i Sverige i dag, att vi faktiskt använder skattebetalarnas pengar till att dumpa lönerna på det här sättet och att människor utnyttjas på det här viset. Jag tycker att det är horribelt.

Jag är glad över att vi tar ett steg i rätt riktning i dag. Det kan bli lite problem i övergången eftersom det alltid är oroligt när man ska byta system och införa ett nytt system. Det kan jag hålla med om, men jag är jätteglad att vi nu tar ett steg i rätt riktning och kommer bort från sådana här fruktansvärda siffror på låga löner och att människor utnyttjas under nästan slavliknande förhållanden. Vi måste bort från det. Vi måste se till att alla följer sjysta villkor och att det blir fler som vill använda sig av kollektivavtal.

Vi jobbar på att småföretag ska teckna kollektivavtal, att fler ska göra det och att småföretag, stora företag och arbetare ska tjäna på att vi inte dumpar löner med skattebetalarnas pengar.

(Applåder)

Anf. 54 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Efter att närmare tre fjärdedelar av den här mandatperioden har passerat får vi i och med eftermiddagens votering äntligen ett regelverk för offentlig upphandling på plats.

Jag är bara lite nyfiken på hur många mantimmar på Regeringskansliet som har gått till spillo, hur mycket tid som pliktrogna tjänstemän har avsatt för den här processen och framför allt hur mycket skattepengar som har förslösats – allt på grund av att vi har ett ansvarigt statsråd som är så väldigt stolt att han inte vill lyfta på luren, slå mig en signal och fråga om jag har några synpunkter på det här förslaget. Ett fem minuter långt telefonsamtal hade kunnat spara förmodligen tusentals mantimmar på Regeringskansliet.

Men jag är inte bitter en dag som denna, fru talman, utan ganska glad. Jag är glad över att vi får ett bra regelverk på plats.

Jag är också glad över att Sverigedemokraterna på punkt efter punkt fått helt rätt i den kritik vi tidigare har lyft fram. Det är alltså exakt just samma kritik som regeringen avfärdade som nonsens, som att vi inte hade förstått eller ens läst propositionen.

Vi kritiserade att det gamla förslaget, som inte vann kammarens gehör, gjorde det möjligt att ställa krav bortom den så kallade hårda kärnan på vanliga svenska företag med vanliga svenska löntagare medan företag som lyder under den så kallade utstationeringslagen ansågs klara kraven ändå. Vi kritiserade den konkurrenssnedvridning som det skulle innebära.

Det här har nu rättats till. Nu ställs samma krav på alla företag som vill delta i en offentlig upphandling, och i ärlighetens namn är det faktiskt viktigare att man ställer samma krav och samma villkor än exakt vilka villkor man ställer. Marknadsekonomi bygger på konkurrens och fungerar bara så länge samma spelregler gäller för alla. Det är djupt oklokt att frånga denna princip.

Vi kritiserade att en majoritet av landets småföretag, de som saknar kollektivavtal, skulle komma att uteslutas från deltagande i offentlig upphandling.

Detta åtgärdas också eftersom man nu applicerar det nya regelverket enbart över de så kallade tröskelvärdena. I praktiken innebär det att det nya regelverket enbart kommer att appliceras på en tredjedel av alla upphandlingar, de största upphandlingarna, och att två tredjedelar därmed inte påverkas över huvud taget. Det är ju inte en jättekvalificerad gissning att det är de mindre företagen, familjeföretag och liknande, som ofta saknar kollektivavtal som inte intresserar sig för de allra största upphandlingarna och vice versa.

Vi är också glada över att vi får till stånd ett system med huvudentreprenörsansvar. När vi tidigare föreslagit just detta har regeringen röstat nej. Men för att ett sådant system ska fungera måste det givetvis vara praktiskt genomförbart. En huvudentreprenör har varken juridiska eller praktiska möjligheter att i detalj kontrollera samtliga underleverantörer.

Min bedömning är att liggande förslag är väl avvägt och väl balanserat mellan å ena sidan behovet att bli kvitt de renodlade skojare som satt detta i system och å andra sidan den verklighet våra företagare lever i med den ena administrativa bördan efter den andra.

Fru talman! Även om det ligger något utanför ärendets ram vill jag ändå ta tillfället i akt att påpeka att hela utstationeringslagen i grund och botten medför synnerligen långtgående och negativa konsekvenser för svensk arbetsmarknad och för den svenska modellen. Den kostar betydligt mer än den smakar och bör därför avvecklas. Jag är fullt medveten om att den är mer eller mindre påtvingad oss av Bryssel, av EU, men jag beklagar ändå att vi har en regering som i alla fall historiskt sett – vi får se vad som händer framöver – inte varit kapabel att ta strid för svenska löntagares intressen, i någon sorts iver att framstå som ”bäst i klassen” i alla EU-sammanhang.

Fru talman! Slutligen vill jag påpeka det faktum att hela detta lagstiftningspaket vilar på en synnerligen bräcklig majoritet med endast ett enda mandat, om det inte vore för det stöd som jag och vår riksdagsgrupp kommer att ge i eftermiddagens votering. Vi kommer såklart att analysera och utvärdera hur detta lagförslag kommer att implementeras, hur det kommer att tolkas och vilka effekter det kommer att få. Vi är helt beredda att agera om det skulle komma att missbrukas på något sätt.

Anf. 55 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Äntligen får vi en ny, heltäckande upphandlingslagstiftning på plats! Det är väldigt glädjande. Den process som inleddes när de nya EU-direktiven på upphandlingsområdet skulle implementeras är nu inne på upploppet.

Vi kommer att ha en modern upphandlingslagstiftning som förtydligar möjligheterna att ta de miljömässiga och sociala hänsyn vi så länge velat

uppnå. Hänsyn har visserligen gått att ta förut, men de har många gånger drunknat i osäkerhet och svårigheterna med att förstå att det går. Lägsta pris har fått vara styrande under alltför lång tid. Med den nya lagstiftningen och en upphandlingsmyndighet finns det helt andra förutsättningar.

Den offentliga upphandlingen handlar om samhällets utveckling. Det handlar om att få bra förutsättningar att bedriva god offentlig service, och det handlar om väldigt mycket pengar. Men det handlar också om att använda alla dessa pengar på rätt sätt. Om vi bara har lägsta pris som kriterium missar vi ett avgörande tillfälle att jobba för det hållbara samhälle som vi alla säger oss sträva efter. Rätt använda bidrar de pengar som finns i den offentliga upphandlingen till att vi når andra mål, såsom våra egna miljömål, klimatmålen som sattes upp i Paris och de globala hållbarhetsmålen.

Genom den proposition som vi debatterar i dag tas ytterligare steg för den sociala hållbarheten. Upphandlingen är ett verktyg som kan användas där, om man bara vill det. Förslagen innebär att upphandlande myndigheter och enheter ska kunna ställa villkor i upphandlingar i fråga om lön, semester och arbetstid. Det kanske vi tror har varit fallet på den svenska arbetsmarknaden, men så är det alltså många gånger inte. Människor anställs och jobbar utan de rättigheter som de flesta andra på svensk arbetsmarknad har. Så kan vi inte fortsätta ha det.

Starka sociala skydd är en del av ett välfärdssamhälle. Det är en självklarhet – det bör i alla fall vara det – att vi gör allt för att se till att människor har samma grundläggande rättigheter och att ingen blir utnyttjad. Det borde gälla även vid anställningar och speciellt när våra gemensamma pengar används. Att tillse att företag har samma krav inom det arbetsrättsliga området när man vill jobba för det offentliga är ett sätt att säkerställa det.

Samtidigt bidrar den nya lagstiftningen till en sund utveckling för företagen. Ibland är upphandlad verksamhet ett företags enda verksamhet eller en stor del av företagets verksamhet. Därför är det viktigt att leverantörer inte ska riskera att utsättas för illojal konkurrens från andra leverantörer som vinner upphandlingar genom att ha undermåliga anställningsvillkor. Sjysta företag ska inte missgynnas för att andra inte gör rätt för sig. I den proposition vi debatterar är syftet just att säkerställa att den leverantör som vinner kontraktet ska erbjuda sina arbetstagare skäliga arbetsvillkor och inte konkurrera genom att ha undermåliga anställningsvillkor.

Det finns ett tydligt undantag. Det gäller så kallade innovationsupphandlingar, där den upphandlande myndigheten eller enheten efterfrågar och tillåter nya lösningar från branscher som man inte kan förutse. Det innebär att de arbetsrättsliga kraven inte kommer att försvåra användningen av just innovationsupphandlingar. Det tycker vi är viktigt, inte minst för att vi kan underlätta för ny, kanske avgörande, miljöteknik att kunna komma fram. Det är en samhällsnytta som inte ska underskattas i dessa tider, då klimatutmaningen måste vara ett gemensamt projekt för oss alla.

I den svenska modellen värnas både arbetstagare och företag. Det har funnits farhågor om att mycket små företag och mikroföretag utan kollektivavtal skulle missgynnas. Oavsett om det varit säkerställt tidigare eller inte, vilket debatten har handlat mycket om, är jag glad att det nu är tydligt

i propositionen att mikroföretag och svenskt företagande, också i ett bredare perspektiv, inte ska drabbas negativt av lagstiftningen. Ett starkt och brett näringsliv är en förutsättning för en stark och modern ekonomi som den svenska.

Fru talman! Sammantaget får vi med denna sista pusselbit en heltäckande upphandlingslagstiftning som tar oss i en riktning som gör det enklare att nå våra gemensamma mål om ett samhälle med ökad hållbarhet såväl ekonomiskt och ekologiskt som socialt.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 56 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Arbetarrörelsens kamp har genom årtiondena och århundradena handlat om att arbetare inte ska ställas mot arbetare. Det handlar också den här debatten om i dag. Ska vi använda skattemedel på ett sådant sätt att löner och sociala villkor dumpas på svensk arbetsmarknad? För oss och regeringen är svaret självklart nej. För Centern, Liberalerna och Moderaterna verkar svaret vara ja. Och för Sverigedemokraterna verkar det handla om ifall ansvarig minister har lyssnat och ringt till Oscar Sjöstedt eller inte. Om Oscar Sjöstedt känner sig kränkt eller inte avgör alltså hur Sverigedemokraterna ser på arbetares villkor på svensk arbetsmarknad.

Att arbetare ställs mot arbetare ser vi tyvärr alltför många exempel på här i Sverige. Vi ser det i byggbranschen, åkeribranschen, städbranschen, taxibranschen och inom hotell och restaurang. Tyvärr är orsaken många gånger att offentlig sektor använder skattemedel på ett sådant sätt att man dumpar löner och sociala villkor i sina upphandlingar.

Exemplet med färdtjänst i högerstyrda Stockholms läns landsting har varit uppe i den här debatten många gånger. Jag vill påminna om vad det ansvariga moderata landstingsrådet sa när han konfronterades med uppgifterna om att chaufförer hade kört 180 timmar i månaden och ändå tvingades söka försörjningsstöd. Han sa: Det är inte min uppgift att uttala mig om hur våra entreprenörer bedriver sin verksamhet så länge de levererar det vi har ställt krav på att de ska leverera.

Det var den typen av undanflykter högerpartierna ville slå vakt om när de avslog den förra propositionen. Man borde tycka att det är problematiskt att skattemedel används för att dumpa löner och sociala villkor. Till och med EU och den kommission som många gånger kan sägas ha nyliberala värderingar har kommit längre i den insikten än borgarna och Sverigedemokraterna tydligen har gjort.

I den förra propositionen, som tyvärr fälldes här i kammaren, ställdes det krav på möjlighet att kräva lön, arbetstid och semester i samtliga upphandlingar. Men det ställdes också krav på möjligheten att ställa krav på försäkringar och pensioner. Det var tydligen just den biten, som handlade om sociala och arbetsrättsliga villkor, som var det stora problemet. Det var nämligen den delen i propositionen som man valde att stryka.

Det kan tyckas att social dumpning är så problematiskt att man borde ha eftersträvat att använda alla möjliga politiska verktyg för att förhindra det. Men borgerligheten, tillsammans med Sverigedemokraterna, var till och med beredda att betala böter till EU för att slippa sådana krav.

I dag finns det omfattande problem i de offentliga upphandlingarna. Sjysta seriösa företag slås ut. De kan eller vill inte ens konkurrera med löner och arbetsvillkor. Vi har hört många städ-, taxi- och åkeriföretag och byggbolag kräva ändrade regelverk för sjyst konkurrens och för sina anställdas skull.

Otaliga är de exempel på löner som ligger långt under kollektivavtal. Vi har hört om taxichaufförer som kör för några tior, om städare som arbetar under helt vidriga villkor och om byggföretag som slås ut på grund av att de inte kan konkurrera med företag som anlitar underbetalda utländska byggnadsarbetare.

Propositionen som vi och regeringen hade förhandlat fram hade kunnat få stor betydelse för arbetstagare och sjysta företag. I Sverige bör ju svenska villkor gälla på arbetsmarknaden. Men se, det gick inte. Det blev för mycket för borgarna och Sverigedemokraterna.

Nu har vi en ny proposition att ta ställning till, en vagare och inte alls lika omfattande produkt när det gäller kraven. Nu ska bara krav på lön, arbetstid och semester ställas på upphandlingar över tröskelvärdena, det vill säga en tredjedel av upphandlingarna. På upphandlingar under tröskelvärdena anses det fortfarande vara viktigare att kunna ha möjlighet till underbudskonkurrens av löner och arbetsvillkor. Och skrivningarna om möjlighet att ställa krav på pensioner och försäkringar är tyvärr strukna.

Som helhet är det ändå ett steg framåt för att stärka arbetsvillkoren i lagen om offentlig upphandling. Därför har också Vänsterpartiet ställt sig bakom den här propositionen, som vi har varit med och förhandlat fram.

Fru talman! Till sist, Vänsterpartiet har tillsammans med regeringspartierna lämnat ett särskilt yttrande som förklarar varför den här propositionen ser ut som den gör och varför vi yrkar bifall. För oss är det helt enkelt ett sätt att få igenom någorlunda förbättrade villkor i offentlig upphandling.

Jag tycker att hela den här processen säger mycket om borgarnas och Sverigedemokraternas syn på arbetares arbetsvillkor och löner på svensk arbetsmarknad.

Jag vill passa på att tala om att Vänsterpartiet kommer att uppmana alla våra lokalpolitiker runt om i landet att ställa de här kraven även under tröskelvärdena och att se till att ställa krav på pensioner och försäkringar vid upphandlingar. Vi kommer att kämpa på för att förflytta arbetarnas positioner framåt och för att sjysta företag inte ska slås ut på grund av osjyst konkurrens. Det tycker vi är en kamp värd att ta.

(Applåder)

Anf. 57 JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till propositionen och till utskottets förslag i betänkandet FiU31. Det är bra att kunna säga det när det handlar om denna ganska segdragna fråga.

Efter år av beredning och nu på slutet månader av förhandlingar mellan oss kristdemokrater och regeringen får vi en lagstiftning på plats som värnar goda arbetsvillkor i samband med offentlig upphandling men som inte i onödan krånglar till tillvaron för landets småföretag och inte heller riskerar att diskriminera svenska företag i förhållande till utländska, så som det förra förslaget gjorde och som denna kammare röstade ned.

Dessutom riskerade den förra lagstiftningen som var på förslag att leda till onödigt mycket bekymmer för landets upphandlande myndigheter.

Fru talman! Upphandling är viktig. Det offentliga inköp av varor och tjänster omsätter stora belopp och ska användas klokt – för att hålla kostnaderna nere för skattebetalarna, men också för att stödja en samhällsutveckling som vi vill se med mer av innovation och nytänkande och med mer av social hänsyn och miljöhänsyn. En slutsats av det är att det ska vara skäliga villkor när det offentliga upphandlar. Det ska inte råda någon tvekan om att anställda ska kunna leva på sin lön.

Kristdemokraterna anser att myndigheter bör föregå med gott exempel när det kommer till att ta socialt ansvar. Därför är det angeläget för oss att offentlig upphandling bidrar till rimliga villkor på svensk arbetsmarknad.

Samtidigt vill vi säkerställa lika behandling av alla anbud, oavsett storlek eller nationalitet på de företag som deltar i upphandlingen och oavsett om företagen har eller inte har kollektivavtal. Det var också därför som vi motsatte oss regeringens första förslag, som i praktiken lade för stor vikt vid kollektivavtalen, vilket skulle innebära att små och svenska företag riskerade att missgynnas.

Förslaget i regeringens nya proposition om arbetsrättsliga krav vid offentlig upphandling skiljer sig nu väsentligt från det förslag som röstades ned i höstas, detta tack vare att Kristdemokraterna i förhandlingar fått igenom krav på att man bättre ska värna små och svenska företags möjligheter att delta i upphandlingar och krav på minskat krångel i förhållande till ursprungsförslaget.

Vi har mött flera seriösa företagare i exempelvis bygg- och taxibranscherna som inte längre finner det mödan värt att delta i offentlig upphandling, eftersom oseriösa företag med dåliga arbetsförhållanden för sina anställda dumpar priserna och vinner kontrakten.

För vår del är det tydligt att rimliga villkor och ordning och reda ska gälla när myndigheter upphandlar.

Detta är också ett tydligt hot mot konkurrensen, och det lever inte upp till vår syn på myndigheters skyldighet att ta ansvar.

Vi är därför mycket förvånade över att det dröjde tills efter att regeringens proposition hade fallit i riksdagen innan man tog kontakt med oss, trots att vår kritik mot regeringens förslag och vår grundläggande hållning om att värna anställdas arbetsvillkor varit kända. Vi hade gärna sett att förhandlingar hade skett tidigare, vilket hade möjliggjort att förslaget utformades rätt från början och att vi sluppit ha detta hot om böter från EU så starkt hängande över oss.

Men i våra förhandlingar, när regeringen väl vände sig till oss, har regeringen agerat seriöst och snabbt och försökt möta våra synpunkter på ett bra sätt. Jag vill gärna understryka det och tacka för de förhandlingar som stundtals har varit tuffa men också mycket produktiva och lett fram till, i mitt tycke, en väsentligt bättre produkt.

Dessa ändringar innebär att småföretagens möjligheter att lämna in anbud på lika villkor nu kraftigt har stärkts. Alla upphandlingar under tröskelvärdena, det vill säga två tredjedelar av alla upphandlingar, undantas helt från reglerna.

Förslaget innebär också att de arbetsrättsliga kraven enbart gäller den hårda kärnan, det vill säga lön, arbetstid och semester, vilket också underlättar mindre och svenska företag. Alla uppmaningar till att gå därutöver i

form av krav på försäkringar och pensionslösningar har tagits bort. Detta bidrar sammantaget till att spelplanen mellan svenska och utländska företag jämnas ut. En annan sak är att arbetsrättsliga krav ska ställas enbart inom riskbranscher.

De arbetsrättsliga kraven ska alltså gälla den hårda kärnan, och reglerna ska bara gälla upphandlingar över tröskelvärdena och i riskbranscher. Det tycker jag sammantaget är en bra avvägning mellan att värna de anställdas intressen av goda, rimliga och skäliga arbetsvillkor och möjligheten för små företag att delta i upphandlingar.

Av förslaget framgår det nu också tydligt att företagen kan välja vilket kollektivavtals miniminivå de vill leva upp till av dem som gäller i den aktuella branschen.

Dessutom är det nu tydliggjort att mikroföretag, företag utan anställda, ska undantas från reglerna. Detsamma gäller innovationsupphandlingar, där den upphandlande myndigheten inte kan förutse vilka branscher potentiella anbudsgivare kan komma från.

För kommunerna har det också gjorts avsevärda förtydliganden som minskar krånglet.

Upphandlingsmyndigheten har fått en tydlig roll att samla in och standardisera information om vilka villkor som gäller inom respektive bransch, och kommunerna kan därför söka information hos Upphandlingsmyndigheten snarare än att uppsöka parterna inför varenda upphandling.

Dessutom är det nu tydligt att i de fall tillräcklig information inte finns tillgänglig om kollektivavtalen behöver inga arbetsrättsliga krav ställas.

Upphandlingsmyndigheten har också fått en tydligt stödjande roll i bedömningen av vad som utgör en riskbransch.

Är nu allt perfekt och frid och fröjd? Nej, det är mycket viktigt att följa utvecklingen noga. Upphandling är komplicerad. Även om dessa förenklingar har gjorts är lagstiftningen fortfarande komplicerad. Det är mycket angeläget att följa vad den får för konsekvenser när det gäller hur villkoren ställs, inte minst när det gäller hur de följs upp, så att målet om skäliga arbetsvillkor och möjligheten för företag att delta värnas.

Också eventuella konsekvenser för svensk arbetsmarknad och för den svenska arbetsmarknadsmodellen behöver följas noga.

Men det är bra att vi nu får detta på plats. Regeringen har på det stora hela hörsammat våra krav och utarbetat en väsentligt bättre produkt.

Det är bra att vi nu implementerar dessa EU-direktiv om offentlig upphandling på ett sätt som värnar rimliga arbetsvillkor inom riskbranscher, som säkerställer lika behandling av anbudsgivare och som värnar småföretagens möjligheter att delta i upphandlingarna.

Dessutom, vilket verkligen inte är oviktigt, har vi nu i och med denna proposition undvikit dryga EU-böter som hade inneburit ett väsentligt slöseri med skattemedel, något som går emot principen om gott förvaltarskap.

Fru talman! Därmed vill jag återigen yrka bifall till propositionen och utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU15

Offentlighet, sekretess och integritet
föredrogs.

Anf. 58 MARTA OBMINSKA (M):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 8.

Det aktuella betänkandet är ett motionsbetänkande och behandlar offentlighet, sekretess och integritet.

Offentlighetsprincipen är en grundläggande princip i vårt statsskick. Den innebär att myndigheternas, riksdagens, regionernas och kommunernas arbete så långt som möjligt ska vara öppet för våra medborgare. För att allmänheten och massmedierna ska kunna se hur dessa organ arbetar har principen om allmänna handlingars offentlighet skrivits in i grundlagen tryckfrihetsförordningen.

Offentlighetsprincipen ger alla människor rätt att ta del av offentliga, eller allmänna, handlingar. Handlingar som kommer in till eller skickas ut från myndigheter är oftast offentliga. Alla handlingar som kommer till en myndighet ska registreras.

Men offentlighetsprincipen har begränsningar. Allmänheten har, som sagt, bara rätt att läsa allmänna handlingar. Dessutom är en del uppgifter i allmänna handlingar sekretessbelagda. Det innebär att myndigheterna är förbjudna att lämna ut de delar av handlingar som innehåller sådana uppgifter.

Offentlighets- och sekretesslagen, 2009:400, är en särskild lag som reglerar inskränkningar i att ta del av allmänna handlingar.

Det finns ingen vedertagen definition av begreppet personlig integritet. En definition är rätten att få sin personliga egenart och inre sfär respekterad och inte utsättas för kränkande behandling.

I vår andra grundlag regeringsformen står det: ”Den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.”

I sekretesslagstiftningen görs det en avvägning mellan intresset av offentlig insyn och av sekretesskydd.

Fru talman! Med detta sagt tänkte jag uppehålla mig särskilt vid de två tillkännagivandena och Moderaternas reservation.

Utskottet föreslår ett tillkännagivande om informationsteknik och demokrati, som innebär att regeringen bör vidta åtgärder för att informationsteknikens potential utnyttjas i syfte att främja demokratin. Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:2496 av Andreas Norlén med flera, det vill säga en alliansmotion, yrkande 5.

Vi är glada över att motionen har fått ett brett stöd och värdesätter att utskottets bedömningstext har utformats i samförstånd.

Informationstekniken erbjuder nya möjligheter att utöva medborgerlig kontroll över och utkräva ansvar av statsmakterna och de folkvalda politikererna. Offentlighetsprincipen bör tillämpas så att handlingar som är allmänna och offentliga görs tillgängliga på nätet i betydligt större utsträckning än i dag. Den statliga förvaltningen är och bör vara ett föredöme när det gäller användningen av informationsteknik i den egna verksamheten och i samverkan med företag och medborgare.

Det är positivt att myndigheterna fortsätter att arbeta aktivt med att öppna sina system för medborgarna så att fler rutinärenden kan klaras av utan större insatser från medarbetarna. Utskottet ställer sig positivt till det arbete med digitalisering som pågår inom offentlig förvaltning och betonar vikten av att fortlöpande utreda, utveckla och skapa goda förutsättningar för denna digitalisering. Samtidigt vill vi påminna om den enskildes rätt till personlig integritet och betydelsen av att myndigheter försäkras om att denna rätt vidmakthålls.

Fru talman! Utskottet föreslår ett tillkännagivande om en sekretessbrytande bestämmelse vid vanvård av djur, så att hälso- och sjukvårdspersonal och socialtjänsten får lämna uppgifter om djurskyddsproblem till den berörda kontrollmyndigheten. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2015/16:543 av Birgitta Ohlsson och Christina Örnebjär, Liberalerna, yrkande 5, samt 2016/17:2289 av Thomas Finnborg, Moderaterna. Thomas Finnborg föreslår att det införs en sekretessbrytande regel i offentlighets- och sekretesslagen så att hemtjänstpersonal får anmäla djurplågeri.

Risken är tyvärr stor att djur far illa vid våld i nära relationer. Sambandet mellan djurplågeri och familjevåld är tydligt enligt både svensk och internationell forskning. Våld mot husdjuret är dessutom ofta ett sätt att ytterligare kontrollera den misshandlade, exempelvis för att hon eller han av omsorg om djuret inte vågar lämna relationen.

Voov, Veterinär omtanke om våldsutsatta, bildades som en ideell förening år 2009 av veterinärer och veterinärstudenter vid Sveriges lantbruksuniversitet i min hemkommun Uppsala och är nu ett riksförbund. Organisationens syfte är att underlätta uppbrottet från den våldsutövande parten för människor som lever med våld i en nära relation och är på väg att flytta till ett skyddat boende.

Vid våld i nära relationer med djur som far illa är det viktigt att socialtjänsten, hemtjänsten och andra myndigheter som får kännedom om problemen kan samarbeta med djurskyddsinspektörer. Djurskyddsutredningens förslag innebar bland annat att en sekretessbrytande bestämmelse ska införas i offentlighets- och sekretesslagen så att hälso- och sjukvårdspersonal samt socialtjänsten får lämna uppgifter vidare om djurskyddsproblem till den berörda kontrollmyndigheten. Regeringen bör så snart som möjligt återkomma till riksdagen med ett sådant förslag.

Fru talman! Moderaterna reserverar sig mot avslag på motionen *Digitalisering inom offentlig förvaltning*, 2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra med flera, Moderaterna, yrkande 21. Modern teknik och innovationer kan medföra stora möjligheter för både brukare och medarbetare i bland annat skola, sjukvård och omsorg.

Inom välfärdssektorn finns det områden där ny teknik snabbt införs och används. Välfärdssektorn tillgodogör sig generellt inte denna teknik i tillräckligt stor utsträckning. Om it och digitaliseringens möjligheter tas till vara bättre i välfärden finns det stora möjligheter att förbättra kvalitet och öka tillgänglighet och likvärdighet, samtidigt som vi gemensamt får mer välfärd för skattepengarna. Det är angeläget av flera anledningar, inte minst med tanke på den demografiska utvecklingen.

Vi anser därför att regeringen bör säkerställa att lagstiftningen följer med digitaliseringen, samtidigt som hänsyn tas till enskildas personliga integritet.

(Applåder)

Anf. 59 JONAS MILLARD (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna har i detta betänkande en rad förslag som syftar till att stärka den personliga integriteten. De syftar kanske framför allt till att öka allmänhetens medvetenhet om just it-säkerhet och hur man kan göra för att på ett personligt plan stärka sin egen it-säkerhet och medvetenhet om just integritetsfrågor.

Tyvärr har utskottet valt att avstyrka dessa förslag. Vi har därför reserverat oss mot utskottets ställningstagande på flera punkter, men som brukligt är tänker jag yrka bifall enbart till ett par reservationer – nr 1 och nr 3.

Fru talman! Utvecklingen på it-området under de senaste kanske 20 åren har medfört nya möjligheter men också en hel del problem, såsom ökad kartläggning av oss användare. Kartläggningen sker inte sällan för att företag exempelvis ska kunna skicka riktade annonser för produkter och tjänster, som man utifrån kartläggningen av oss hoppas att vi är sugna på att köpa.

Kartläggningen stannar såklart inte enbart vid annonser utan används i betydligt större skala än så. Kända programvaror som de flesta av oss använder i våra datorer och kända operativsystem kartlägger oss användare. De kartlägger allmänheten – och väldigt ofta på en otäckt detaljerad nivå. När tjänster marknadsförs som gratis, fru talman, är det ofta vi kunder som är själva handelsvaran. Då är det inte pengar utan vår personliga information vi betalar med, och således vår integritet.

Skulle en politiker på 80-talet ha krävt av alla samhällsmedborgare att vi under dygnets alla timmar skulle bära med oss en åtta kilo tung radiosändare runt halsen så att inte bara statsmakten utan även mindre nogräknade aktörer kunde kontrollera var vi befann oss och vad vi gjorde, dygnet runt, hade nog de flesta ansett att politikern var tokig. Hade samma politiker även krävt att all information vi sökte efter och allt vi läste skulle registreras hade vederbörandes politiska karriär sannolikt blivit mycket kort.

I dag ser vårt samhälle till stor del tyvärr ut på just det sättet. Mobiloperatörer, telefontillverkare och i vissa fall även deras samarbetspartner vet var vi befinner oss under dygnets alla timmar. Sökmotorföretag, utan att nämna namn, vet vad vi söker efter för information, vilka intressen vi har, var vi befinner oss och när vi söker informationen. De vet också vem vi chattar och samtalar med på nätet.

Fru talman! Under ett seminarium berättade en insatt person för mig och de övriga åhörarna om ett företag i Kina som tjänade pengar på samla information som sedan kunde säljas till den som betalade högsta priset. Varje person som var registrerad fanns i registret med ett särskilt id-nummer, och till varje person fanns över 7 miljoner olika variabler.

En sådan kartläggning skulle nog den mest auktoritära diktatur bli grön av avund över. Även om företaget i fråga inte hade våra namn i klartext i sin databas utan i stället ett unikt id-nummer är det inte svårt att med hjälp av de 7 miljoner olika variablerna faktiskt räkna ut vilka namn som dolde sig bakom de unika id-numren.

Vid en granskning i Dagens Nyheter för en tid sedan uppmärksammades också att flera kommuner, landsting och regioner – medvetet eller omedvetet – samarbetade med utländska företag vars primära syfte är att just kartlägga användarna, våra surfmönster och våra intressen.

För ytterligare en tid sedan uppmärksammades att personer över hela världen med en viss typ av router – en vanligt förekommande sådan av ett

välkänt och väletablerat märke – riskerade alla sina privata filer på grund av ett stort säkerhetshål. Hårddiskarna stod således i princip öppna för allmänheten, som genom några väldigt enkla knapptryckningar och genom att läsa några enkla guider på nätet snabbt kunde komma åt, ta del av, radera och förändra det privata innehållet.

Jag skulle kunna använda all min tid i talarstolen åt att bara räkna upp exempel. Det skulle dock inte ge särskilt mycket eftersom jag är övertygad om att det absoluta flertalet både här inne och utanför riksdagens lokaler naturligtvis känner till att den kartläggning som sker i dag är väldigt omfattande. Den pågår dygnets alla timmar, 365 dagar om året.

Fru talman! Allt är inte mörkt – det finns praktiska möjligheter att undvika eller åtminstone kraftigt minska risken att bli kartlagd och omfattningen av detta.

Hur går man då till väga? På internetforum och i diverse datatidningar riktade till it-intresserade sprids ofta artiklar, tips och guider om hur internetanvändare bör gå till väga för att minska intrånget i den personliga integriteten och för att kunna skydda sig mot att bli kartlagda samt hur internetanvändare bör tänka i fråga om säkerhet för slippa bli utsatta för till exempel att andra människor kommer åt deras privata filer.

Tyvärr är dessa forum och tidskrifter inte något som den stora allmänheten läser och tar del av. När de stora tidningarna, oftast flera månader senare, publicerar nyheten är skadan redan skedd sedan lång tid tillbaka – som i fallet med routrar, där säkerhetshålet var enormt. Bara i Sverige hade säkert tusentals människor redan drabbats.

Enligt vår mening har utvecklingen gått så långt att it-säkerheten och den personliga integriteten på internet och i våra datorer måste bli en nationell fråga. Det måste bli en fråga som får större vikt än vad den har haft fram till i dag.

Fru talman! Vårt konkreta förslag är att Datainspektionen, som redan i dag arbetar med dessa frågor, borde starta och driva en nationell portal, där såväl larmrapporter som enkla guider kan samlas på ett och samma ställe.

Dessa guider kunde på ett enkelt och tydligt sätt upplysa om hur man steg för steg kan förstärka sin egen integritet och it-säkerhet. Exempelvis skulle sådana guider kunna gälla hur man använder kryptering, hur man blockerar spårare i sin webbläsare och hur man förhindrar det operativsystem som man har i sin dator att spara och samla in mycket integritetskänslig information. Det handlar således om väldigt konkreta och framför allt verkningsfulla tips.

En sådan portal skulle rikta sig direkt till den stora allmänheten, och allmänheten skulle också känna viss tilltro till den information som publiceras där, till skillnad från den information som i dag finns på de mer ljus-skygga delarna av internet.

Fru talman! Den andra av våra motioner som jag vill informera om handlar om kvalitetsverktyg för webbplatser. Motionen är i grunden inte vår, men vi har en reservation i samband med den.

Mot bakgrund av vad jag just har beskrivit finns det all anledning att de webbplatser som trots allt tar vår integritet på stort allvar på något sätt belönas. Regeringen bör enligt vår mening ge Datainspektionen i uppdrag att ta fram och utveckla detta verktyg för internetjänster i relation till den personliga integriteten.

Det finns redan liknande verktyg i andra länder, och Sverige har ju traditionellt sett varit ett land som har legat i framkant när det gäller att leda och driva it-utvecklingen.

I vår grundlag, fru talman, står att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten om detta sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildas personliga förhållanden.

Fru talman! Det är min mening att vi nu också bör leva upp till detta.

I detta anförande instämde Crister Spets (SD).

Anf. 60 ALI ESBATI (V):

Fru talman! De teman som tas upp i rubriken för det aktuella betänkandet – det vill säga offentlighet, sekretess och integritet – är grundläggande för upprätthållandet av och utvecklingen i ett öppet, fritt och demokratiskt samhälle.

För Vänsterpartiet är det ett rättesnöre att alla människor har rätt till en bred privat sfär som skyddas på praktisk och principiell grund. Det innebär till exempel att olika former av övervakning och registrering ska avvisas när riskerna för missbruk på sikt är större än de fördelar som kan hävdas finnas vid en första anblick.

Det innebär att myndigheter och samhällseliga funktioner som förvaltar ett förtroende från enskilda medborgare i en mängd olika mer eller mindre utsatta situationer inte ska hantera detta förtroende lättvindigt. Även detta har såväl ett principiellt värde i stunden som ett långsiktigt värde när det gäller att upprätthålla tillit och frihet i samhället som sådant. Dessa värden är vidare än relationen mellan stat och medborgare.

Det innebär också att den vidsträckta tryck- och yttrandefrihet som medborgarna ges i förhållande till det offentliga måste vaktas mycket noggrant, också när resultatet i enskilda fall och vid en första anblick kan tyckas besvärande.

Fru talman! I vårt samhälle har de största hoten mot dessa fundamentala principer under de senaste decennierna kommit via olika hänvisningar till behovet av att bekämpa vissa typer av terrorism och i övrigt i samband med det som i litteraturen har kommit att kallas för episoder av moralpanik, alltså när enskilda extrema händelser väcker mer eller mindre berättigad indignation som övergår i krav på förändringar av lagar och förordningar på ett sådant sätt att resultatet blir oproportionerligt och kanske direkt kontraproduktivt när det gäller inskränkningar av olika fri- och rättigheter.

Att skyddet för den personliga integriteten och andra rättsstatliga principer får vika vid krav på hårdare tag är dessvärre någonting som vi har fått vänja oss vid på senare tid. Det som där och då uppfattas som abstrakt och långsiktigt kan få svårt att hävda sig mot det som förefaller vara akut och handfast i en upphetsad politisk debatt. Därför är det viktigt att kunna påminna om sådana principiella förhållanden också vid andra tillfällen än när de hamnar under direkt hot, till exempel i dag.

Fru talman! Jag säger detta som en längre inledning, eftersom det inte är i det här betänkandet, som behandlar ett antal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden, som de allra mest brännande och aktuella frågorna rörande offentlighet, sekretess och integritet är uppe till debatt.

Dessa är frågor som kommer upp i andra processer, inte minst sådana som rör det jag nämnde tidigare, i lagstiftningspaket för bekämpning av terrorhot, i frågor om reglering av förhållanden på internet och delvis även i relation till asylpolitiken. Dessvärre har Vänsterpartiet inte sällan fått stå relativt ensamt i parlamentariska sammanhang när det gäller skyddet av viktiga frihetliga principer.

I betänkandet finns ett antal mindre förslag som är uppe till behandling. De avvisas i flertalet fall med hänvisning till en lång rad pågående utredningsarbeten, vilket i huvudsak är rimligt. I betänkandet nämns bland annat den så kallade Integritetskommittén, som ska komma med sitt slutbetänkande i juni.

Vidare har vi frågeställningen om datalagring. Där har Vänsterpartiet under många år stridit mot de långtgående och problematiska integritetsaspekterna av att lagra en stor mängd trafikdata. Nu har till och med EU-domstolen landat i att den lagring som åläggs tjänsteleverantörerna är mycket inträngande och på flera sätt krockar med grundläggande rättsprinciper. Regeringen har fått tillsätta en utredning för att hantera rättsläget, och vi får väl avvakta och se vad som sker där.

I sammanhanget kan man också nämna det som Vänsterpartiet och regeringspartierna kom överens om efter valet, nämligen att agera för att stärka meddelarskyddet i offentligt finansierad privat verksamhet. En proposition gällande vård, skola och omsorg har redan förelagts riksdagen och bifallits. Arbetet med andra offentligt finansierade verksamheter befinner sig i utredningsfasen.

Vi förväntar oss också att regeringen ska återkomma med förslag om begränsningar av den alltför vidsträckta möjlighet som arbetsgivare i dag har att göra utdrag från belastningsregistret i samband med anställningsförfaranden. Jag tog upp detta för att nämna några exempel.

Fru talman! Referens till pågående utredningsarbete är också förklaringen till två av Vänsterpartiets reservationer i det här betänkandet. Utskottet har valt att ställa sig bakom tillkännagivanden dels när det gäller ett yrkande om informationsteknikens roll för att främja demokratin, dels när det gäller ett yrkande om sekretessbrytande bestämmelser vid vanvård av djur. I bägge fallen finns det förslag som antingen är under utredning eller under beredning.

Det finns lovvärda ansatser i de motioner som lyfts upp av utskottet, och det är inte på grund av motstånd i sak som vi i Vänsterpartiet inte har velat ansluta oss till utskottets beslut. Men vi tycker att det blir lite märkligt, särskilt i ett utskott som konstitutionsutskottet, att komma med nya tillkännagivanden när det finns all anledning att invänta resultatet av redan tagna initiativ på just dessa områden. Mer sakliga ställningstaganden kan komma därefter.

Här har vi tidigare under beredningsprocessen haft stöd av andra partier men valt att stå kvar vid vår principiella ståndpunkt även när det förhållandet har förändrats.

En punkt där det dock finns ett behov av ställningstagande i sak är frågan om sekretessbrytande bestämmelser vid statliga anställningsstöd.

Det är mycket stora summor som det offentliga årligen betalar ut till privata företag i form av anställningsstöd av olika slag. Det rör sig över en femårsperiod om drygt 75 miljarder kronor.

Anställningsstöd är många gånger ett effektivt sätt att hjälpa människor att kunna finnas på den reguljära arbetsmarknaden, och det är något som såväl individen som samhällsekonomin tjänar på. Men vi vet också att det ibland sker ett missbruk från vissa företags sida. I dag är uppgifter om vilka företag som har tagit del av de här stöden och hur mycket pengar respektive företag har fått belagda med sekretess med hänsyn till affärsintressen. Nuvarande ordning gör det därför svårt för myndigheter och journalister att granska hur lönesubventioner används.

Allmänhetens insyn i hur skattemedel används bör väga tyngre än företagens påstådda affärsintressen, och behovet av transparens och öppenhet är stort. Vi vill därför se ett tillkännagivande om att möjliggöra för myndigheter och för medier att bättre granska vilka företag som tar emot statliga lönesubventioner, samtidigt som skyddet för den enskildes integritet säkras.

Därför, fru talman, vill jag avslutningsvis yrka bifall till reservation nr 7.

Anf. 61 TINA ACKETOFT (L):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att jag såklart ställer mig bakom alla L-reservationer och gemensamma alliansreservationer men yrkar för tids vinnande bifall bara till reservationerna 2 och 10.

Det offentliga maktbefogenheter gentemot den enskilde får aldrig sträcka sig längre än vad som är nödvändigt och försvarligt för att sköta de gemensamma uppgifterna. Den enskildes möjligheter att hävda sig gentemot staten handlar om varje människas lika fri- och rättigheter och om att begränsa statsmakternas maktanspråk. Den offentliga makten bör helt enkelt alltid betraktas med hälsosam vaksamhet och en lätt skepsis.

Integriteten är en absolut nödvändig förutsättning för att kunna utnyttja demokratins möjligheter. En stat som saknar eller inte respekterar begreppet integritet gentemot sina medborgare är de facto en totalitär stat. Därför är det betänkande som vi nu debatterar av så fundamental vikt.

I regeringsformen anges att demokratins idéer ska vara vägledande inom samhällets alla områden och värna den enskildes privat- och familjeliv. Var och en är skyddad gentemot det allmänna mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Begränsningar i detta får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Om detta finns det en stor samsyn. Ändå sker det både direkta övertramp och händelser som av den enskilde kan betraktas som övertramp. Det är här vi gör lite olika avvägningar inom de olika partierna. Därför vill jag i dag särskilt lyfta fram två reservationer som Liberalerna har lämnat i detta betänkande.

Som konsumenter gör vi allt fler inköp via nätet, och näthandeln innebär stora fördelar för konsumenterna. Men inköp via nätet gör också att vi lämnar ifrån oss uppgifter om oss själva och våra konsumtionsmönster – uppgifter som är en mycket eftertraktad information för företagen. De flesta av oss har inte en chans att överblicka vilken information som lagras och hur den sprids vidare. I många fall är det också direkta krav för att kunna utföra köpet att vi lämnar ifrån oss data.

Företag behöver kunna spara uppgifter om sina kunder, och detta är vi fullt medvetna om. Men det behövs ett starkare skydd vad gäller vilken typ av uppgifter som får sparas och hur länge de får sparas utan konsumentens medgivande. Konsumenter behöver också få möjlighet till insyn i vilka uppgifter som lagras och möjlighet att få dem raderade.

Liberalerna menar därför att Sverige kan gå före för att stärka konsumenters integritetsskydd. Sverige bör också aktivt arbeta för en fungerande europeisk reglering.

En annan fråga som Liberalerna tar upp är frågan om en modern, samlad integritetsmyndighet. Datainspektionen bör ersättas av en integritetsinspektion som ska ha generellt mandat att bevaka hur regelverket till skydd för integriteten beaktas i myndighetens arbete samt ha en övergripande roll som tillståndsmyndighet för integritetskänslig hantering av personuppgifter. Ett första steg i denna riktning är det förslag till utvidgat uppdrag för Datainspektionen som framlades i Integritetskommitténs delbetänkande.

Liberalerna tycker också att regeringen bör återkomma i en årlig skrivelse till riksdagen med en redovisning av utvecklingen när det gäller skyddet för den personliga integriteten, såväl de legala förutsättningarna för integritetsskyddet som den övergripande utvecklingen vad gäller användningen av olika slags informationsteknik som påverkar den enskildes integritet.

Låt mig avslutningsvis säga att jag till stor del stämmer in i det som min moderata kollega i utskottet anförde. Även jag är glad över de två tillkännagivandena, som ett i stort sett enigt konstitutionsutskott har ställt sig bakom, om sekretessbrytande bestämmelser vid vanvård av djur, som bland andra mina liberala kolleger Birgitta Ohlsson och Christina Örnebjär har motionerat om. Det är tillkännagivanden som naturligtvis är bra för djuren men också särskilt bra för kvinnor som lever i våldsamma relationer, för tyvärr är det så att män som misshandlar sin respektive också ofta, tyvärr, misshandlar hemmets djur. På detta sätt kan vi kanske lite snabbare komma till djurens, kvinnornas och barnens undsättning, och det är bra.

Vi hoppas att regeringen skyndsamt återkommer med en konkret åtgärdsplan för att få detta på plats.
(Applåder)

Anf. 62 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 3, Kvalitetsverktyg för webbplatser.

I dag debatterar konstitutionsutskottet offentlighet, sekretess och integritet.

Det finns flera riktigt intressanta saker. Det är två tillkännagivanden som jag vill lyfta fram där utskottet i stort sett är överens om en sekretessbrytande bestämmelse vid vanvård av djur, så att hälso- och sjukvårdspersonal och socialtjänsten får lämna uppgifter vidare om djurskyddsproblem till den berörda kontrollmyndigheten. Det är alldeles utmärkt.

Vidare föreslår vi ett tillkännagivande om informationsteknik och demokrati med innebörden att regeringen bör vidta åtgärder för att informationsteknikens potential ska utnyttjas i syfte att främja demokratin. Också detta står Kristdemokraterna helhjärtat bakom.

När det handlar om integritet vill jag, vänner, ta med er till skolgården där vi en gång var. Där står en klunga grabbar och tjejer runt ett par som har flugit i håret och ansiktet på varandra och slåss. Det är den ena blodiga smällen efter den andra. Sedan kommer någon ansvarsställande lärare och tar dem åt sidan. De får prata ut och komma igenom vad det var som gjorde att de slogs. Eller så kan det vara någon som mitt på skolgården lägger fälleben, kanske för en flicka som kallas för fula ord.

Detta har vi smärtsamma minnen av, åtminstone jag, men det har blivit så mycket värre. Enligt organisationen Friends nätrapport 2016 har var tredje 10–16-åring blivit utsatt för kränkningar, inte på skolgården utan på nätet med så mycket större räckvidd än den skolgård som du och jag gick på. Och det sitter kvar mycket längre än blåmärkena från det där slagsmålet – kanske för alltid.

Värst drabbade är flickorna. 37 procent upplever att de någon gång har blivit kränkta på nätet. För pojkarna är siffran 27 procent. Flickorna är också mer utsatta för mobbning på nätet. 8 procent av flickorna och 5 procent av pojkarna har blivit mobbade via mobil, dator eller surfplatta under det senaste året. Det motsvarar ungefär en till två personer i varje klass.

Det är så mycket värre nu än det var när vi gick i skolan, eftersom räckvidden och de verbala slagen når så mycket djupare. En tredjedel av flickorna och en fjärdedel av pojkarna har utsatts för sexuella trakasserier via mobil, surfplatta eller dator.

Just den tid då vi utforskar vilka vi är i relation till varandra och till det motsatta könet gör det så oerhört ont och är så destruktivt med sexuella trakasserier.

Det finns stora skillnader i hur flickor och pojkar använder internet. Medan flickorna i betydligt större utsträckning ägnar tid åt sociala medier visar undersökningarna att pojkarna ägnar betydligt mer tid åt spel och fildelning.

Flickor tycks också vara mer utsatta för sexuella risker på nätet, och flickor känner sig mer kränkta än pojkar. Flickor är som sagt överrepresenterade både som offer och förövare vid nätmobbning.

Nätmobbningen mot barn och unga måste stoppas. En viktig del i det arbetet är att vi som just nu är beslutsfattare och vuxna i allmänhet och föräldrar i synnerhet blir mer närvarande i barns liv och tar det ansvar vi måste ta. Vuxnas roll att förmedla vad som är acceptabelt beteende både i det verkliga livet och i det liv som levs på nätet är grundläggande. Barn och unga måste förstå att digitala skändningsord gör lika ont som dem som uttalas med läppar och tunga. Det måste finnas mer att göra för att ta itu med problemen.

Kristdemokraterna menar att regeringen bör ge Datainspektionen i uppdrag att utveckla ett kvalitetsverktyg för sajter med hög integritetsstandard och överväga om det bör tas fram ett kvalitetsverktyg för internet-tjänster i relation till den personliga integriteten. Det finns ett sådant på truste.com som innebär en märkning av sajter med hög integritetsstandard. Detta skulle vara ett sätt att belöna de sajter och tjänster som arbetar medvetet mot kränkningar på nätet.

Men givetvis är det inte den enda åtgärden. Det behövs ett helt batteri av åtgärder.

Kristdemokraterna vill också öka anslaget till Datainspektionen för att stärka arbetet mot exempelvis näthat.

Vi måste ta nätkränkningar på allvar. Så många unga far illa och utsätts utan att den skyldige någonsin behöver oroa sig för att bli upptäckt och bestraffad. Det är inte rimligt. Vi behöver en lagstiftning som skyddar brottsoffren och preventiva åtgärder som leder till färre nätkränkningar. (Applåder)

Anf. 63 LAILA NARAGHI (S):

Herr talman! Offentlighetsprincipen är en grundläggande princip för Sverige och vårt statskick. Den har bidragit till att bygga vårt land starkt och framgångsrikt.

Principen innebär bland annat att regeringens och andra myndigheters verksamheter ska vara öppna så långt det är möjligt. Allmänhet och medier ska kunna ta del av information i olika frågor oavsett vad den offentliga verksamheten själv väljer att informera om.

Offentlighet och transparens är grundbultar i demokratin. Det är nödvändigt för ansvarsutkrävande av oss politiskt förtroendevalda och för en välfungerande förvaltning.

Den svenska offentlighetsprincipen är välkänd långt utanför vårt lands gränser. Den har inspirerat andra i deras arbete för ökad transparens. Det ska vi vara stolta över och ta till vara.

Herr talman! Också sekretessbestämmelser fyller en viktig funktion i samhället. Det kan till exempel handla om att skydda enskilda medborgare, alltså individens integritet. Det kan också handla om rikets säkerhet eller om att på ett effektivt sätt kunna förebygga och beivra brott och kriminalitet.

Således är frågor om offentlighet och sekretess av grundläggande betydelse för vår demokrati och för vårt land. Det rör sig alltså om frågor där det är värdefullt med breda politiska majoriteter. Det är viktigt att vi är överens om fundamenten i vår demokrati.

Därför välkomnar vi socialdemokrater konstitutionsutskottets betänkande KU15. Det speglar den breda politiska samsyn vi har i många av dessa frågor, och jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Jag vill också passa på att rikta ett tack till de andra partierna för goda samtal och överläggningar i utskottet.

Herr talman! Vi socialdemokrater vill se en nollvision mot mäns våld mot kvinnor. Enligt Brottsförebyggande rådet är bostaden den vanligaste brottsplatsen när kvinnor utsätts för misshandel. Föreställ er den fasan att hemmet är farligt.

Mäns våld mot kvinnor är en farsot som plågar vårt land. Det måste få ett slut. Vi måste gå fram med olika nya förslag för att komma till rätta med detta.

Ett sådant förslag finns i motion 543 av Birgitta Ohlsson och Christina Örnebjär, båda från Liberalerna, om att införa en sekretessbrytande regel i offentlighets- och sekretesslagen så att hälso- och sjukvårdspersonal och socialtjänsten ska få lämna uppgifter om djurskyddsproblem till kontrollmyndigheten. I dag är det inte tillåtet på grund av sekretessbestämmelserna.

Precis som anförs i denna motion och i en annan från Moderaterna bidrar våld mot husdjur ofta till att ytterligare kontrollera en misshandlad kvinna, exempelvis för att hon av omsorg om djuret inte vågar lämna relationen. I sådana situationer är det viktigt att socialtjänsten och andra myndigheter som får kännedom om problemen kan kontakta och samarbeta med djurskyddsinspektörer. Det är självklart även viktigt ur ett djurskyddsperspektiv. Som framhålls i motionen far också djur ofta illa i relationer där en man utsätter en kvinna för våld.

Motionärernas förslag går i linje med Djurskyddsutredningen, som lämnades till regeringen Reinfeldt redan i november 2011. Utredningen föreslog att just en sekretessbrytande bestämmelse skulle införas. Dåvarande regering gick inte vidare med detta. Men förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet, och nuvarande S-MP-regering har meddelat att man avser lämna en djurskyddsproposition till riksdagen i år, 2017. Då är det bra att vi har en så bred, blocköverskridande majoritet i denna viktiga fråga, som meddelas regeringen.

Herr talman! En annan fråga som tas upp i betänkandet är informationsteknik, demokrati och digitalisering av offentlig förvaltning.

Regeringen har initierat ett omfattande arbete på detta område. Det handlar till exempel om inrättandet av portalen öppnadata.se och att digitaliseringsfrågorna sedan förra året är en del av förvaltningspolitiken, något som möjliggör en effektivare styrning från statens sida. Detta bidrar till att fler delar av Myndighetssverige i ökad utsträckning kommer att tillgängliggöra sina system elektroniskt för medborgarna.

Vi är positiva till detta men vill, precis som det står i betänkandet och som tidigare har sagts av kollegor, erinra om den enskildes rätt till personlig integritet och betydelsen av att myndigheter försäkras om att denna rätt vidmakthålls.

En positiv effekt av regeringens omfattande digitaliseringsarbete är att fler av medborgarnas rutinärenden hos myndigheter kommer att förenklas när de kan klaras av med hjälp av tekniken.

Det är dock mycket viktigt att de medborgare som vill ha personlig service i sin kontakt med myndigheter ska garanteras detta. Alla vill eller kan inte lösa sina kontakter med myndigheter per mejl eller via appar eller andra digitala verktyg, och det kan gälla människor i olika åldrar.

Det är alltså av största vikt att myndigheter kan garantera personlig service för den som så önskar. Vi socialdemokrater är glada att utskottet understryker detta i betänkandet. Myndigheterna är till för medborgarna.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag åter tacka utskottskollegorna för diskussionerna i utskottet och upprepa att jag yrkar bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 64 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Vi debatterar nu konstitutionsutskottets betänkande nr 15 *Offentlighet, sekretess och integritet*. Det är ett motionsbetänkande med 44 yrkanden från höstens och förra höstens allmänna motionstid.

Många talare har lyft fram de grundläggande principerna för Sveriges syn på öppenhet och demokrati.

Vår kommunikation och informationsinhämtning har alltmer flyttats från tryckta medier till nätet. Det går både snabbare och lättare att söka fram och gå tillbaka till information eftersom den ligger kvar längre.

I takt med detta händer det en massa annat. Utvecklingen leder till att man får verktyg för att samla in stora datamängder, big data. Man har också kameror som följer det mesta vi gör i vår vardag, och man har verktyg för att följa det vi köper, det vi söker på och annat.

Alla de smarta verktyg som finns för att underlätta för oss i vår vardag kan också användas för att kartlägga våra liv och samla stora mängder information om oss.

Det kan också användas för kränkningar eller för att starta kränkingskampanjer. Andra här har varit inne på att man också kan använda det för att hota.

Det är nog ganska tufft för många av oss. Nästan alla – och till och med de som är riktigt intresserade – behöver läsa på bara för att följa de omfattande utredningar som pågår just nu och de stora förändringarna. Vi behöver ha ett ramverk och en bättre lagstiftning för att skydda oss och vår integritet på nätet.

Den allra största förändringen som är på gång är dataskyddsförordningen som träder i kraft den 25 maj 2018, alltså om ett år. Det är en EU-lagstiftning som direkt införs i svensk lagstiftning. Dataskyddsförordningen kommer att ersätta bland annat personuppgiftslagen, PUL. Den kommer att förändra kameraövervakningslagstiftningen och påverka i princip alla som hanterar personuppgifter.

En av förändringarna är rätten för den registrerade att få sina personuppgifter strukna och att bli bortglömd – the right to be forgotten. Det införs också strängare sanktionsåtgärder. De viten som kan utdömas om man inte sköter sig är riktigt höga.

För att Datainspektionen ska kunna förbereda sig har man i vårpropositionen fått extra medel. Detta är ju något som vi får all anledning att återkomma till senare under våren när vi debatterar budgeten.

En av de mer omfattande utredningarna på området är Integritetskommittén som lämnade sitt kartlägningsbetänkande *Hur står det till med den personliga integriteten?* för ungefär ett år sedan. Nu är utredningen i sitt slutskede och kommer att presentera sina förslag i juni.

Det har också genomförts en rad andra olika utredningar. De ser över brott, kameraövervakning, datalagring med mera. De ser också över detta med vem som ska ansvara för integriteten. Många av dessa utredningar bereds nu på departementet och är på gång för att bli lagstiftning. Av den anledningen hänvisar vi många av motionsförslagen till många utredningar och till det lagstiftningsarbete som pågår.

Precis som många andra har varit inne på finns det två tillkännagivanden. Det första handlar om informationsteknikens potential som kan utnyttjas i syfte att främja demokratin. Det är jättebra.

Det andra tillkännagivandet tänkte jag säga något mer om. Det gäller en sekretessbrytande bestämmelse om vanvård av djur, så att hälso- och sjukvårdspersonal och socialtjänst får lämna uppgifter om djurskyddsproblem vidare till den berörda kontrollmyndigheten.

Detta är en mycket viktig fråga. Det är inte alls ovanligt att den som misshandlar en kvinna också använder våld mot husdjuret, ibland för att avreagera sig, ibland för att hota kvinnan. Det är inte heller ovanligt att kvinnan inte vågar lämna det våldsutsatta förhållandet på grund av att hon är orolig för djuret.

Tidigare i debatten var Marta Obminska inne på den frivilliga och fantastiska ideella organisationen Vov som kan hjälpa till med skyddat boende också för djur som ofta inte får vistas på andra skyddade boenden av allergiskäl. Man kan bli hänvisad av socialtjänsten, men då behöver de ju känna till att det finns ett sådant behov. Därför är det bra att vi i utskottet föreslår detta tillkännagivande.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 65 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Vi har i konstitutionsutskottet behandlat ett fyrtiotal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden som gäller frågor om offentlighet, sekretess och integritet.

Naturligtvis är jag tacksam över att vi alliansmotionärer har fått stöd i KU för ett tillkännagivande om att man ska utnyttja informationsteknikens möjligheter för att främja demokratin.

När det gäller enskildas skydd för den personliga integriteten arbetar sedan 2014 den parlamentariskt tillsatta Integritetskommittén. Den ska från ett individperspektiv kartlägga och analysera både faktiska och potentiella risker vid intrång i den personliga integriteten. Det gäller risker som har samband med användning av informationsteknik, både i privat och i offentlig verksamhet.

Som Agneta Börjesson redan har nämnt överlämnade Integritetskommittén i juni förra året delbetänkandet *Hur står det till med den personliga integriteten?* Kommittén föreslår att regeringen varje år ska överlämna en skrivelse till riksdagen om utvecklingen när det gäller personlig integritet, informationsteknik och det rättsliga skyddet för integriteten.

I sitt delbetänkande lyfter Integritetskommittén fram bland annat risken för integritetsintrång vid kameraövervakning, e-förvaltning inom och mellan myndigheter och vidareanvändning av offentlig information.

När det gäller offentlig information finns det domar i brottmål som publicerats och utnyttjats affärsmässigt. Kameraövervakning har fått en allt större användning för att både förebygga och klara upp brott. Som jag uppfattar det är kameraövervakning på offentliga platser accepterat av de flesta, om det sker på ett sådant sätt att inspelat material raderas automatiskt efter viss tid, om det inte har inträffat något på platsen vid inspektionen som har föranlett en brottsmisstanke.

Integritetskommittén ska avlämna sitt slutbetänkande senast den 1 juni, alltså om mindre än en månad. Efter regeringens behandling av förslagen kommer vi sannolikt att arbeta vidare i KU med de här viktiga integritetsfrågorna.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande om offentlighet, sekretess och integritet.

(Applåder)

Prot. 2016/17:104
3 maj

*Offentlighet, sekretess
och integritet*

Anf. 66 JONAS MILLARD (SD):

Herr talman! Det här blir ett mycket kort anförande. Jag ska bara reda ut den förvirring som uppstod kring Sverigedemokraternas reservationer. De reservationer som Sverigedemokraterna yrkar bifall till är naturligtvis enbart våra reservationer, och det är alltså reservationerna 1 och 3.

I detta anförande instämde Crister Spets (SD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

Minoritetsfrågor

§ 8 Minoritetsfrågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU16
Minoritetsfrågor
föredrogs.

Anf. 67 ANNICKA ENGBLOM (M):

Herr talman! I konstitutionsutskottets betänkande nr 16 hanterar vi ett antal motioner väckta under riksmötet som hanterar våra fem minoriteter.

Sedan 2009 har vi en minoritetspolitik med fem erkända minoriteter i Sverige. Detta är ett arbete under ständig utveckling. Vi tittar på hur man ska utveckla möjligheter till inflytande och deltagande, möjligheter till språk samt bevarande av språk och kultur. Det som vi diskuterar är ett antal motioner som har väckts till konstitutionsutskottet av enskilda ledamöter, olika partikonstellationer och enskilda partier.

Herr talman! Vi är i stora delar överens, men det finns också avvikande meningar från allianspartierna tillsammans och från övriga partier var för sig när det gäller vilket arbete som prioriteras i minoritetspolitiken.

Betänkandet innehåller bland annat ett nästan enigt tillkännagivande till regeringen om att se över frågan om huruvida vi även till de fem minoriteter som finns i dag ska föra finlandssvenskarna. Frågan har varit uppe för diskussion i konstitutionsutskottet ett antal år, och de allra flesta av oss tycker att tiden har mognat för att titta på frågan och göra en utredning om ärendet.

Den internationella konventionen om vad som ska betraktas som minoritet eller inte omfattar en mängd olika kriterier. I Sverige har vi valt att framför allt lägga vikten vid bevarandet av språket. Det är också detta som präglar den svenska minoritetspolitiken. Men under tidens gång har det vartefter i de kommuner, det vill säga förvaltningsområden, som har tagit på sig ansvaret att ha ett särskilt arbete för minoriteterna i sitt område också vuxit fram många andra frågeställningar, bland annat om kulturen som minoritetsbevarare.

Utifrån ett par av de motioner som har väckts av enskilda ledamöter, bland andra Saila Quicklund från Moderaterna och Kerstin Lundgren från Centerpartiet, och utifrån det som anförs i dem har vi tagit ställning för att det är dags att också titta på frågan beträffande finlandssvenskarna. Det handlar inte om att baka in ett sådant arbete i den pågående utredningen som regeringen har tillsatt och som snart är klar, utan det behövs nog att

en särskild utredning tittar på frågan. Om detta är sju av riksdagens åtta partier överens.

Herr talman! Vad vi däremot kanske inte är riktigt lika överens om rör de delar som handlar om romer och judar och, för Moderaternas del, hur kommunerna, förvaltningsområdena, hanterar sitt arbete.

Jag vill börja i den änden och diskutera arbetet kring de svenska romerna. De är medborgare och har funnits här i många hundra år, närmare bestämt 500 år. I de breda medborgarlagren är det fortfarande inte känt vilka övergrepp som har skett gentemot denna folkgrupp under århundradena. Det handlar, herr talman, om inreseförbud och sterilisering. Det handlar om hinder för var man kan bosätta sig, för skolgång och för möd-
rahälsovård. Ett antal olika övergrepp har skett mot den romska minoriteten i Sverige, vilket vi ska böja våra huvuden i skam inför.

Samtidigt kan vi självklart bejaka och känna oss stolta över den kultur som vi faktiskt har inom våra gränser. Men det finns ett antal olika förbättringsområden, inte minst vad avser det utanförskap som råder i många delar av den romska kulturen. Det gäller framför allt arbetstillfällen och utbildningar, och vi ska särskilt sätta vårt hopp till ungdomen. Även där handlar det om arbete och språk.

Vi i Alliansen vill lyfta fram fortsatt synliggörande och jämställdhetsfrågorna, både för kvinnor inom gruppen och för ungdomars och mäns möjligheter. Det handlar om ett förbättrat samråd mellan de organisationer som i dag hanterar frågorna och regeringen och dess företrädare, bland annat avseende representativiteten.

Ett antal möten och samråd sker både enskilt med minoriteterna och samfällt. Där finns ett klart och uttalat önskemål och krav från romerna och deras paraplyorganisation som handlar om att de inte känner sig delaktiga i förhållande till dem som ska representera den romska minoriteten i detta arbete. De upplever att det snarare är samma personer som regeringen har samråd med, och dessa har kanske inte den förankring i minoriteten som egentligen vore önskvärd.

När det gäller samråd kan jag nämna ett exempel från dags dato. Medan vi sitter här pågår ett samråd i Regeringskansliet med minoriteterna om ett antal olika frågor, bland annat om den utredning som pågår just nu. Kallelsen till detta samråd utgick den 26 april, strax före valborg, alltså en vecka innan det skulle äga rum. Det här är inte acceptabelt om man ska kunna samråda om en stor utredning med medlemsföreningar och företrädare. Bara att kunna lösa talepunkter eller rese-möjligheter till ett samråd kräver tid. Det finns en stor anledning till att vi i allianspartierna sätter fingret på det här. Detta är icke acceptabelt.

För att skapa en plattform för den romska kulturen föreslår vi också en romsk språk- och kulturinstitution. Att alla andra sköter vilket arbete som ska göras är också något som har framförts från den romska minoriteten. Man vill ha situationen själv. Vem ska peka på vad jag som rom ska göra? Det vet jag väl ändå bättre själv.

Herr talman! Låt mig gå vidare till en annan minoritet i landet, nämligen den judiska. Jag tror inte att det har undgått någon av oss vad som har skett under de senaste åren och framför allt senast nu uppe i Umeå vad gäller hot och våld gentemot judiska företrädare och judar – i vårt land år 2017! Säkerheten kring synagogor och judiska skolor har kraftigt försämrats och har gjort det så till den milda grad att församlingen uppe i Umeå

har sett sig nödgad att stänga sin verksamhet. Vi skriver 2017 – jag upprepar detta. Jag böjer mitt huvud i skam inför att vi har en sådan utveckling i vårt land. Detta är inte heller acceptabelt.

Det här måste skärpas. Vi måste ha en förbättrad dialog om både detta och värderingsfrågor. Det är inte länge sedan vi på 1900-talet hade pogromer, judeförföljelser och utrotningar. Vi ska inte hamna där igen, men vi ser en starkt framväxande antisemitism även i vårt land.

Herr talman! För lite drygt ett år sedan var jag och min kollega Hans Ekström nere i Berlin på en internationell konferens om antisemitism. Jag blev blek – och jag tror nog att Hans Ekström också blev det – när vi fick en föredragning om den antisemitism som breder ut sig runt om i Europa. Och det handlar inte bara om att unga personer och män tar med sig konflikter från Mellanöstern, utan det handlar om etablerade medborgare i europeiska länder. Det är högt utbildade personer som uttrycker sig på ett fullkomligt oacceptabelt sätt. Har vi inte lärt oss någonting av historien? Ska vi inte värna om medborgarnas lika rättigheter och trygghet i landet?

Vi har religionsfrihet här i landet. Att inte kunna bära ett kors, en kippa eller något annat för att uttrycka sin religiositet är oacceptabelt. Det behövs definitivt ett fördjupat arbete kring detta.

Herr talman! Slutligen vill jag nämna Moderaternas tillägg om arbetet med förvaltningsområden och de kommuner som har tagit på sig arbetet för att hantera minoritetsfrågorna. För detta får kommunerna ett statsbidrag för att göra kulturaktiviteter, tillhandahålla förskola och äldreomsorg och så vidare på minoritetsspråk. Men både vid KU:s resor och i samtal som vi har haft runt om i landet har vi kunnat konstatera att alla kommuner inte lever upp till sina åtaganden. Detta har även utredningen påvisat.

Vi moderater tycker att om man inte gör det så kanske man inte ska få detta statsbidrag till fullo. Vi vill se sanktionsmöjligheter, kanske med ett minskat eller återtaget bidrag för dem som inte sköter sig. Någon ordning på torpet måste det väl ändå vara!

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 3, 5 och 6.
(Applåder)

Anf. 68 JONAS MILLARD (SD):

Herr talman! Vi i Sverigedemokraterna står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande, och detta lär nog behövas i dag, yrkar jag bifall endast till reservationerna 2 och 11.

Näväl! Det har talats om alla människors lika värde i dag, och det är naturligtvis rätt och riktigt. Till skillnad från de andra partierna menar dock Sverigedemokraterna att detta faktiskt även måste betyda någonting. Vi förväntar oss därför att alla medborgare ska ha samma rättigheter och skyldigheter gentemot det allmänna under livets olika skeenden.

Det innebär att vi motsätter oss alla former av otillbörlig särbehandling på grundval av den enskildes personliga egenskaper och/eller preferenser. Detta gäller alltså all särbehandling, vare sig den är positiv eller negativ. Därför behöver varken grundlag eller annan lag räkna upp några särskilda skyddsvärda grunder. Inte heller bör grundlagen stadga att vissa grupperns möjligheter att behålla och utveckla sitt eget kultur- eller samfundsliv särskilt ska främjas.

Det är i första hand upp till varje individ och dennes eventuella grupp-tillhörighet att i största möjliga mån ge uttryck för och tillvarata sina intressen på samma villkor och med samma förutsättningar som alla andra. Det står därför självklart var och en fritt att välja det språk, den kultur eller den religion som man önskar, så länge detta inte riskerar att strida mot någon lag eller inskränka någon annan medborgares fri- och rättigheter.

Samtidigt är Sverige en enhetsstat med en egen och unik kombination och sammansättning av grundläggande värderingar och gemensamma utgångspunkter. För att ett sammanhållet och tryggt samhälle ska råda krävs att våra gemensamma resurser och krafter används för det gemensammas bästa, inte för att gynna enskilda grupper som för tillfället uppstår samhällets gunst.

Att som i dag ha en mängd olika förutsättningar och åtgärder när det gäller olika personliga egenskaper och preferenser leder till ett godtycke kring vilka som kan anses förtjäna särskilt stöd eller vara mer skyddsvärda än andra. Man riskerar med andra ord att hamna i ett orwellianskt ”alla är jämlika, men vissa är mer jämlika än andra”. Nuvarande ordning tenderar att medföra att fler människor exkluderas än inkluderas.

Herr talman! Med detta sagt erkänner och respekterar naturligtvis Sverigedemokraterna den särskilda ställning som våra fem nationella minoriteter har av hävd och med stöd i internationella konventioner. Den svenska staten har, och bör alltjämt ha, vissa särskilda skyldigheter gentemot just dessa grupper.

Den praktiska tillämpningen av dessa skyldigheter skiljer sig förstas åt mellan de länder som har anslutit sig till respektive konvention beroende på de specifika förutsättningar som råder inom varje land. I Sverige torde det inte finnas någon avsevärd lagstadgad diskriminering eller negativ olikhet inför lagen.

Vidare kännetecknas den svenska samhällsordningen av långtgående decentralisering, inte minst vad gäller den kommunala självstyrelsen och de berättigade intressen som konventionerna syftar till att tillvarata rörande bland annat vård, skola och omsorg på de nationella minoritetsspråken. Därför finns goda möjligheter men också en viktig lokaldemokratisk aspekt i att de kommuner och landsting där det finns ett eller flera nationella minoritetsintressen kan driva utvecklingen inom dessa områden i önskvärd riktning, detta naturligtvis genom att man röstar fram partier som dels företräder minoriteternas intressen, dels har beskattningsrätt för att kunna driva igenom utlovade åtaganden.

Därför borde också statens ansvar kunna begränsas till att under rådande omständigheter säkerställa att det till exempel finns utbildning i minoritetsspråk vid statliga högre lärosäten samt att i viss utsträckning anställa minoritetsspråkstalande till olika länsstyrelser och statliga myndigheter, alternativt tolkar som kan bistå vid aktuella myndighetskontakter. På dessa områden och vad gäller anställningar inom berörda kommuner kan det naturligtvis vara meriterande för en arbetssökande att även kunna kommunicera på ett eller flera av minoritetsspråken. Dessutom kan lämpliga statliga myndigheter förfoga över särskilda kultur- och föreningsanslag, vilka öronmärks för att stärka och utveckla de nationella minoriteterna.

Mer än så bör dock statsmakten inte ingripa. Rättsstatens likhet inför lagen bör råda, så att makten att förvalta och utveckla sin egen kulturella särart i största möjliga mån överläts åt dem som saken i första hand angår. Av detta följer att vi motsätter oss denna kammars ansatser att expandera en redan onödigt stor och tungrodd minoritetspolitik.

Herr talman! Utskottet riktar i dag ett tillkännagivande till regeringen om att utreda om finlandssvenskarna också kunde bli en svensk minoritet. Sverigedemokraterna ser den finlandssvenska minoriteten som en del av den svenska nationen. I stället för att göra dem till en nationell minoritet anser vi dock att Institutet för språk och folkminnen bör verka för att bevara och levandegöra det finlandssvenska kulturarvet.

Samma sak bör i princip gälla även för älvdalingarna, som lokalt arbetar särdeles för att bevara sitt språk. I likhet med majoriteten anser vi att det är angeläget att älvdalskan bevaras som en del av det svenska kulturarvet. Vi ser positivt på de åtgärder som vidtas på både statlig och kommunal nivå för att göra detta möjligt.

I detta anförande instämde Crister Spets (SD).

Anf. 69 PER-INGVAR JOHANSSON (C):

Herr talman! Vi har i konstitutionsutskottet behandlat 38 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden om minoritetsfrågor.

Själv har jag i år, liksom flera år tidigare, i konstitutionsutskottet lyft fram de motioner som Kerstin Lundgren från Centerpartiet lämnat om den finlandssvenska befolkningen i Sverige. Vid den förra beredningen av frågan i KU, för två år sedan, kom vi fram till att frågan om finlandssvenskarna bör komma med när regeringen nästa gång tillsätter en utredning om minoritetsfrågorna. Regeringen tillsatte förra året Utredningen om en stärkt minoritetspolitik, men tyvärr utan att ge den direktiv att utreda den finlandssvenska frågan.

Kerstin Lundgren föreslog i den motion som lämnades i oktober förra året att den pågående utredningen om nationella minoriteter skulle få ett tilläggsdirektiv. Denna utredning skulle enligt motionen pröva finlandssvenskarnas status som nationell minoritet i Sverige enligt Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter.

Av KU:s betänkande framgår att Finlandssvenskarnas Riksförbund i Sverige, Fris, redan år 2006 i en statlig utredning om minoritetspolitiken lyft frågan om finlandssvenskarnas status i förhållande till ramkonventionen. Med hänvisning till att det i konventionen inte ställs några krav på att en minoritet bör ha ett annat modersmål än majoritetsbefolkningen menade Fris redan då att sverigefinländare skulle erkännas som en nationell minoritetsgrupp. Det var ett ställningstagande som även företrädare för sverigefinnarna ställde sig bakom. Både vid KU:s beredning av frågan för två år sedan och i år har Fris skrivit till konstitutionsutskottet med samma förslag om minoritetsstatus.

Eftersom det gått ett halvår sedan Kerstin Lundgrens motion lämnades in är nu den utredning som Kerstin Lundgren ville att regeringen skulle ge tilläggsdirektiv till nästan färdig. Därför har vi i KU i stället arbetat med och föreslagit att en ny utredare bör få regeringens uppdrag att pröva frågan om finlandssvenskarnas status som minoritet. Jag anser att det är olyckligt att den pågående minoritetsutredningen inte redan utrett frågan,

för då hade vi förhoppningsvis kunnat ha ett positivt förslag redan den 15 juni, alltså om en dryg månad, när utredningen ska vara klar. Men samtidigt är jag mycket nöjd med att vi nu, vid årets beredning av den finlands-svenska frågan, fått en tydlig majoritet i konstitutionsutskottet för ett tillkännagivande till regeringen om en utredning.

En annan fråga som ingår i betänkandet *Minoritetsfrågor* gäller älvdalskans ställning. I en motion av Peter Helander från Centerpartiet begärs ett tillkännagivande om att älvdalskan ska erkännas som minoritets- och landsdelsspråk i Sverige enligt Europarådets fördrag. Peter Helander lyfter fram att språkliga rättigheter är en grundläggande mänsklig rättighet förankrad i FN-konventionen om mänskliga rättigheter och dessutom förankrad i den svenska språklagen. Barn med älvdalska som modersmål har nu inte möjlighet att få skolundervisning på eller i älvdalska. Konstitutionsutskottet har i betänkandet konstaterat att den amerikanska språkorganisationen SIL International under år 2016 tog ställning för att klassificera älvdalskan som ett eget språk och inte som en dialekt av svenska.

Institutet för språk och fornminnen har regeringens uppdrag att levandegöra och sprida kunskaper om språk och dialekter. Myndigheten har yttrat sig till KU om sin syn på älvdalskan. Myndigheten har noterat att Älvdalens kommun redan år 2006 fattat beslut om att arbeta för att älvdalskan ska få en officiell språkstatus enligt minoritetsspråkskonventionen. Men myndigheten menar att det finns behov av en oberoende undersökning av inställningen bland de boende i Älvdalens kommun till ett erkännande och till att revitalisera älvdalskan.

Föreningen för älvdalskans bevarande, Ulum Dalska, har tillsammans med föreningen Språkförsvaret vid överlämnande till KU av en namnsamling framfört att det finns en stark önskan bland älvdalingarna att bevara språket. KU:s majoritet, som jag och Centerpartiet i denna fråga inte tillhör, har noterat att betydelsen av älvdalskans bevarande är starkt förankrad bland många älvdalingar. Men majoritetens slutsats är ändå att man inte är beredd att ta något initiativ, och man avstyrker motionerna om älvdalskans bevarande.

I en reservation mot KU:s beslut har Centerpartiet och Kristdemokraterna yrkat bifall till Peter Helanders motion om älvdalskans bevarande. Vi anser att regeringen borde utreda möjligheten att erkänna älvdalsken som minoritets- och landsdelsspråk i Sverige. Men tyvärr blir det inte ens en utredning av frågan, vilket jag liksom min partikollega motionären Peter Helander beklagar.

Herr talman! Jag yrkar bifall utskottets förslag i KU:s betänkande om minoritetsfrågor utom under punkten 8 som gäller älvdalskans ställning i vilken del jag yrkar bifall till reservationen från Centerpartiet och Kristdemokraterna.

(Applåder)

Anf. 70 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Vi debatterar i dag KU:s betänkande som rör minoritetsfrågor. Jag vill börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation nr 8.

Samerna är Sveriges enda ursprungsfolk och har som sådant en särställning bland Sveriges nationella minoriteter. I Sverige har det länge setts ned på de traditionella samiska levnadssätten och den samiska kulturen. Samerna har under historien bland annat använts för tvångsarbete, utsatts för tvångsflyttningar och inskränkningar i sina möjligheter till skolgång och arbete, och drabbats av tvångssteriliseringar.

FN:s generalförsamling antog 2007 en urfolksdeklaration. Detta kan ses som en historisk milstolpe i kampen för erkännandet av urfolkens mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Deklarationens tyngdpunkt ligger på rätten till självbestämmande och innehåller även skrivningar gällande urfolkens rätt att äga, bruka och kontrollera land, territorier och naturresurser.

Rätten till självbestämmande, så som den uttrycks i deklarationen, innefattar det samiska folkets rätt att fritt avgöra sin ekonomiska, sociala och kulturella utveckling samt kontrollera och besluta över sina egna naturresurser. Deklarationen understryker vidare samernas rätt att stärka sina särskilda politiska, juridiska och ekonomiska institutioner, vilket inkluderar såväl folkvalda samiska parlament och gemensamma samiska parlamentariska råd som traditionella lokala ekonomiska och kulturella strukturer såsom samebyar, renbeteslag och sjösamiska gemenskaper.

Sverige har haft åtta år på sig att implementera FN:s urfolksdeklaration. Det är därför ett problem att Sverige, som är ett så pass rikt land, inte har gjort detta och inte kan berättiga samerna att ta del av världssamfundets mänskliga rättigheter när det gäller urfolken. FN:s urfolksdeklaration bör snarast implementeras i Sverige.

Anf. 71 TINA ACKETOFT (L):

Herr talman! Låt mig börja med att säga att jag ställer mig bakom alla liberala reservationer och gemensamma alliansreservationer. Men jag yrkar för tids vinnande bifall endast till reservationerna 1, 3 och 5 samt ser såklart fram emot en utredning med uppdrag att analysera om finlands-svenskar bör erkännas som nationell minoritet i Sverige, enligt utskottets tillkännagivande.

De nationella minoriteterna samer, sverigefinnar, romer, judar och torpedalingar har en lång historia i vårt land och har alla utsatts för en assimileringspolitik som innebar att de inte fick tala sitt språk eller utöva sin kultur. Detta är grunden till att det behövs en särskild politik för de nationella minoriteterna. Målet med minoritetspolitiken är att ge skydd, stärka möjligheter och inflytande samt stödja minoritetsspråken. Vi har kommit en bit på väg, men mycket återstår fortfarande.

I Liberalernas motion om minoriteters rättigheter redovisar vi de insatser vi ser stort behov av, men jag kommer här att fokusera på två av mina och Liberalernas hjärtefrågor.

Sveriges historia vad gäller romerna är mörk. Den första delen av 1900-talet handlade om ren rasideologi. Under andra delen av 1900-talet ersattes det av välfärdssamhällets kartläggningar och övervakning. Det är en övervakning som sträckt sig till dags dato i ett polisregister i Skåne.

Detta stats sanktionerade förtryck har lett till stort lidande under många år som påverkar romerna ännu i dag. Det finns fortfarande en stor förtroendeklyfta mellan många romer och samhällets institutioner. Min partikollega Erik Ullenhag bedrev som minister ett aktivt arbete för att lyfta fram

Sveriges romer och deras historia. En vitbok om övergrepp mot romer under svenskt 1900-tal togs fram. Vitboken är i sanning en väldigt mörk historia som måste berättas igen och igen. Därför har regeringen ett stort ansvar att se till att vitboken sprids och att den också görs tillgänglig på såväl engelska som svenska.

Dessutom sjösatte vi en långsiktig strategi för romsk inkludering där vi sa att unga romer år 2034 inte skulle diskrimineras på något sätt. Oavsett om du är rom eller inte har du samma möjligheter, något som vi inte ser i dag. Detta är ett arbete som måste fortsättas långsiktigt och uthålligt, och i stället för nedskärningar är det snarare ambitionshöjningar vi behöver se.

I många fall är det fattiga EU-medborgare vi ser tugga på våra gator och utnyttjas som svart arbetskraft. Arbetet mot diskriminering från Sverige måste också tas vidare ut i EU. Vi ser att ett stort arbete behöver göras där. Romer inkluderas fortfarande inte som den normala befolkningen bland annat i Rumänien och Bulgarien.

Kommissionen mot antiziganism har uppmanat regeringen att se till att Diskrimineringsombudsmannen i större utsträckning utreder anmälningar om diskriminering mot romer och att dessa i större utsträckning än i dag prövas av domstol. Jag kan bara instämma.

Ett eget språk är nyckeln till både sin historia och sin framtid. Det är därför positivt att allt fler kommuner inom förvaltningsområdena erbjuder förskola och äldreomsorg med minoritetsspråksprofil.

Sedan den 1 juli 2015 gäller att ett nationellt minoritetsspråk ska kunna läsas som nybörjarspråk inom modersmålsundervisningen. Det är viktigt för att behålla de fem minoritetsspråken som levande språk. Senast i augusti ska regeringens särskilda utredare redovisa sitt uppdrag om behovet av åtgärder för att Sverige ska kunna leva upp till sina egna höga ambitioner och svara på Europarådets kritik mot Sverige vad gäller undervisningen i de nationella minoritetsspråken.

Regeringen beslutade förra året att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn och analys av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt angränsande frågor. I direktiven anför regeringen att uppföljningen av minoritetspolitiken har visat på en kontinuerlig positiv utveckling, i synnerhet när det gäller de kommunala och statliga myndigheternas verksamhet. Men man menar också att uppföljningen tecknar en bild av en utveckling som på senare tid avstannat och kanske i vissa fall även gått bakåt. Därför menar Liberalerna att regeringen bör överväga frågan om skärpt lagstiftning för att ställa tydligare krav på kommunerna.

Många gånger handlar det snarare om hur verksamheten organiseras och administreras än om att mer resurser behöver tillföras. Kommuner och landsting bör bättre kunna tillvarata den språkkompetens som ofta finns hos personalen, och vid upphandling av service och omsorg bör kommunerna också kunna bli bättre på att beakta behov som de nationella minoriteterna kan ha.

Herr talman! Min talartid är snart ute. Låt mig bara med anledning av det anförande som min moderata kollega höll lägga till något i ljuset av de senaste årens attacker på judiska församlingar som vi ser runt om i vårt land: Satsningar har gjorts av både denna regering och av alliansregeringen, men verkligheten visar att mer behöver göras och att åtgärder behöver utvärderas.

Jag tror inte för ett ögonblick att regeringen egentligen har någon annan åsikt än vi i Alliansen vad gäller de fruktansvärda hatbrott som utförs i antisemitismens namn. För om detta må vi ständigt berätta, och det vore klädsamt om vi kunde göra det med en enad röst i Sveriges riksdag.
(Applåder)

Anf. 72 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 3 och 5.

I dag hanterar konstitutionsutskottet även minoritetsfrågor. Det handlar om alla de grupper som inte tillhör majoritetsbefolkningen. Jag ska lyfta fram några. Utskottet föreslår ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att analysera om finlandssvenskarna bör erkännas som nationell minoritet i Sverige. Det är lite speciellt eftersom de har svenska som modersmål men ändå är en enhetlig grupp. Det är en grupp med en gemensam historia, och det är av vikt att de inte bara försvinner in i majoritetssamhället.

En annan grupp är romerna eller resandefolket, som de också har kallats. De har nu funnits i Sverige i över 500 år. Romerna liksom resandefolket är en av Sveriges fem nationella minoriteter. Vi vet att Sveriges förhållningssätt under stora delar av 1900-talet präglades av rasbiologiskt präglade tankesätt. I dess yttersta form handlade det om att romerna inte borde leva i Sverige. När detta sakta förändrades sattes samhällsinsatser in för att hjälpa romerna – men utan samråd med dem som berördes av åtgärderna.

Diskriminering av och fördomar mot romer är en del av den svenska verkligheten. Många romer upplever också ett utanförskap, och många romer och resande har levnadsvillkor som är mycket sämre än vad den svenska befolkningen i övrigt har. Det behövs fortsatta satsningar mot antiziganism, som den form av diskriminering där man diskriminerar romer heter, och mot diskriminering över huvud taget.

Här kan Diskrimineringsombudsmannen spela en viktig roll i arbetet för att bekämpa diskriminering av romer och resande. Skolor kan vara centrala i arbetet mot olika former av intolerans, och skolpersonal behöver stöd i arbetet med att bemöta intolerans och fördomar. Samhället måste med sina legala medel reagera kraftfullt mot hatbrott.

Låt mig gå över till att också säga någonting om antisemitismen eller, som man säger i den judiska församlingen här i Stockholm, judehatet. Man har övergått från att tala om antisemitism till att tala om judehat, för det är så rent och rätt och uttryckligt.

Jag kommer från Skåne. I Skåne behöver man bara komma till Malmö för att mötas av en miljö där det är svårt och farligt för någon som har ett så kallat typiskt judiskt utseende att gå på gatorna. Man kan definitivt inte bära en kippa i centrala Malmö utan att råka ut för trakasserier. Det har även belagts i något tv-program vad man riskerar om man försöker att göra det.

Men det är inte bara i Malmö. Vi hörde den 3 april om hur den judiska föreningen i Umeå tvingades att lägga ned. Vad är då detta för någonting? Umeå ligger ju långt borta! Det var grupper på den yttersta högerkanten och yttersta vänsterkanten som inte backade upp utan som tvärtom var problemet. Gruppledaren för Arbetarpartiet, ett lokalt Umeåparti, försvarade

att judarna inte ens bjöds in när minnet av Kristallnatten 1938 skulle högtidlighållas.

Detta är alldeles förfärligt. Så nära kryper det. Nazismen är på väg in och antisemitismen och judehatet med den. Det finns också andra grupper på andra kanter som är med och gör livet svårt för den judiska befolkningen.

Förintelsen av 6 miljoner judar – det mest omfattande folkmord som mänskligheten har sett – är det mest extrema uttrycket för antisemitiskt arbete och antisemitiska föreställningar. Det är också ett reellt samhällshot i Sverige i dag. De antisemitiska terrordåden i Frankrike och Köpenhamn 2015 visar att antisemitismen inte bara består av lokala företeelser, utan det är något som är utbrett över Europa och en faktor för den judiska befolkningen att räkna med. Det finns en hotbild som måste tas på största allvar.

På grund av dessa antisemitiska attityder begränsas människors möjlighet att leva i en tillvaro av trygghet och värdighet. Judar här i Sverige hånas och trakasseras på öppen gata för att de bär judiska kännetecken som kippan eller davidsstjärnan. Säkerhetsarrangemangen runt judiska synagogor och andra institutioner förstärks på grund av att det finns en förvärrad hotbild. Antalet antisemitiska hatbrott som anmäls till polisen har, enligt Brottsförebyggande rådets statistik, trefaldigats mellan åren 1997 och 2014.

Antisemitismen har vissa drag som skiljer den från de flesta andra former av avskyvärd främlingsfientlighet. Ett sådant drag är föreställningen att judarna skulle vara särskilt inflytelserika som grupp eller att de rent av styr samhället i hemlighet. Sådana tankar och idéer är utbredda i vårt eget samhälle. Även den israelisk–palestinska konflikten används för att sprida eller befästa antisemitiska attityder. Svenska judar hånas och attackerar på grund av staten Israels agerande eller görs ansvariga för beslut som fattas av den israeliska staten. Detta är oacceptabelt.

Det är därför av stor vikt att regeringen verkar för att fortsätta insatser görs för att sprida kunskap om antisemitismen och de särskilda föreställningar som är själva näringen för antisemitismen. Det är också angeläget att det sker ett kontinuerligt arbete för att sprida kunskap om förföljelsen mot judar genom historien och fram till våra egna dagar och att detta arbete bedrivs på ett sätt som gör att kunskapen når fram till alla delar av den svenska befolkningen oavsett bakgrund, attityder, religion eller historia.

Viktiga satsningar har gjorts för att öka säkerheten vid judiska synagogor och andra institutioner samt vid judiska evenemang och mötesplatser. Det är viktigt att regeringen säkerställer att dessa satsningar utvärderas och att säkerhetsläget kontinuerligt följs upp. Ingen ska behöva känna fruktan eller oro för att han eller hon vill besöka synagogan, den judiska skolan eller någon annan judisk institution.

Jag menar att det är av största vikt att regeringen inom ramen för den nationella planen mot rasism och hatbrott beaktar antisemitismen som en särskild form av främlingsfientlighet. Då behövs också ett arbete som är särskilt riktat mot antisemitism.

Detta lät allvarligt, och det är allvarligt. Jag ska ta upp en annan sak som kan tyckas vara kuriosas men som ändå är viktig. Vi har en centerpartistisk motion där vi lyfter fram Älvdalskan eller dalska, som det kallas. I Älvdalen i Dalarna, i vårt eget lilla Sverige, finns sedan mycket lång tid

ett språk som kallas för älvdalska och som jag och Centerpartiet menar borde erkännas som minoritets- eller landsdelsspråk i Sverige. Det har därför motionerats till stöd för detta. Det har inte vunnit stöd tidigare.

Älvdalska är ett mycket märkligt språk. Det är alltså ett eget språk och inte bara en dialekt som norrländska, stockholmska och bohuslänska. Dess rötter går tillbaka till fornnordisk tid, alltså för mer än 1 000 år sedan. Vi tänker närmast på isländska när vi talar om fornnordiska, men språkexperter säger att älvdalskan till och med ligger närmare fornnordiskan än vad isländskan gör. Det är mycket märkligt. Experterna säger att det är besläktat med forngermanskans, och då är vi nere vid tiden för Kristi födelse och åren innan dess. Det är alltså en språkrest där somliga uttryck för det här språket har överlevt i över 2 000 år. Det här är ju något fantastiskt – tänk att vi har någonting sådant på svensk mark!

Det är 2 000 personer som talar det här språket i en liten kommun, Älvdalen, i Dalarna. Om någon generation är de borta. Med dem försvinner ett fornnordiskt, ja, kanske urgermanskt, språk om vi inte sätter in resurser. 2 000 är ingenting i en population på 10 miljoner.

Därför menar man i den här motionen som vi kristdemokrater stöder att älvdalskan ska betraktas som ett eget språk och att det finns likheter med andra små, utrotningshotade språk i världen. Att en grupp garanteras sina språkliga rättigheter är en grundläggande mänsklig rättighet som finns förankrad i FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna. Det här bör regeringen utreda.

(Applåder)

Anf. 73 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag hoppas att min beslöjade stämma inte ska dölja tankens klarhet. Jag tänker dock hålla mig kort.

Den svenska minoritetspolitiken har utvecklats och stärkts under de senaste årtiondena. Våra fem nationella minoriteter har fått ökade rättigheter och stärkt skydd. Men minoritetspolitiken behöver utvecklas ytterligare. Vi lever fortfarande i skuggan av drömmen om det nationellt homogena land som aldrig har existerat. En del av de nationella minoriteterna har funnits i vårt land sedan landet grundades och de andra i flera hundra år. De är en självklar och omistlig del av det som är Sverige.

De nationella minoriteternas historia och bakgrund gör att deras situation och behov ser väldigt olika ut.

Romerna, som har funnits i Sverige i över 500 år, har lidit av ett hårt förtryck och illa behandling in i vår tid. Romernas fem grupper, varav resandefolket är en, måste få hjälp att stärka sina civilsamhällen. Vi ser att vi har stora utmaningar innan de här grupperna har samma förutsättningar som majoritetsbefolkningen till ett gott liv. Siffror på arbetslöshet, utbildningsnivå, medellivslängd och hälsotillstånd talar sitt tydliga språk. Den romska gruppen är också mycket utsatt för starka fördomar som finns i det svenska samhället.

Den judiska gruppen har funnits i Sverige åtminstone sedan 1700-talet, då Gustav III efter sin morbror Fredrik den stores förebild följde principen: lass denn jeder Mann in seiner Fassung selig sein – låt var och en bli salig på sitt sätt.

Judarna är utsatta för stora säkerhetsproblem, och antisemitismen lever fortfarande i vårt land. Samhället måste med all sin kraft ta avstånd från

detta. Judarna är utsatta för både den historiska högerextrema antisemitismen och en antisemitism med rötter i den muslimska världen.

Den samiska gruppen, vårt urfolk, lever fortfarande med följderna av århundraden av förtryck som påverkar rätten till språk, land och kultur.

Den sverigefinska gruppen, som är en del av landet sedan landet föddes, har levt under ett starkt assimileringstryck. Här finns till exempel stora behov av att möjliggöra användandet av finska i skola, förskola, vård och omsorg. Genom att språket också förlorats på grund av assimilationstrycket finns ett stort behov av revitaliseringsåtgärder.

Många av de motioner som väckts inom politikområdet gäller saker som behandlas av en pågående utredning ledd av Lennart Rohdin som snart kommer att överlämnas till kulturministern. Vi avstyrker dessa på grund av denna pågående utredning.

En särskild fråga som har återkommit och inte behandlas av den pågående utredningen handlar om finlandssvenskarnas ställning. Ungefär en fjärdedel av de finländska invandrarna till Sverige har historiskt utgjorts av svenskspråkiga. De är en levande del av huvudstadens liv sedan Stockholm grundades. Denna grupp har dock blivit lite osynliggjord och hamnar mellan stolarna beroende på språket, som i stor utsträckning är detsamma som majoritetsbefolkningens, och betraktas dessutom av många som en del av den sverigefinska gruppen.

Det märks ibland i tv-serier. Jag tittade på en svensk kriminalserie som utspelar sig i Kiruna. Människor som ska bryta på finska spelas av nyländska svenskspråkiga. Det blir lite egendomligt och visar på obildningen i Sverige när det gäller den finlandssvenska gruppen.

Det finns ett stort behov av att synliggöra den finlandssvenska gruppen, och vi tycker därför att det finns skäl att utreda finlandssvenskarnas ställning.

Jag yrkar bifall till förslaget i KU:s betänkande.
(Applåder)

Anf. 74 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Vi behandlar nu KU16, *Minoritetsfrågor*. Det är ett betänkande med 38 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2015 och 2016. Sverige har, som flera talare har varit inne på, valt att erkänna samer, tornedalingar, romer, judar och sverigefinnar som nationella minoriteter och samiska, meänkieli, romani chib, jiddisch och finska som minoritetsspråk. Det har man gjort med det som tidigare utredningar har kommit fram till och de internationella åtaganden och konventioner som Sverige har skrivit under som grund.

Flera av de tidigare talarna har berört historiken kring många av de övergrepp som har skett när det gäller de olika minoritetsgrupperingarna. Det är på grund av denna historik som det är viktigt att vi stärker det här arbetet framöver.

Det kommer att behövas ytterligare insatser för att skydda de redan erkända minoritetsspråken och säkra de redan erkända nationella minoriteternas rättigheter. Därför har regeringen tillsatt utredningen om en stärkt minoritetspolitik som genomför en översyn av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt angränsande frågor. Precis som flera redan har varit inne på förväntas den här utredningen vara klar den 15 juni.

I dagens betänkande föreslår utskottet i ett tillkännagivande att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att analysera om finlandssvenskarna bör erkännas som nationell minoritet i Sverige. Vi i KU anser att det finns vissa skäl som kan anföras för att finlandssvenskarna ska betraktas som en nationell minoritet. Vi menar därför att frågan om finlandssvenskarnas ställning bör utredas.

Jag tycker att det är bra att vi i slutändan landade i att denna fråga inte ska bakas in i den utredning som nu pågår och som Lennart Rohdin leder, inte bara för att den i praktiken nästan redan är helt färdig utan också för att jag tänker att finlandssvenskarna på ett sätt är annorlunda än andra minoriteter genom att de talar majoritetsspråket i stor utsträckning.

Merparten av rättigheterna som ges till de nationella minoriteterna är kopplade till språk. Förklaringen till detta är att rätten till språk är starkt kopplad till identitet och kultur, vilket också framkommer i de konventioner som styr vårt arbete med minoriteter i Sverige. Samtidigt har det kommit fram att man skulle kunna titta på fler av andra rättigheter, till exempel samrådsskyldigheter i förvaltningsområden.

Jag tänker dock att det inte utesluter det faktum att man skulle kunna göra andra saker för den finlandssvenska minoriteten redan med de möjligheter som finns i dag.

Man kan titta på saker som kan gynna den finlandssvenska kulturen och utveckla den finlandssvenska identiteten. Det är viktigt med kulturell mångfald som kan berika vårt land, även det finlandssvenska kulturlivet, som har varit långvarigt och har en tät koppling till Sverige.

Med detta yrkar jag bifall till konstitutionsutskottets förslag. Jag ser fram emot att titta på utredningen framöver.

Anf. 75 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Konstitutionsutskottets ledamöter! Här ser ni en glad motionär. Jag är efter tolv år tacksam för att konstitutionsutskottet nu har landat i ett tillkännagivande som föreslås riksdagen. Jag hoppas att vi ska besluta om det om en timme.

År 1999 gjorde vi ramkonventionen och minoritetsspråkskonventionen till en del av vårt Sverige. Vi ratificerade dem, men när vi gjorde det lät vi språkkonventionen få en speciell funktion när det gäller den sverigefinländska gruppen. Det som sas var att man för att få status som nationell minoritet antingen måste ha finska som modersmål eller också vara ättling till någon som pratade finska. Man behöver alltså inte kunna finska.

Ramkonventionen är bredare och har ett vidare syfte än språkkonventionen. Det handlar om att främja nationella minoriteters möjligheter att bibehålla och utveckla sin kultur och bevara de väsentliga beståndsdelarna i sin identitet. Språket är en del av detta men inte den enda, fast vi gjorde det till den enda. Vi valde att klyva den sverigefinländska gruppen i två. Den ena gav vi status som nationell minoritet, men den andra fick stå utanför, trots att man hade precis samma historiska band till Sverige och de andra kriterierna var uppfyllda.

Sedan dess har vi haft ett antal utredningar. Slutbetänkandet om de finska och sydsamiska språken pekade på att denna fråga måste redas ut. Detta var 2006, men inget hände. Nu har vi fått ännu en utredning där ingenting händer, trots att vi som sagt har hållit diskussionen levande länge.

Jag är dock glad i dag och hoppfull inför framtiden. KU har nu i sin vishet fångat essensen i min motion. Jag är glad för att det finns en bred majoritet. Jag lyssnade med glädje till Per-Ingvar Johnsson och tackar för hans arbete. Jag lyssnade även till Hans Ekströms inlägg, som jag också tycker var positivt när det gäller att peka på betydelsen av att försöka lösa den klyvning som vi från Sveriges riksdag en gång gjorde oss skyldiga till.

Här kan vi nu förhoppningsvis få inte bara ett tillkännagivande utan också en utredning, oavsett regering, eftersom det finns en så bred uppslutning. Vi kan få fram en utredning som kan klara ut om den finlandssvenska gruppen ska ha en egen nationell minoritetsstatus eller om man ska ge den sverigefinländska gruppen nationell minoritetsstatus, oavsett språk, samt en rad andra frågor kopplade till detta.

Jag är glad för utredningen. Jag hoppas att den blir handlingsinriktad och att vi under nästa mandatperiod kan fatta beslut i frågan, för hela den klivna sverigefinländska gruppen.

Jag tackar konstitutionsutskottet för att man har hörsammat mina många motioner, som nu fått ett positivt slut.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 9 Riksdagens arbetsformer

*Riksdagens
arbetsformer*

Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU18

Riksdagens arbetsformer

föredrogs.

Anf. 76 BERIT HÖGMAN (S):

Herr talman! Det är ett litet nätt betänkande med ett fyrtiotal motionsyrkanden från 2015 och 2016 som alla på ett eller annat sätt behandlar riksdagens arbetsformer.

Flera av motionsyrkandena har KU behandlat tidigare, och där använder vi oss av så kallat förenklat arbetssätt. Dit hör exempelvis hur vi ska högtidlighålla införandet av demokrati och allmän och lika rösträtt. Det pågår ett brett arbete både i förvaltningen och i en arbetsgrupp som leds av talmannen, där alla partier ingår. Där kommer vi under flera år att uppmärksamma vårt inträde i en reell demokrati.

Demokrati är dock något som alltid måste förändras, förvaltas och förädlas. Vårt arbete här i riksdagen styrs mycket av riksdagsordningen, som reviderades under den förra mandatperioden. Vi lät en ny träda i kraft den 1 januari 2014. Det låg ett stort arbete bakom, som nu följs upp i praktiken.

Mycket av det arbete som sker här i kammaren hanteras, beslutas och leds av talmannen i samråd med gruppledarna för riksdagens partier, utifrån beslut i riksdagsstyrelsen och vad som sägs i riksdagsordningen. Vi har dessutom ett ledamotsråd med representanter för alla partier. Det leds av riksdagsdirektören, och många praktiska frågor hanteras där.

Med detta vill jag ha sagt att det finns många tydliga situationer och riktlinjer för hur vi som riksdagsledamöter ska arbeta. Det som inte regleras särskilt tydligt är hur vi arbetar inom våra partier och partigrupper.

Detta kan inte vara meningen i ett fritt land som har föreningsfriheten i sina grundlagar. Jag kan dock konstatera att det kanske är just bra arbetsätt och god demokrati inom partierna som är förutsättningen för att arbetsklimatet och arbetsmiljön i hela riksdagen ska kännas rätta och riktiga. Jag tycker att de motioner som har skrivits andas detta.

Sammanfattningsvis, herr talman, finns det många vägar för oss riksdagsledamöter att påverka vårt arbete, våra arbetsmetoder och delvis också vår arbetsmiljö och definitivt vårt arbetsklimat. Att skriva motioner om små frågor är kanske inte den mest framgångsrika vägen att nå resultat, men då finns de andra vägar som jag har beskrivit i mitt lilla anförande.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till konstitutionsutskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 77 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr talman! Som sagt handlar KU18 om riksdagens arbetsformer. Det är ett enigt betänkande. Det finns alltså inga reservationer, så någon debatt i egentlig mening lär det inte bli.

Trots att utskottet föreslår riksdagen att avslå samtliga motionsyrkanden tycker jag att betänkandet förtjänar att uppmärksammas i kammaren. All offentlig makt utgår som bekant från folket, och riksdagen är folkets främsta företrädare. Därför måste riksdagsmaskineriet fungera väl.

Som riksdagsledamöter har vi en skyldighet mot det demokratiska systemet och ytterst mot väljarna att se till att arbetet i riksdagen fungerar på ett ändamålsenligt sätt.

Partierna spelar ju en central roll i riksdagsarbetet. Därför kan det tyckas motsägelsefullt att arbetsformerna i demokratins högborg har lite eller inget alls att göra med riksdagspartiernas interna liv, som vi hörde Berit Högman utveckla.

Det är därmed inte sagt att partierna saknar möjlighet att påverka riksdagens arbetsformer. Sådana möjligheter finns det faktiskt ganska gott om. Det är upp till varje partis gruppledning att till talmannen framföra synpunkter och förslag om hur arbetet i riksdagen kan fås att fungera ännu mer optimalt för oss ledamöter – och ytterst till gagn för demokratin.

Apropå oss ledamöter var det, om jag inte har räknat fel, inte fler än tolv kandidater som i det senaste valet tog sig in i riksdagen uteslutande på grund av att de hade framgångar i personvalet. Den helt dominerande majoriteten av oss ledamöter som är invalda i Sveriges riksdag är det på grund av eller tack vare, beroende på hur man vill se det, att våra partier, efter sannolikt en hel del övervägande, har kommit fram till att det nog ändå var en bra idé att placera oss här. Så det kan faktiskt sägas vara lite missvisande att tala om riksdagens 349 ledamöter som direkt folkvalda. Det är majoriteten av oss tyvärr inte.

Egentligen ska partiernas inre liv inte alls vara ett ämne i ett KU-betänkande om riksdagens arbetsformer. Riksdagens arbetsformer ligger på ett annat plan än de partiinterna angelägenheterna.

Herr talman! Samtliga yrkanden i det här betänkandet avstyrks, som sagt. Dit hör till exempel dagispassning av riksdagsledamöters hundar. Andra yrkanden gäller bland annat frågor om riksdagen ska tillåta votering på distans och om Sveriges riksdag ska ha ett ord med i laget vad gäller Europaparlamentarikers föräldraledighet.

Och så har vi yrkandet om EU-flaggan – ska den få fortsätta att hänga i plenisalen? Sverigedemokraterna tycker inte det, herr talman. Man vill att talmannen ska ta bort den, men det tycker inte övriga partier i KU.

EU-flaggan placerades förvisso i kammaren för ganska länge sedan, 2009, inför det svenska ordförandeskapet i EU; det är tag sedan. Men talmannen har därefter låtit den hänga kvar, och jag tycker att det är rätt självklart att den får göra det. Svenska folket har i en folkomröstning uttryckt sin vilja att Sverige ska vara med i EU, vara en del av Europeiska unionen, och därför vore det respektlöst mot svenska folkets vilja att ta bort EU-flaggan från riksdagens kammare.

Avslutningsvis, herr talman, konstaterar jag att ledamöterna i Sveriges riksdag i stort sett tycks vara tillfreds med sina arbetsformer. På annat sätt är det svårt att tolka detta eniga betänkande, KU18.

(Applåder)

Anf. 78 FINN BENGTSSON (M):

Herr talman! Debatten här i dag handlar om motioner kring riksdagens arbetsformer. Utskottet väljer att avstyrka samtliga motioner, med ibland mindre genomtänkta argument. Jag delar därför inte utskottets bedömning gällande avslag av min motion 1928 om en demokratisk förstärkning inom det rådande systemet.

Flertalet förändringar för att öka det demokratiska inflytandet för riksdagen kräver grundlagsändringar, vilket är en längre process och ska så vara. Men ett aktuellt exempel som man bör ta tag i rör Sveriges föråldrade förhållningssätt till eventuella nyval mellan de ordinarie valen.

I exempelvis Danmark och England, som till skillnad från Sverige är vana vid extraval, tillämpar man en annorlunda princip vid nyval. När ett nyval genomförts mellan de ordinarie allmänna valen förskjuts nästkommande ordinarie val en hel mandatperiod. Detta ger varje val samma status.

Så är det inte i Sverige. Utlyses ett extraval ska ordinarie val ändå ske på den förutbestämda tidpunkten. Detta leder i praktiken till att ett extraval kan utlysas av statsministern i början av en mandatperiod, men knappast mot slutet. Vari ligger logiken? Är en regeringskris endast tänkbar i början av en mandatperiod och inte när man närmar sig nästa ordinarie val?

Med drygt ett år kvar till valet riskerar den svaga rödgröna regeringen, som är tvingad att söka stöd från Vänsterpartiet, att inte få igenom sin budget för 2018. Efter att alliansoppositionen medvetet låtit skadliga budgetar passera under tre år ser det antligen ut som att man i höst möjligen tänker utnyttja den riksdagsmajoritet som funnits redan från 2014 och sätta stopp för detta. Den möjlighet till extraval som fanns i början av 2015, som radikalt hade kunnat ändra den ekonomiska utvecklingen, finns inte i dag på grund av reglerna för extraval.

En kris för en regering med ett extraval som följd är inte nödvändigtvis en kris för landet och dess medborgare. Det kan faktiskt vara tvärtom. Theresa May i Storbritannien fick med parlamentets bifall igenom ett nyval, som sannolikt kan stärka hennes regerings ställning i förhandlingen om brexit. Alternativt förlorar hon, men också detta är bättre för England än de fastlåsta positioner med närmast skyttegravsrig som i dag råder mellan regering och opposition inför brexitförhandlingarna.

Ett liknande förklarat förhållande råder i Sverige inför vad som kan hända med nästa års budget. Blir det ännu en skadlig budget från S, MP och V för att oppositionen inte heller detta år kan ta sig samman? Eller blir det en alliansbudget? Eller blir det en budget som likt en schweizerost plockas isär av en oenig regering och riksdag?

Demokratin och den rådande situationen hade kanske mått bra av att få lösas av svenska folket genom ett extraval, om läget skulle bli ohållbart. Men på grund av vår ordning för att förhindra nyval är denna möjlighet överspelad trots att värdefull tid går förlorad för att svenska folket ska få se den ekonomiska utveckling som denna kammare redan sedan valet 2014 önskat.

Men, herr talman, detta kräver som sagt en grundlagsändring, och det tar och ska ta tid. Men inget händer på sikt om inte tanken ens väcks, vilket jag gör nu med detta inlägg.

Det finns dock andra förändringar som kan stärka riksdagens ställning på kort sikt och som jag beskrivit i min motion 1928. Låt mig därför kort upplysa denna kammare om vad förslagen handlar om.

Roten till det demokratiska underskott vi ser i dag med en maktförskjutning från riksdag till regering, hur svagt underlag regeringen än må ha i riksdagen, kan spåras till den alltför starka makt som de politiska partierna i dag har även över folkvalda ledamöter av Sveriges riksdag.

För långt över ett sekel sedan, när de politiska partierna började etablera sig, var dessa medlemsburna ideella organisationer med stark förankring i det vi normalt ser som uttryck för en reell demokrati. Men sedan slutet av 1970-talet har något dramatiskt hänt. Från att riksdagspartierna då hade långt över 1 ½ miljon medlemmar har antalet medlemmar till 2015 minskat till bara drygt en kvarts miljon.

Statsvetaren Svend Dahl noterar också i sin avhandling 2011 att de tidigare medlemsorienterade partierna nu har blivit tydligt väljarorienterade i stället, alltså klart mindre intresserade av medlemmarnas åsikter.

Toppstyrda partier med en elit som varken verkar bekymra sig över medlemmarnas eller majoriteten av de av folket valda företrädarnas åsikter, parat med påtagligt ökad makt för politiska tjänstemän utan politiskt mandat från vare sig medlemmar eller folket, inger oro för demokratins utveckling i Sverige. En väsentlig del av den demokratiska förankringen tycks ha gått förlorad i dagens partiväsen, och, herr talman, den demokratiska hotbild som i och med detta perspektivskifte har tornat upp sig för majoriteten av riksdagsledamöternas autonomi har heller inte gått riksdagsstyrelsen spårlöst förbi.

Vid inte mindre än tre tillfällen under 2000-talet har man låtit Riksdagsförvaltningen utreda bland annat hur det praktiska och finansiella stödet till riksdagsledamöterna fungerar i förhållande till gällande lagstiftning på området. Dessa interna utredningar har föranlett viss oro och har nyligen krönts med en omfattande extern demokratiutredning, ledd av före detta generaldirektören Olle Wästberg, som lett fram till betänkandet *Låt fler forma framtiden!*.

Wästbergs slutsatser, att det finns allvarliga exempel på hur makt har förskjutits från de enskilda riksdagsledamöterna till de politiska partiledningarna och till politiska tjänstemän, har lett till förslag som just nu bereds på Regeringskansliet.

Men i tillägg till gjorda utredningar och förslag pekar jag i min motion 1928 på att ett antal ytterligare förändringar skyndsamt bör kunna göras inom ramen för det rådande systemet. Till dessa hör:

Man bör författningsreglera riksdagsgrupperna så att de utgör egna juridiska personer. Denna ordning gäller för nästan alla oss närstående länder i Europa – enligt riksdagens utredningstjänst är endast Sverige, Schweiz och Malta undantagna.

Som egen juridisk person blir riksdagsgruppen mer självständig som konstitutionell partienhet, vald av folket visavi den ideella partienhet som valts av partimedlemmar. I dag äger den ideella partiföreningen i allt väsentligt makten över riksdagsgruppen, vilket allvarligt beskär de folkvaldas möjlighet att självständigt utöva det mandat de getts i allmänt val.

Detta är allvarligt ur demokratisynpunkt, dels för att medlemmarna i ett parti utgör mindre än 1 procent av dem som faktiskt valt att rösta fram riksdagsledamöterna, dels för att ledaren och ledningen av den ideella delen av partiet ofta är samma personer som leder riksdagsgruppen. Detta faktum tog sig som mest besvärande uttryck när min förra partiledare blev statsminister och samtidigt med automatik ledare för min riksdagsgrupp. Riksdagen ska som bekant granska statsråden, men det blir ju inte så lätt om självaste statsministern är ledare för en riksdagsgrupp.

I samband med att riksdagsgruppen blir en egen juridisk person i en ny författning kan det där tydliggöras att den förstås inom sig väljer sin ledning i en sluten omröstning, att ett voteringsförfarande inom partigruppen ska vara det normala för att fastslå en partiåsikt och att riksdagsgruppen som egen juridisk person får möjlighet till en bättre demokratisk process för att besluta om exempelvis utnämningar till riksdagens utskott, andra riksdagsorgan samt till positioner i andra organisationer som är förknippade med riksdagsmandatet.

En riksdagsgrupp som egen juridisk person kan också motta det parti-stöd som i dag är tänkt att gå till riksdagsledamöterna för att underlätta deras arbete. Så är det inte i dag. Det förvaltas i stället av partierna centralt, som i sin tur anställer den personal som ska betjäna partiet. Risken med dagens förfarande är att skattemedel avsatta för riksdagsarbete i stället går till partiarbete, vilket inte varit lagstiftarens mening. Om detta stöd går direkt till riksdagsgrupperna kan de respektive ledamöterna tillsammans med Riksdagsförvaltningen, som kan bära ansvaret som arbetsgivare, anställa en administrativ resurs på heltid, som det i lag finns avsatta medel till och som bäst betjänar just det enskilda mandatet.

Sammanfattningsvis, herr talman: Med de viktiga förändringar som jag i motion 1928 föreslagit kommer riksdagens makt att avsevärt stärkas genom att de enskilda riksdagsledamöternas befogenheter förtydligas. Därmed kommer också den ökade befogenheten att kopplas till ett större personligt ansvar för varje riksdagsmandat, och svenska folket får på så sätt lättare att utkräva detta av sina valda ombud i allmänna val. Med dessa ord vill jag yrka bifall till motion 2016/17:1928.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

Anf. 79 JONAS MILLARD (SD):

Herr talman! Jag har anmält mig för sex minuters talartid. Jag kommer inte att prata ens en bråkdel av den tiden. Detta är ett ärende som har blivit återförvisat till utskottet, och det har varit uppe för debatt tidigare. Min kollega Fredrik Eriksson har då på ett bra sätt redogjort för Sverigedemokraternas ställning i den här frågan. Därför tänker jag nöja mig med att yrka bifall till reservationerna 1, 2 och 3.

Anf. 80 VERONICA LINDHOLM (S):

Herr talman! Sist jag stod här i talarstolen i denna fråga yrkade jag för Socialdemokraternas räkning på att återförvisa ärendet till konstitutionsutskottet för ytterligare beredning. Det är ovanligt att göra på det viset, men vi är i dag nöjda med utfallet, då den förnyade beredningen har lett till att konstitutionsutskottet föreslår ett tillkännagivande om veterandagen som allmän flaggdag.

Att högtidlighålla den svenska veterandagen som allmän flaggdag skulle enligt utskottets mening ge möjlighet för de svenskar som inte kan delta vid de officiella statsceremonierna att privat visa sin uppskattning för Sveriges veteraner. Det skulle också öka kunskapen om veteranernas viktiga insatser och visa att de är uppmärksammade och uppskattade. Utskottet ser också positivt på att veterandagen utvecklas till en dag där samtliga veteraner, både militära och civila, som gjort internationella insatser för fred och frihet, uppmärksammas. De har gjort stora insatser för landet.

Ett viktigt steg på vägen att utveckla högtidlighållandet av veterandagen är att göra den till allmän flaggdag. Just därför bör det bli så.

Övriga motionsyrkanden, som rör frågor om flaggdag, riksflagga, flaggningstider, EU-flaggan, nationella symboler, allmänna helgdagar, en nationell frigörelsedag för homosexuella, en minnesdag tillägnad kommunismens offer, ett civilkuragepris och kebapizzans dag, yrkar vi avslag på.

Vi socialdemokrater i konstitutionsutskottet lägger stor vikt vid att vi som utskott har ordentliga diskussioner på djupet, speciellt om frågor som bland annat berör våra grundlagsområden. Att vi enas vid förhandlingsbordet och hittar breda lösningar tillsammans som håller över tid oavsett regeringar är något vi sätter stort värde på.

Med detta sagt, herr talman, yrkar jag bifall till att riksdagen tillkänner för regeringen att göra veterandagen den 29 maj till allmän flaggdag och avslag på resterande motionsyrkanden.

(Applåder)

Anf. 81 ANNICKA ENGBLOM (M):

Herr talman! Detta ärende har, precis som föregående talare har understrukit, varit uppe för behandling i kammaren för några veckor sedan. Veteranerna, deras arbete och vår vilja att hedra deras arbete förtjänar definitivt en lite längre utläggning även denna gång.

Jag tycker ändå att vi ska göra en liten tillbakablick på hur ärendet haft sin gång genom kammaren. Den del i betänkandet som handlar om att göra veterandagen till allmän flaggdag går tillbaka på en motion som i grunden väcktes av Moderaterna. Senare blev den en kommittémotion från samtliga moderater, och till den har sedan Liberalerna, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Centern anslutit sig.

När vi stod här förra gången talade vi också om ett tillkännagivande, för det förelåg en majoritet i riksdagen. De som inte hade anslutit sig till motionen var regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet samt Vänstern.

Vi har diskuterat den här frågan på längden och tvären i utskottet tidigare, både i första och i andra omgången – särskilt i första. Personligen har jag pläderat för den. Men från Socialdemokraterna och Miljöpartiet var man inte riktigt mogen i tanken, för att uttrycka det lite snällt, utan man behövde ytterligare några veckors betänketid.

Jag tycker att det är lite synd att det först är under galgen som vi får en bred majoritet, men jag gläds ändå åt det. Det är en viktig markering för en mängd personer som verkligen förtjänar vår heder och respekt.

Att göra veterandagen till flaggdag är att hedra och uppmärksamma men också sprida kunskap om de insatser som alla dessa kvinnor och män genom årtiondena har gjort. Vi talar om tiotusentals personer, mellan 80 000 och 100 000 sammanlagt, som för fred och frihet har räckt upp sin hand för att frivilligt delta i det så viktiga arbetet med att skapa lugn i oroshärdar runt om i världen. De har ryckt in när det varit jordbävningar och människor lidit, när det har varit ebolautbrott i Afrika och människor har dött som flugor. Alla dessa har ryckt in och faktiskt riskerat sitt eget liv.

Herr talman! Man är som veteran inte själv i detta. Man har anhöriga. Man har vänner. Man har arbetskamrater. De omfattas alla av den insats man gör. När veteranernas insatser hedras och uppmärksammas omfattas även de.

Vem är veteran, herr talman? Jag är rätt övertygad om att vi alla känner någon och har någon i vår bekantskapskrets. Det har till och med herr talman – det vet jag. Det är kanske inte alltid de berättar om sina insatser – av olika orsaker gör de kanske inte det. På detta sätt kan man även hissa flaggan för de tysta personerna.

Att vara veteran är att ha befunnit sig i situationer runt om i världen som medfört att man kommer hem med ovärderliga egenskaper och erfarenheter som många av oss andra inte har. Jag skulle som arbetsgivare, när jag ska anställa en person och går igenom personens cv, studsa till extra när jag ser att personen i fråga har varit aktiv i en internationell insats, och jag skulle fråga kring detta.

Det är en merit. Dessa personer har en laganda, kamratskap och ledaregenskaper. De har också en erfarenhet av att utstå ganska påfrestande eller väldigt påfrestande situationer. De som kommer hem, herr talman, har till allra största del dessa erfarenheter och kompetenser med sig. Men alla kommer inte hem fysiskt eller psykiskt hela. För detta har vi ett särskilt ansvar. Det gäller både militära och civila veteraner.

Herr talman! När jag står här i dag, efter en andra omgång, känner jag mig stolt. Jag är stolt över veteranernas insats för vårt land, i fredens och

frihetens tjänst. Vi är skyldiga er alla ett stort tack från djupet av våra hjärtan, särskilt vi som sitter i denna kammare och som tar det yttersta beslutet att skicka iväg er.

Jag är stolt över att alliansregeringen satte en veteranpolitik på pränt. Det är några utredningar som har lett till veteranpolitiken. Men det finns fortfarande utestående delar i veteranutredningarna, där bland annat en allmän flaggdag ingår, som behöver utvecklas. Det är nuvarande regerings ansvar.

Jag är stolt över mitt eget parti, som har ett partistämmobeslut i ryggen. Jag är stolt över moderata motionärer. Det är inte bara jag som har motionerat om detta. I och med dagens breda majoritet för förslaget får också Jonas Jacobsson Gjörtlér, Erik Andersson, Maria Malmer Stenergard, Ulrika Karlsson i Uppsala och Johan Johansson, som inte längre sitter i riksdagen men som gjorde det under förra mandatperioden, sina motioner med samma slutsats och tema tillgodosedda.

Jag är framför allt stolt över det arbete som veteranorganisationerna och också anhörigorganisationer bedriver. Jag är stolt över Försvarsmaktens del i detta när det gäller att på alla sätt och vis utveckla sitt omhändertagande av de veteraner som återvänder. Där finns det utvecklingspotential för de arbetsgivare som inte tillhör Försvarsmakten men som i sina anställningslistor också har veteraner med erfarenheter.

Jag är också stolt över de journalister och debattörer som har påverkat processen i denna riktning. Det har gjorts av bland andra Tove Lifvendahl och Johanne Hildebrandt.

Det låter nästan som om jag står och talar på en Oscarsgala. Men vad jag vill säga med detta är att det är tillsammans som vi kan påverka. Det är tillsammans som vi kan driva utvecklingen. Vi kan faktiskt stå här i dag, med en mycket bred majoritet i riksdagen, och säga att vi, med regeringens hjälp, kommer att införa en ny flaggdag. Det händer inte varje dag. Men detta görs i ett väldigt vällovligt syfte.

Det är med stor stolthet, med ett varmt hjärta och med mycket heder och respekt som jag riktar ett tack till bland annat de veteraner som har samlats i kammaren i dag för att lyssna på debatten och som har gjort sig förtjänta av detta.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i konstitutionsutskottets betänkande nr 29, särskilt i den del som handlar om att äntligen göra veterandagen till en allmän flaggdag.

(Applåder)

Anf. 82 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Vi har i konstitutionsutskottet, efter beslutet i kammaren den 29 mars om återremiss, på nytt behandlat ärendet om allmänna helgdagar, där flaggdagarna är en del.

I riksdagsdebatten den 29 mars yrkade jag för Centerpartiets del bifall till ett förslag om ett tillkännagivande till regeringen om att veterandagen den 29 maj skulle bli allmän flaggdag. Eftersom det innebar att majoriteten i riksdagen förändrades i denna fråga kom det i debatten ett yrkande från Socialdemokraterna om återremiss av ärendet till konstitutionsutskottet.

Jag har i den tidigare debatten lyft fram betydelsen av det högtidlighållande av veterandagen som Försvarsmakten sedan 2008 ordnar den 29 maj varje år. Vårt land ska givetvis på olika sätt hedra personal som deltagit i

och deltar i nationella och internationella militära operationer och högtidlighålla minnet av dem som stupat och omkommit.

Nu, efter den förnyade behandlingen, innehåller KU-betänkandet ett nästan enhälligt tillkännagivande till regeringen om att göra veterandagen till allmän flaggdag. Det är nu enbart Vänsterpartiet som är emot det. I samband med den förnyade behandlingen uttalar vi i KU oss positivt för att veterandagen ska högtidlighållas och även utvecklas till att vara en dag där samtliga veteraner, militära och civila, som gjort internationella insatser för fred och frihet ska uppmärksammas.

Herr talman! Jag yrkar för Centerpartiets del bifall till utskottets förslag i KU-betänkandet om allmänna helgdagar, som nu innehåller ett tillkännagivande till regeringen om att göra veterandagen den 29 maj till allmän flaggdag.

(Applåder)

Anf. 83 TINA ACKETOFT (L):

Herr talman! Även jag, från Liberalernas håll, ska göra processen kort – det gäller något som har varit en väldigt lång process. Jag ska hänvisa till det anförande som Allan Widman höll i debatten den 29 mars. Han framhöll, som före detta ordförande i Veteranutredningen, hur tacksam och glad han var. Det var Veteranutredningen som lyfte frågan om betydelsen av en flaggdag för våra veteraner.

Annicka Engblom och Per-Ingvar Johnsson har mycket förtjänstfullt redogjort för hela händelseförloppet.

Vi liberaler yrkar med glädje bifall till utskottets förslag i betänkandet om tillkännagivandet och ser fram emot att få fira en riktig flaggdag så småningom. Kanske hinner vi göra det redan den 29 maj detta år.

(Applåder)

Anf. 84 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Konstitutionsutskottet har enats om att föreslå riksdagen att veterandagen den 29 maj ska göras till allmän flaggdag.

Sedan 2008 högtidlighålls just denna dag som veterandag inom Försvarsmakten. Sverige har i över 60 år medverkat i internationella fredsinsatser. De kvinnor och män som utsatt sig själva för risk och fara i fredens tjänst förtjänar vår tacksamhet och vårt stöd. Det är därför som vi firar veterandagen varje år den 29 maj. Nu har riksdagen utifrån initiativ som tagits av allianspartierna dessutom tagit ett beslut som uppmanar regeringen att göra veterandagen till en allmän flaggdag.

Veteranutredningen överlämnade delbetänkandet *Den svenska veteranpolitiken – Statligt bidrag till frivilliga organisationer som stödjer veteransoldater och anhöriga* i februari 2013. I april 2014 överlämnade utredningen sitt slutbetänkande *Svensk veteranpolitik – Ett ansvar för hela samhället*. I slutbetänkandet föreslog utredningen bland annat att den 29 maj skulle bli allmän flaggdag och benämnas Sveriges veterandag.

I försvarsutskottets betänkande 2015/16:FöU8 föreslogs att riksdagen skulle ställa sig bakom ett tillkännagivande till regeringen om det som utskottet anförde om Veteranutredningens förslag. Det fanns då en reservation som är borta nu, och kammaren biföll utskottets förslag.

Konstitutionsutskottet ser positivt på att veterandagen utvecklas till en dag när samtliga veteraner, militära och civila, som gjort internationella insatser för fred och frihet uppmärksammas. Att göra veterandagen till allmän flaggdag är ett sätt att utveckla högtidlighållandet av veterandagen, och därför anser ett närmast enligt utskottet att veterandagen den 29 maj bör bli allmän flaggdag.

(Applåder)

Anf. 85 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Vi diskuterar konstitutionsutskottets betänkande rörande allmänna helgdagar. Det råder i all huvudsak bred enighet kring utskottets svar på motionerna i det här betänkandet, och det är bra.

På en punkt är det beklagligt att utskottet har valt att ställa sig bakom några enskilda motioner från M-ledamöter om att göra den så kallade veterandagen till allmän flaggdag.

Som vi skriver i vår reservation utesluter inte Vänsterpartiet att det kan finnas skäl att ändra vilka dagar som bör vara allmänna flaggdagar. Det kan då finnas flaggdagar som bör tas bort, och det kan finnas andra dagar som borde bli nya allmänna flaggdagar. Så har också riksdagen resonerat tidigare vid flera tillfällen och under olika majoriteter. Förordningen om allmänna flaggdagar har inte heller ändrats sedan 1982.

Det är rimligt, för detta är inte en fråga som lämpar sig för billiga poänger och hastigt agerande.

Utöver den principiella beredningsfråga som vi har uppe i vår reservation är det också en grannliga uppgift att precisera vad det faktiskt betyder att eventuellt ha en flaggdag för veteraner. Inte heller detta lämpar sig för ett snabbt agerande.

Det finns olika grupper av människor som med risk för eget liv, med eller utan uniform, under olika omständigheter och med olika typer av mandat, har gjort viktiga insatser för Sverige utomlands. Detta är insatser värda att uppmärksamma och hedra i många olika sammanhang.

Vi behöver ordentliga och inkännande överväganden innan riksdagen skickar den här typen av specifika uppmaningar om flaggdag till regeringen. Detta är som sagt något som vi tidigare har haft bred enighet om i riksdagen, och från Vänsterpartiets sida är vi alltså inte beredda att lättvindigt skifta fot utan en bredare och mer sammanhållen diskussion om allmänna flaggdagar.

Därför yrkar jag bifall till reservation 1 och i övrigt bifall till utskottets förslag.

Anf. 86 JONAS MILLARD (SD):

Herr talman! Det går lite snabbt ibland, och så var det även i mitt anförande när det kom till vilka reservationer som vi skulle yrka bifall till.

Jag yrkar härmed bifall till reservationerna 2 och 3.

I detta anförande instämde Crister Spets (SD).

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU11
Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under år 2015
(skr. 2016/17:69)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 12 2016 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll

Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU12
2016 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll (skr. 2016/17:72)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 13 Våldsbrott och brottsoffer

*Våldsbrott och
brottsoffer*

Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU20
Våldsbrott och brottsoffer
föredrogs.

Anf. 87 ANTI AVSAN (M):

Herr talman! Nu ska vi diskutera och debattera justitieutskottets betänkande som handlar om våldsbrott och brottsoffer. Rubriken på det här ärendet betecknar två väldigt centrala delar i rättsskipningen.

Våldsbrott har vi nyligen behandlat här i kammaren när vi fattade beslut om att skärpa straffen för allvarliga våldsbrott genom att göra förändringar i straffskalorna, någonting som är ett uttryck för att man har mindre och mindre tolerans mot våld mellan människor. Det är en effekt av att människor har blivit mer socialiserade och lever tätare tillsammans, och det finns också skäl för samhället att markera mot våldsbrottslighet.

På motsatta sidan av gärningsmannen finns alltid ett brottsoffer när det gäller våldsbrott. Brottsoffer är personer som av olika skäl inte alltid har möjlighet att komma till sin rätt. Det kan handla om att polisen inte utreder de brott som man rätteligen tycker borde utredas. Det kan till och med handla om att man helt enkelt inte får hjälp i en akut situation, och det är naturligtvis oacceptabelt.

Sådant handlar om andra saker än just det här ärendet, men det är sådant som har effekt på våldsbrott och brottsoffer.

Moderaterna och flera av våra kamrater i Alliansen har uppfattningen att regeringen borde gå längre i ett antal olika frågor. I ett längre perspektiv

kan jag väl säga att jag tycker att det är lite tråkigt att framför allt Socialdemokraterna under tidigare mandatperioder haft ett ganska svagt intresse när det gällde just brottsoffer.

Detta kom till exempel till uttryck bland annat i att ingen ville debattera frågor om brottsoffer inför det förra valet. Jag hoppas att det är något anorlunda nu, men kanske inte helt och fullt. Då hade kanske några av de motioner som finns bifallits.

Innan jag går vidare vill jag för ordningens skull yrka bifall till reservation 3 under punkt 6. Vi står naturligtvis bakom alla reservationer där Moderaterna finns angivna som reserveranter, men för tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservation 3.

Jag kan börja med att säga någonting om just hedersrelaterat våld, för det är vad reservation 3 avser.

Hedersrelaterat våld är någonting som ibland uppmärksammas av rättsväsendet, och de brottsoffer som vågar stå emot kan råka väldigt illa ut. Det vet vi genom fallen Pela Atroshi och Fadime Şahindal, personer som vågade stå emot men som ändå drabbades av det yttersta våldet. Båda två hedersmördades.

Det finns tusentals personer i Sverige som lever under inflytandet av en hederskultur, vilket får en mängd olika konsekvenser. Alla blir dock begränsade i sin frihet, och det är någonting som vi tycker är väldigt allvarligt.

Man kan inte leva sitt liv på det sätt som vi tycker att man ska kunna leva i Sverige, alldeles oavsett om man är kvinna eller man. Det här drabbar dock främst yngre kvinnor.

Man får inte välja vem man ska gifta sig med. Man får inte välja vem man ska umgås med. I värsta fall utsätts man för väldigt allvarliga represalier från familj, nära anhöriga och släktingar om man bryter mot de hedersnormer som finns.

Det här kan vi aldrig acceptera, och vi måste gå längre när det gäller alla ansträngningar för att komma åt den här typen av brottslighet.

Här handlar det om en mängd olika åtgärder. Man kan tycka att en kartläggning kanske inte behövs, för detta borde vara väl känt, men jag är inte så säker på att det är så. Det finns anledning att titta närmare på det här men också se vilka kunskaper som finns till exempel inom socialtjänsterna i olika delar av Sverige för att hantera just brottsoffer som man uppmärksammar är utsatta för någonting som kan vara uttryck för hederskultur.

Jag vet att många brottsoffer förlitar sig på att få hjälp kanske av socialtjänsten, eftersom det kan handla om att man måste flytta och bo på ett annat ställe för att kunna leva på det sätt man själv vill. Men på många ställen är tyvärr förståelsen ringa.

Det finns också goda exempel på hur man arbetar med problemen, och jag tycker att vi ska ta fasta på de goda exemplen. Där ska vi inhämta kunskap och använda den i alla sammanhang där frågorna är aktuella.

Naivitet hjälper ingen. Det finns en naivitet i dessa frågor. Det kan till exempel vara så att socialtjänsten pratar med anhöriga till brottsoffret och får en helt annan bild. Då förstår man inte hur man ska värdera och validera den information som har kommit fram.

Jag ska också nämna några av de andra viktiga områdena. Jag tänkte särskilt tala om våld mot äldre. Antalet äldre människor i Sverige ökar.

Det är en naturlig följd av utvecklingen, och åldrandet ska också vara för-
enat med god livskvalitet. Det gäller också i det avseendet att man inte ska
utsättas för våld eller brott.

Äldre behandlas illa inom omsorgen. Om våld förekommer är det nå-
got som gärna tystas ned från verksamhetsutövarnas sida. Vi vet att det
förekommer. Vi vet också att det förekommer problem med relationsvåld
mot äldre, och även funktionshindrade ska nämnas. Det är också ett stort
problem. Det handlar många gånger om sköra och värnlösa människor. De
blir illa åtgångna av den typen av brottslighet.

Vi moderater har pekat på något som gjordes under alliansregeringens
tid, nämligen att ge Åklagarmyndigheten i uppdrag att titta närmare på
vilka möjligheter det finns att använda olika straffskärpningsgrunder så att
straffen blir strängare när man inriktar sig mot skyddslösa, värnlösa och
äldre personer. Det finns anledning att titta närmare på de frågorna.

Trots att det var något som gjordes redan under alliansregeringens tid
finns skäl att gå vidare när det gäller lagstiftningen mot tvångs- och barn-
äktenskap, det vill säga att förhindra att unga gifts bort mot sin vilja. Det
finns lagstiftning i dag, men det finns anledning att titta närmare på om det
går att göra mer. Just att unga gifts bort mot sin vilja är också starkt för-
knippat med hederskultur. Där är det oftast inte den som ska gifta sig som
får bestämma vem han eller hon ska gifta sig med utan det är någon annan
som har en bestämd uppfattning. Det kan vara gamla män som gifter sig
med mycket unga kvinnor, och det kan vara fråga om relationer som vi har
svårt att förstå. Under alla förhållanden finns anledning att göra mer.

Herr talman! Det här är frågor som kan debatteras och diskuteras
mycket mer än så.
(Applåder)

Anf. 88 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! I betänkandet *Våldsbrott och brottsoffer* finns ett gäng
reservationer från oppositionen, där man på olika sätt vill förbättra situa-
tionen för vårt lands brottsoffer. Med all respekt för enskilda lagändringar,
som exempelvis kan ge bättre upprättelse och en tydligare markering mot
våldsbrott, är de grundläggande förutsättningarna allra viktigast.

Herr talman! Under hösten 2015 fanns ett parti i Sveriges riksdag som
föreslog att antalet poliser skulle utökas i vårt land. Inget annat parti tyckte
att det var en nödvändig investering. Det var vi, Sverigedemokraterna, som
föreslog att fler poliser skulle utbildas, och ni andra partier röstade emot.

Om vi hade fått som vi hade velat hade det redan i år börjat synas fler
poliser ute i tjänst. Men resultatet av samtliga resterande partier ger det
antal poliser som finns tillgängliga i dag. Det finns dessvärre otaliga brotts-
offer som aldrig får sin polisanmälan behandlad. Det kan vara ett solklart
fall med tydliga bevis och till och med ett erkännande från förövaren, men
där ärendet efter flera år inte kommit längre än till just en polisanmälan.

Detta beror endast på att det finns för få poliser som ska hantera många
anmälda brott. Med för få poliser som ska hantera många anmälda brott
skapas en prioritering där vissa fall kanske avskrivs eller får vänta i flera
år på att en utredare ska börja hantera ärendet. Denna situation, som alltför
många brottsoffer får uppleva, är en samlad effekt av de ramanslag till
Polismyndigheten som både Alliansen och de rödgröna partierna stod bak-
om 2015.

Jag kanske inte behöver understryka att jag tycker att detta är helt uppåt väggarna. Jag känner verkligen med de brottsoffer som har råkat ut för ett brott där bevisläget kan vara klockrent men där regeringens underfinansiering av Polismyndigheten har gjort att brottsoffren inte får sin sak hanterad av polisen. Det finns tyvärr inget bättre ord att beskriva detta, herr talman, än att det är skit.

Herr talman! Det finns en välkänd ordning i det här landet, nämligen att när ett våldsbrott har inträffat finns oändliga resurser, stöd och politisk omtanke om brottslingen, men nästan alltid är det rätt sparsmakat med energi för brottsoffren.

Dan Eliasson, ni vet, vår rikspolischef i landet, har på ett tydligt sätt exemplifierat just detta. När en 22-årig flicka kom i vägen för en mördare på ett asylboende förra året ojades det i direktsändning i SVT över vilket trauma mördaren bar med sig och vad denne eventuellt hade varit med om för hemskheter.

Detta är ett klassiskt synsätt för liberaler och partier på vänsterkanten. När ett brott begås är det ingen som fokuserar på att markera mot den brottsliga handlingen eller att visa stöd för brottsoffret. Allt fokus läggs på brottslingen och om den personen har haft för få fritidsgårdar att välja mellan när denna har växt upp. Vi känner igen debatten.

I det här betänkandet står Sverigedemokraterna bakom en reservation om att markera tydligare när äldre personer, som kan ha svårt att värja sig, utsätts för ett brott. Vi menar att det är självklart att det ska ses som en försvårande omständighet och därmed leda till en tydligare straffpåföljd om någon exempelvis överfaller och rånar en pensionär som har svårt att värja sig. De rödgröna partierna yrkar avslag på de motionerna. I stället är de alltid nöjda.

Det finns faktiskt en punkt i brottsbalken som hanterar äldre och straffpåföljder, bland annat straffmätningen när äldre personer har begått ett brott. Då ska domstolarna beakta brottslingens ålder vid straffmätningen så att brottslingen inte får ett alldeles för långt straff. Det kan enligt regeringen upplevas som lite extra tufft att sitta inne när man är äldre. Regeringen anser med andra ord att ålder har en betydelse vid straffmätningen i de fall där den äldre är en brottsling men att åldern inte har någon betydelse när den äldre är ett brottsoffer.

Återigen ser vi en tydlig omsorg om brottslingens perspektiv och avsaknad av omsorg om brottsoffrets perspektiv.

Herr talman! Sverigedemokraterna vill generellt att samhället ska få ett större och tydligare ansvar för brottsofferperspektivet. Därför vill vi att staten i fortsättningen ska ha huvudansvaret för att brottsoffer ska få sina skadestånd utbetalade av staten och inte att brottsoffren ska behöva vända sig till förövarna för att försöka få sina skadestånd utbetalade. Vi vill också se ett högre skadestånd gällande just våldsbrott eftersom vi helt enkelt värderar våldsutsattas kränkthet mer än exempelvis när någon upplever sig kränkt på grund av sin religiösa tillhörighet.

Sverigedemokraterna står fortfarande bakom att det ska bli enklare för kvinnor som i dag trakasseras, förföljs, hotas och utsätts för våld att få kontaktförbud utfärdade. Från första andetaget när en kvinna ansöker om kontaktförbud ska ärendet tas på största allvar, och samhällets hjälp och stöd måste finnas direkt. Det måste givetvis bli allvarigare konsekvenser

för dem som ändå överträder ett kontaktförbud. I tidigare debatter har vi föreslagit fotboja som ett alternativ vid kontaktförbud.

Men det absolut viktigaste är det jag inledde mitt anförande med, nämligen att brottsoffer måste få uppleva att deras anmälningar tas på allvar. Det måste finnas omedelbara resurser som direkt sätter igång. Det är oacceptabelt att det finns så många brottsoffer som lämnas åt sitt öde som sker i dag. För att ändra på detta krävs ett politiskt ledarskap som förstår vad som behöver göras innan problemen uppenbarar sig. Herr talman! Ett sådant politiskt ledarskap finns dessvärre inte i överflöd i den här församlingen.

Jag yrkar, avslutningsvis, bifall till reservation 1 om våld mot äldre och reservation 16 om statlig skadeståndsgaranti.

I detta anförande instämde Crister Spets (SD).

Anf. 89 ANTI AVSAN (M) replik:

Herr talman! Adam Marttinen säger att polisens bristande förmåga att utreda brott beror endast på antalet poliser. Han framställer Sverigedemokraterna som om de hade haft facit inte bara beträffande potatisen och Alströmer utan också i det här fallet.

Min fråga till Adam Marttinen är hur han förklarar den minskande brottsupplklaringsprocenten över tid. Är det bara antalet poliser det handlar om, eller kan det vara någonting annat också? Det är liksom en ledande fråga till Adam Marttinen.

Jag kan säga så här: De samhällsutmaningar som finns i Sverige innebär i och för sig att det behövs fler poliser. Det gäller inte minst de utmaningar som finns i utanförskapsområden eller, som polisen kallar dem, områden som är särskilt utsatta för allvarlig brottslighet. Där har polisen i många avseenden kapitulert, liksom många andra myndigheter. Man har lämnat över det offentliga rummet till personer som är kriminella. Det är helt oacceptabelt, och för att återta territoriet där krävs det poliser.

Vi moderater har därför föreslagit 25 000 poliser senast 2025, men vi anser också att polisens effektivitet måste bli betydligt mycket högre. Det är någonting som Adam Marttinen inte ens nämner. Han säger att det endast handlar om antalet poliser.

Det är inte bara överbudspolitik som leder till framgång utan också analys av vad som brister och kan bli bättre i det som är befintligt i dag. Jag vill påstå att det krävs betydligt högre effektivitet och upplklaringsprocent hos polisen och att det beror på en mängd olika faktorer som ligger lite djupare men att det också krävs fler poliser.

Anf. 90 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Till att börja med: Det är antalet poliser som är avgörande för att det ska gå att hantera de anmälda brott som i dag läggs på hög. Det finns liksom ingen annan som kan göra det arbetet än poliserna själva. Det är ett uppdrag som är ålagt Polismyndigheten. Det är Polismyndighetens ansvar, och det är fler anställda som krävs för att hantera den mängden.

När det gäller effektivitet tror jag att om man frågar poliserna själva runt om i distriktet om de jobbar effektivt svarar de nog att de hellre vill se fler poliser än effektivisera, att den största delen av lösningen ligger i antalet poliser och inte i att öka effektiviteten.

Man kan säga att Sverigedemokraterna verkar ha en spåkula och ifrågasätta det, men vi har haft ett tydligt facit på utvecklingen i Sverige. Alliansen har tydligt sagt att migrationen har varit en vinst för samhället och välkomnat den. Vi har gjort en helt annan politisk analys och sagt att den okontrollerade migrationen till Sverige kommer att ställa ökade krav på våra myndigheter, kanske framför allt Polismyndigheten, i ett kort perspektiv. Ser man tillbaka på det som vi har sagt och det som vi har förutspått är vår spåkula något klarare än Alliansens spåkula.

Därför är det inte helt konstigt att vi har föreslagit ett utökat antal poliser för att klara av myndighetens samlade uppdrag. Där tycker jag att Alliansen och kanske Moderaterna har brutit i sin framtidsanalys av de politiska omvärldshändelser som vi har stått inför i Sverige.

Anf. 91 ANTI AVSAN (M) replik:

Herr talman! Jag vill påstå att om man tillför fler poliser till Polismyndigheten i Sverige och de poliserna inte arbetar på ett effektivt sätt – vilket vi har kunnat uppmärksamma i en mängd olika enskilda avseenden; det kan gälla bostadsinbrott eller inbrott på andra platser, och det kan gälla sexualbrott – därför att myndigheten har arbetsmetoder som innebär att den inte är effektiv, då måste man göra någonting åt det. Gör man ingenting åt det kommer de tillförda poliserna inte att prestera så pass många nya utredningar som de skulle göra om man också tittade på effektiviteten. Det tycker jag är självklart.

När det gäller migration och alla de frågorna kan man väl säga så här: Det är individer som begår brott. Brott ska bedömas efter sitt straffvärde, och det är lika klandervärdigt att begå brott alldeles oavsett vem man är och varifrån man kommer. Det är oacceptabelt i vilket fall som helst.

Ytterligare en sak som jag blir lite konfunderad över är att Sverigedemokraterna vill lyfta skadeståndsansvaret från den som har begått brott och låta staten ta över det ansvaret. Jag tycker att det är en bra ordning att kronofogden jagar den som har begått brott och är skadeståndsskyldig så att den personen får göra rätt för sig, direkt till brottsoffret om så är möjligt.

Det är trots allt så att den information man som målsägande får tillsammans med domen innebär att man får en anvisning precis hur man ska göra och vart man kan vända sig om man inte får skadeståndet, som kronofogden erbjuder sig att driva in.

Jag tycker att det är ganska självklart att de som har begått brott ska göra rätt för sig själva så långt det går, också när det gäller skadestånd, och jag undrar varför Sverigedemokraterna vill lyfta över det ansvaret till staten.

Anf. 92 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! När det gäller effektivitet, Anti Avsan, kan man säga att ni har haft ett par år på er under den här mandatperioden att låta Polismyndigheten visa sin förmåga att effektivisera utifrån de förutsättningar den har haft. Vi kan väl säga med facit i hand att det har gått så där, särskilt mot bakgrund av hur många anmälda brott som läggs på hög i dag.

För mig är det alldeles självklart att vi har haft en underfinansiering av Polismyndigheten och en för låg målsättning från politiskt håll att ha fler poliser. Fler poliser är huvudlösningen på många av de problem som Po-

lismyndigheten upplever i dag. Det är möjligt att vi har skilda uppfattningar om den saken, men det kan väl vara naturligt eftersom vi tillhör två olika partier.

När det gäller den statliga skadeståndsgarantin är det absolut inte så att ansvaret ska tas bort från den som har begått ett brott. Jag kanske var lite otydlig i mitt anförande; det framgår i motionen att staten i sin tur ska utkräva skadeståndet från den som har begått brottet. Men själva syftet med motionen är såklart att underlätta för de brottsoffer som finns i Sverige i dag så att de lättare ska få tillgång till det skadestånd som har blivit utdömt. De ska inte behöva vara i kontakt med förövaren eller med förövarens advokat eller liknande för att få skadeståndet utbetalat, utan det ska vara en enklare process för den som har blivit utsatt för ett brott. Det är med hänsyn tagen till brottsofferperspektivet, liksom i så många andra frågor som vi har hanterat i detta motionsbetänkande.

Anf. 93 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! Det är svårt att sätta sig in i situationen, svårt att formulera tanken, men tänk er att drabbas av det värsta man kan drabbas av: att en älskad nära anhörig – ens barn, make eller maka, syskon eller förälder – rycks ifrån en. Tänk vilka tankar som måste gå genom huvudet och hur det måste kännas i hjärtat och magen när det börjar bli klart vad som har hänt. Tänk på de timmar som kanske hinner gå innan man får klarhet och när polisen knackar på dörren och lämnar mardrömsbeskedet.

Precis i början av denna mandatperiod träffade jag representanter för RAV, Riksorganisationen för anhöriga till våldsdödade. Det är människor som varit med om precis just detta.

Ingenting som vi gör här kan göra skadan ogjord. Tiden kan inte vridas tillbaka, och ingen domstol i världen kan ge någon tillbaka en älskad närstående som förlorats genom brott. Men vi kan göra allt vi kan för att inte göra skadan större än den behöver vara.

Den som drabbas av våldsbrott måste känna sig sedd av samhället. I så stor utsträckning som möjligt ska den personen få upprättelse för det brott som är begånget mot honom eller henne. Gärningspersonen ska lagföras och straffas, och det skadestånd som han eller hon blir skyldig brottsoffret ska betalas. Om detta är nog de flesta överens. Det är dock inte riktigt så enkelt. Jag återkommer till det lite senare i mitt anförande.

Utredningar kan dra ut på tiden, och ibland blir det så att ingen ställs till svars för brottet. Det är i sig allvarligt och något som vi måste ta på största allvar. Vi ser en negativ utveckling när det gäller utredningsresultaten, och det är inte alls bra.

I ett första skede drabbas den brottsutsatta om ingen kan ställas till svars. I nästa steg urholkas förtroendet för rättsstaten om det blir en allmän känsla av att brott kan begås utan att risken är särskilt stor att åka fast. När fler upptäcker att man kan begå brott utan att åka fast kommer fler att begå brott, varvid ännu färre begångna brott utreds och fler brottslingar går fria.

Ett samhälle som går djupare och djupare ned i en sådan spiral är snart inte längre att betrakta som en rättsstat. Där kommer människor att söka sin trygghet och i värsta fall också sin upprättelse på andra håll än genom de demokratiska systemen, varvid fler brott kommer att begås. Till slut är tryggheten i fritt fall.

Vi har fortfarande långt dit i de flesta delar av Sverige, men på några håll måste insatser sättas in snabbt. Ju längre man väntar, desto svårare och dyrare kommer det att bli att vända utvecklingen.

I vissa områden är det redan i dag svårt att få folk att vittna och kanske ens anmäla brott. Det krävs ett långsiktigt förtroendeskapande arbete för att säkra rättsstatens funktion även där.

Centerpartiet har aviserat stora satsningar på tryggheten. De lokala poliserna, områdespoliserna, är grundläggande för förtroendet för polisen och rättssamhället. Vi måste satsa på dem för att den typen av polistjänst ska vara tillräckligt intressant för de bäst lämpade poliserna att söka. Poliserna måste få tid att jobba. De måste lära känna invånarna och etablera den ömsesidiga respekt som krävs för att någon ska våga prata om det som kanske är jobbigast av allt att prata om. Och när någon väl tar steget att anmäla ett brott eller vittna måste den personen känna att hela rättsstaten står upp bakom honom eller henne på ett stödjande och professionellt sätt.

Områdespoliserna är dock inte de enda poliserna som behöver bättre villkor. Vi har avsatt 1,7 miljarder för att samtliga poliser ska kunna få högre löner. 2 000 kronor mer i månaden skulle satsningen räcka till. Det gäller även de 2 000 fler poliser som vi avsätter pengar för i vår skuggbudget.

Det är inte mycket, men det är en början och en viktig signal. Centerpartiet ser er, ni modiga och duktiga hjältar som utför små mirakel varje dag. Jag vet att mina kollegor i Alliansen är inne på samma spår.

Totalt satsar vi 9 miljarder för att stärka polisen under en fyraårsperiod. I det ingår en satsning på 1 300 civilanställda som kan avlasta polisen och bistå med expertkunskap.

För att brott ska kunna bekämpas effektivt krävs inte bara satsningar på polisen. Om vi bara skjuter till medel där kommer högarna att växa hos åklagarna. Även de måste tillföras resurser, så att de kan göra ett bra arbete och på rimlig tid, så att brottsoffret kan få upprättelse så fort som möjligt, och faktiskt för att gärningsmannen så fort som möjligt ska kunna sona sitt brott och gå vidare i livet.

Även Nationellt forensiskt centrum, som gör ett väsentligt arbete för de flesta brottsutredningar, behöver ett tillskott. Redan i dag går de på knäna, och väntetiderna för deras, för brottsutredningarna ofta helt avgörande, analyser är redan mycket långa.

Vi vill också stärka vittnesskyddet. Fler ska känna sig trygga när de deltar i en sådan process.

De tre delarna, som ligger utanför de rena polissatsningarna, utgör nästan en miljard ytterligare i vår stora satsning på att stärka tryggheten i Sverige.

Utöver det tillkommer något som jag har drivit ända sedan det där samtalet med RAV för mer än två år sedan. De berättade för mig att det ibland är en komplicerad process att få ut de skadestånd man blivit tilldömd som brottsoffer. Man måste själv vara aktiv och driva på hos kronofogden. Och det ska man göra när man har utsatts för något som ofta innebär en fruktansvärd livskris.

Jag har inte sett några siffror på det, men jag är övertygad om att det finns många brottsoffer som inte orkar, som inte ids, frammana den sista energi de har till att driva en skadeståndsprocess. Därför går de miste om den ersättning som de har rätt till.

Jag och Centerpartiet har motionerat om detta. Det har vännerna i KD likaså. Vi har en gemensam reservation om detta, reservation 15 om skadestånd till brottsoffer, som jag vill yrka bifall till. Jag står givetvis bakom Centerpartiets och Alliansens samtliga reservationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall till endast den.

Anf. 94 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Det här betänkandet handlar om våldsbrott och brottsoffer. Det finns flera centrala punkter, men jag kommer att kommentera några för Liberalernas del.

Det första gäller arbetet mot grov kvinnofridskränkning och kvinnovåld. Det är anmärkningsvärt att regeringspartierna yrkar avslag på samtliga våra förslag om skärpningar och att man hänvisar till utredningar. Det är också anmärkningsvärt att man återkommande pekar på initiativ som togs så sent som i februari och mars 2017. Man är alltså inne på det tredje året av en fyraårig mandatperiod och ska nu börja utreda och göra översyner för att eventuellt överväga skärpningar.

Vi har sagt att minimistraffet för grov kvinnofridskränkning ska höjas. Vi vet att Brottsförebyggande rådet har tagit fram analyser. Jag vet att de nu också ska titta på bakomliggande orsaker till det minskade antalet anmälda, upklarade och lagförda brott. Men det arbetet kommer igång först i november 2018, alltså efter valet.

Vi har också ett antal yrkanden som gäller hedersrelaterat våld. Vi kommer inte att följa upp den reservationen. Vi har påtalat felaktigheterna och bristerna i lagstiftningen när det gäller hedersmotiv som straffskärpningsgrund.

Så sent som i februari tog vi också initiativ i civilutskottet till att Sverige inte ska erkänna barnäktenskap som har ingåtts utomlands. Vi fick stöd för den inriktningen av en majoritet i Sveriges riksdag. Detta tvingade justitie- och migrationsministern att i mars meddela att man nu ska se över den lagstiftningen.

Det är extra intressant att titta på hur regeringspartierna hanterar flera yrkanden om elektronisk fotboja i det här betänkandet. Det kanske är den fråga som har fått mest uppmärksamhet i svensk inrikespolitik de senaste veckorna.

Liberalerna har i betänkandet föreslagit ökad användning av kontaktförbud. Regeringspartierna yrkar på avslag. Vi har föreslagit att man ska skärpa straffet vid överträdelse av kontaktförbud. Och det säger regeringspartierna nej till.

Liberalerna har också motionerat om ett utökat område för kontaktförbud, för den som trakasserar, förföljer och hotar exempelvis sin exfru. Då ska man kunna ta till och förstärka lagstiftningen. Men även där säger regeringspartierna nej till våra yrkanden. Det beklagar vi.

Jag vill lyfta fram och ställa mig bakom reservation 5 i betänkandet. Vi har yrkat och krävt i en motion att rättsväsendet – domstolar, polis och åklagarväsen – måste bli bättre när det gäller arbetet mot hatbrott. Vi får naturligtvis avslag. Det är på det sättet regeringspartierna hanterar våra motioner i dag. Man hänvisar till strategier och dokument i dag. Till att polisen har ökat sin förmåga när det gäller arbetet mot hatbrott.

Jag hoppas att Socialdemokraterna eller Miljöpartiet kan ge tydligt besked på hur de kan referera till att polisen har ökat ambitionen. Hur kan ni

i det här betänkandet påstå att arbetet fortlöper, att man nu har hatbrottsgrupper på flera ställen och att man därmed kan hantera anmälningar och göra fler utredningar när det gäller hatbrott?

Faktum är att hatbrottsgrupperna i princip har fått läggas ned. Hatbrottsgruppen i Göteborg är numera reducerad till tre poliser. Jag kontaktade hatbrottsgruppen i City i Stockholms polisområde i dag. De meddelade att de inte bedriver något hatbrottsarbete just nu. Det beror inte på att de inte vill och inte på att de inte är på plats. De hinner inte, eftersom de har fått andra arbetsuppgifter. Och enligt de uppgifter jag har behöver hatbrottsgruppen i Malmö ökad prioritering. Man behöver inte minst ökat stöd från polisedningen.

När det gäller arbetet mot hatbrott har vi i många år kunnat samla oss politiskt och säga att det är viktigt. Om man utsätts på grund av diskriminering, rasism eller religiös tillhörighet ska man kunna förlita sig på ett polisväsen, ett åklagarväsen och ett domstolsväsen som tar oron på allvar.

Men den här kapaciteten, den informationen, överensstämmer inte med den bild som regeringspartierna har när de i dag avslår vårt yrkande.
(Applåder)

Anf. 95 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Vi debatterar nu betänkandet om våldsbrott och brottsoffer. Flera ledamöter har varit inne på det som jag tänkt inleda med, nämligen att det krävs en kraftfull satsning på svensk polis.

Vi har föreslagit 10 000 fler poliser, höjda löner och bättre arbetsvillkor för poliser. Det vill vi göra för att höja yrkets attraktivitet, för att vi ska kunna få fler poliser men också för att fler ska stanna i yrket. Det är en central och viktig del i att kunna ta brottsoffrets perspektiv, för att kunna återupprätta och stödja brottsoffer.

Vi har en reservation i betänkandet om hedersrelaterat våld, som Anti Avsan har talat om. Jag instämmer i reservation 3 och yrkar bifall till den.

Reservationen om våld mot äldre ser Kristdemokraterna som angelägen. Jag läste för ett tag sedan i Expressen om Åke, 92 år, som berättade att han förra året hade haft otur, som han sa. Han hade blivit utsatt för rån utanför sin egen bostad, inte en, inte två utan tre gånger.

En del kriminella typer – jag blir arg när jag hör det här – ger sig på en 92-årig man utanför hans eget hem.

Det är klart att dessa brott behöver prioriteras, och samhället behöver se särskilt allvarligt på brott mot äldre och andra som kan ha svårt att värja sig mot brott.

Herr talman! För oss kristdemokrater är det centralt med upprättelsen för brottsoffret. Vi har en hel del reservationer i detta betänkande, men jag kommer inte att yrka bifall till alla. Vi har också 20 miljoner kronor i vår budget till utökad stöd för brottsofferjourerna och för att öka det statliga ansvaret för vittnesstödet.

När det gäller stödet till brottsofferjourerna är de ideella organisationerna oerhört viktiga. De har en stor betydelse för att förebygga våld, hjälpa dem som har utsatts för brott och vara ett stöd för personer som vill lämna kriminalitet eller missbruk. I dag finns det ca 100 brottsofferjourer i Sverige. Genom brottsofferjourerna kan offret få en ideell brottsofferstödjure. Brottsofferstödjure skulle exempelvis kunna följa med vid rättegång, hjälpa till, svara på frågor och vara ett stöd som så många behöver. Till

stor del har det statliga stödet till den ideella sektorn betalats ut under begränsade tidsperioder i projekt.

För att skapa kontinuitet och långsiktighet i verksamheterna tycker vi att det är angeläget att stödet blir förutsägbart och långsiktigt. Därför föreslår vi att statens bidrag till föreningar som verkar inom brottsoffersektorn ska fördelas direkt till de lokala verksamheterna genom Brottsoffermyndigheten. I vår budgetmotion har vi föreslagit 20 miljoner kronor extra för detta mycket angelägna arbete.

Jag vill också instämma i Johan Hedins yrkande på reservation 15, som handlar om skadestånd till brottsoffer. Många brottsoffer vittnar om svårigheten att få ut ett tilldömt skadestånd och att kränkningen efter brottet på det sättet blir ännu större.

Det måste bli lättare för brottsoffer att få ut sitt skadestånd. I dag innebär det en mycket krånglig process för dem som berörs av detta. Vi tycker att staten ska ta ansvaret och betala ut skadeståndet till brottsoffret och att staten sedan ska kräva in beloppet från gärningsmannen. Detta är ett sätt att förstärka stödet till brottsoffret och att ta upprättelsen av brottsoffret på allvar. Därför yrkar jag bifall även till reservation 15.

Jag står även bakom övriga reservationer som Kristdemokraterna har i detta betänkande, och jag yrkar bifall till reservationerna 3 och 15.
(Applåder)

Anf. 96 GUSTAF LANTZ (S):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

När jag arbetade i domstol fick jag se det som ofta döljs av den som slår och av den som blir slagen, det som annars bara anas – kanske genom konstiga dunsar från lägenheten under, kanske genom ett par solglasögon en mulen dag. Det handlar om spruckna läppar, avslitna hårtussar och blod. Bilderna var bevis mot män som slagit kvinnor.

När rättegången ägde rum var blåmärkena borta, men skadorna fanns kvar. Självkänslan hade inte läkt, och oron hade inte slutat mala. Barnen hade ofta sett sådant som inga barn ska behöva uppleva, sådant som inga människor glömmer.

Slagen hade riktats mot kvinnorna i deras hem, men samtidigt slagit fast en ordning som drabbar alla kvinnor. Dessa fega brott är den yttersta formen av maktobalans mellan män och kvinnor. Slagen träffar oss alla och är samtidigt allas vårt ansvar.

Samhället kan därför aldrig någonsin acceptera denna brottslighet. Regeringens mål är därför glasklart: Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Punkt.

I skrivelsen *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid* presenterar regeringen inriktningen och en ny delmålsstruktur för jämställdhetspolitiken. Det övergripande målet är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Regeringen anser att statens styrning av insatser mot mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål, ska följa en samlad nationell strategi under perioden fram till 2026.

Strategin består av politiska målsättningar, en organisation för genomförande och ett system för uppföljning. Strategin började gälla den 1 januari i år.

Regeringen bedömer att strategin bör bidra till att uppnå regeringens mål att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Strategins fyra politiska mål är ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld, förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn, effektivare brottsbekämpning samt förbättrad kunskap och metodutveckling.

Regeringen gav den 23 februari i år Socialstyrelsen i uppdrag att stödja genomförande och uppföljning av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. I uppdraget ingår att förbättra kunskapen om förekomsten av våld och insatser på området samt kompetensstöd och metodutveckling för vård- och omsorgspersonal.

Socialstyrelsen ska också genomföra en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck, barnnäktenskap och tvångsäktenskap. Uppdraget till Socialstyrelsen syftar bland annat till att förbättra kunskapen om förekomsten av mäns våld mot kvinnor och insatser på nationell, regional och lokal nivå.

Socialstyrelsen ska göra en delredovisning av uppdraget senast den 30 mars 2018 och en slutredovisning senast den 31 mars 2020.

Regeringen tillsatte i mars i år en särskild utredare för återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld. Utredningens uppdrag är att analysera effekterna av insatserna samt föreslå hur arbetet med våldsutövare kan utvecklas och stärkas.

Utredningen har även i uppdrag att kartlägga kunskap om verksamma metoder samt analysera verksamheter som syftar till att förebygga att våld uppstår och återupprepas samt att se över behov av stöd och vägledning för att utveckla återfallsförebyggande verksamhet. Dessutom ska förslag lämnas på hur stöd kan utformas för att möjliggöra effektivisering av detta arbete.

Utredningen ska också se hur samverkan mellan och inom socialtjänst, hälso- och sjukvård och rättsväsendets myndigheter kan främjas. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2018.

I Brås regleringsbrev för 2017 gavs myndigheten i uppdrag att stärka det straffrättsliga skyddet för kvinnor som utsätts för systematiska övergrepp och kränkningar av en partner eller före detta partner.

Brå ska studera utvecklingen av grov kvinnofridskränkning och analysera orsakerna till det minskade antalet anmälda, uppklarade och lagförda brott. Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2018.

Regeringen meddelade i mars i år att den avser att införa obligatoriska moment om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i utbildningar till yrken som innebär möten med våldsutsatta kvinnor och barn.

Regeringen har även genomfört en rad andra åtgärder för brottsoffer.

Polismyndigheten och Socialstyrelsen har av regeringen fått i uppdrag att bistå våldsutsatta med att hämta personliga tillhörigheter i hemmet.

Ett nationellt kunskapscentrum om våld och övergrepp mot barn har inrättats vid Linköpings universitet.

Kvinnojourerna har fått kraftigt förstärkta resurser i och med att regeringen har avsatt 100 miljoner kronor årligen de närmaste åren.

Socialstyrelsen har fått i uppdrag att utvärdera försöksverksamheter med fem rutinfrågor om våldsutsatthet i hälso- och sjukvård och socialtjänst.

Socialstyrelsen har nyligen även fått i uppdrag att vidareutveckla och stödja införandet av verk samma metoder i socialtjänsten för att arbeta med våldsutövare.

Socialstyrelsen ska också vidareutveckla och stödja införandet av metoder i socialtjänstens arbete när det gäller barn som utsätts för eller riskerar att utsättas för våld i familjen.

Polismyndigheten har fått i uppdrag att redovisa hur den arbetar med transnationella ärenden där det finns misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck, äktenskap mot den egna viljan eller barnäktenskap.

Kontroll av kvinnor och flickor i hederns namn kan handla om begränsningar i vardagen i fråga om klädsel, umgänge och fysisk rörelsefrihet. Många kvinnor får inte heller själva välja utbildning, jobb eller partner.

Även unga män kan bli gifta mot sin vilja. Hbtq-personer kan betraktas som hotande mot familjens heder och utsättas för liknande kontroll, påtryckningar och våld.

Regeringen beslutade den 9 mars i år att tillsätta en särskild utredare som ska undersöka om det finns behov av åtgärder i syfte att säkerställa ett starkt skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv.

Utredningen ska bland annat analysera och ta ställning till hur möjligheten att erkänna utländska barnäktenskap ytterligare kan begränsas samt undersöka i vilken utsträckning hedersmotiv beaktas av polis, åklagare och domstolar. Dessutom innefattar uppdraget att ta ställning till om det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv i brottsbalken.

Den del av uppdraget som avser erkännande av utländska barnäktenskap ska redovisas i ett delbetänkande senast den 6 december 2017. Uppdraget ska slutredovisas den 1 september 2018.

(Applåder)

Anf. 97 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Herr talman! Vid sidan av mitt uppdrag som riksdagsledamot är jag ersättare i Nämnden för brottsskadeersättning. Det är den nämnd dit människor som blivit utsatta för bland annat våldsbrott kan vända sig om det inte går att få ut skadestånd från den som begått brottet. I den rollen har jag fått läsa om några av de mest gruvliga livsöden som människor har drabbats av på grund av att vissa har tagit sig rätten att kränka andra människors integritet, kroppsligt eller på andra sätt.

Samhällets uppgift är att skydda människor från brott. Det är ett mycket angeläget uppdrag, och den här regeringen arbetar på många olika sätt för att motverka brott. Det handlar bland annat om att förebygga att brott alls begås. Det är ett otroligt viktigt arbete som har fått en nystart i och med det nationella brottsförebyggande program som är det första på 20 år.

Ett särskilt område som är angeläget och som engagerar såväl mig och mitt parti Miljöpartiet som regeringen är arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Här har regeringen antagit en tioårig nationell strategi, som för första gången sätter fokus på det förebyggande arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relation och våld i hederns namn.

Förutom det förebyggande arbetet jobbar regeringen aktivt med att förbättra upptäckten av sådant våld, för att kunna skydda dem som är utsatta. En del av detta är den stora satsningen på kvinnojourer och de förstärkta medlen till brottsofferjourer. Det är ideella föreningar där man arbetar dagar, kvällar och helger med att stödja de kvinnor och andra brottsoffer som behöver någon att prata med – eller i värsta fall ett annat hem på en hemlig adress.

Därutöver är en effektivare brottsbekämpning ett otroligt viktigt medel för att sätta stopp för mäns våld mot kvinnor. Genom bättre arbetsmetoder inom polisen, till exempel vad gäller sexualbrott, hoppas jag att fler ska kunna ställas till svars för sina gärningar.

Herr talman! Vi behöver också utveckla kunskap och metoder – kunskap bland annat om hur vi effektivt kan förebygga att destruktiva maskulinitetsnormer resulterar i ökat våld. Inte minst tänkte jag tala lite om arbetet mot våld i hederns namn. Här tror jag nämligen att vi har en utmaning i samhället, herr talman.

Vi måste göra mycket för att ingripa när det redan har hänt, men för de unga pojkar och flickor som tvingas bryta med hela sin familj och släkt för att kunna leva ett liv i frihet – eller kanske över huvud taget få ha livet i behåll – är tragedin redan ett faktum. Det finns ett stort engagemang för dessa frågor i många partier; det har vi hört i dag. Det hedersrelaterade våldet har stått högt upp också på regeringens dagordning.

Regeringen utreder en straffskärpningsgrund för våld i hederns namn och ser över reglerna om barnäktenskap. Här finns nu en bred enighet, även om den tidigare regeringen var nöjd med den lagstiftning som då lades fram. Jag välkomnar att vi nu är eniga om att vi måste se allvarigare på barnäktenskap och inte acceptera att barn i Sverige är gifta.

Vi behöver också bättre verktyg för att hämta hem barn som blivit gifta utomlands mot sin vilja. Det är mycket sorglig kunskap vi får del av när vi talar med dem som är experter på dessa frågor i Sverige, Länsstyrelsen i Östergötland. Vi vet att många barn förts utomlands för att bli gifta mot sin vilja, och ett sextiotial av dem har till och med varit i kontakt med socialtjänst eller andra vuxna i kommuner i Sverige i dag.

Det behövs mer kunskap. Socialstyrelsen ska göra en nationell kartläggning, men framför allt behövs kunskapen hos de enskilda personer som träffar dessa barn, herr talman. Kunskapen behövs hos de socialsekreterare som möter våldsutsatta. Kunskapen behövs hos tandläkare som ser den kvinna vars tänder uppenbarligen har blivit utslagna med våld. Därför är det med stor glädje jag ser fram emot regeringens beslut att göra det obligatoriskt med kunskap om mäns våld mot kvinnor i relevanta utbildningar.

Herr talman! Jag ska även säga några ord om hatbrott. Det är en fråga som regeringen har jobbat aktivt med, och man har gett Polismyndigheten i uppdrag att utveckla sitt arbete mot denna typ av brottslighet – som inte bara drabbar enskilda personer utan också skapar rädsla hos grupper av människor, på grund av deras ursprung, religion eller sexuella läggning.

Om det Roger Haddad från Liberalerna säger stämmer, det vill säga att det arbete som regeringen har beslutat är prioriterat, och som Polismyndigheten själva sagt sig ska prioritera, inte utförs i verkligheten, är det mycket allvarligt. Det behöver vi gemensamt följa upp.

Vad gäller hatbrott vill jag också betona att vi ser en stor skillnad mellan Miljöpartiet och Sverigedemokraterna. Sverigedemokraterna tycker inte alls att det är ett problem att vissa människor utsätts på grund av sin religiösa tillhörighet. Miljöpartiet och flera andra partier i den här kammaren vill inte ha ett samhälle där människor drabbas av hat på grund av sin tro eller sexuella läggning.

Herr talman! Det finns mycket mer att säga om dessa viktiga frågor, men jag får avrunda här eftersom vi snart ska votera. Jag yrkar bifall till justitieutskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.49 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 27 april

FiU33 Tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Kontanthantering)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

284 för utskottet

19 för res.

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 72 M, 41 SD, 20 MP, 19 C, 16 L, 14 KD

För res.: 1 MP, 18 V

Frånvarande: 11 S, 12 M, 6 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Åsa Romson (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

TU14 Väg- och fordonsfrågor

Punkt 1 (Tunga fordon)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 1 (S, MP, V)

Votering:

164 för utskottet

140 för res. 1

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 72 M, 41 SD, 1 MP, 19 C, 16 L, 14 KD

För res. 1: 101 S, 1 M, 20 MP, 18 V

Frånvarande: 11 S, 11 M, 6 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Sultan Kayhan (S) och Åsa Romson (MP) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 7 (Strategi och försöksverksamhet för självkörande fordon)

1. utskottet

2. res. 6 (M, C, L, KD)

Votering:

182 för utskottet

122 för res. 6

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 41 SD, 21 MP, 18 V, 1 KD

För res. 6: 1 S, 73 M, 19 C, 16 L, 13 KD

Frånvarande: 11 S, 11 M, 6 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Caroline Szyber (KD) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 8 (Lagstiftning för självkörande fordon)

1. utskottet

2. res. 7 (C)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 9 (Motorhobbyn och historiska fordon)

1. utskottet

2. res. 10 (SD)

Votering:

190 för utskottet

41 för res. 10

73 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 21 MP, 19 C, 18 V, 16 L, 14 KD

För res. 10: 41 SD

Avstod: 73 M

Frånvarande: 11 S, 11 M, 6 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Prot. 2016/17:104

3 maj

Punkt 15 (Vinterdäck)

1. utskottet

2. res. 12 (SD)

3. res. 13 (L)

4. res. 14 (KD)

Förberedande votering 1:

14 för res. 13

14 för res. 14

276 avstod

45 frånvarande

Talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottning.

Talmannen anmodade Helene Petersson i Stockaryd (S) och Anders Hansson (M) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Jan Lindholm (MP) att förrätta lottningen.

Den upptagna lottsedeln visade ett ja och kammaren hade således antagit res 13.

Förberedande votering 2:

61 för res. 12

16 för res. 13

226 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 12.

Johan Hultberg, Maria Malmer Stenergard, Lars-Arne Staxäng och Boriana Åberg (alla M) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

233 för utskottet

42 för res. 12

30 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 73 M, 21 MP, 19 C, 18 V

För res. 12: 42 SD

Avstod: 16 L, 14 KD

Frånvarande: 11 S, 11 M, 5 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU13 Skogspolitik

Punkt 3 (Frivilliga avsättningar av skog)

1. utskottet

2. res. 3 (M, C)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 4 (En kompletterande arbetsmetod för skydd av värdefull skog)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

244 för utskottet

41 för res. 5

19 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 73 M, 21 MP, 18 V, 16 L, 14 KD

För res. 5: 41 SD

Avstod: 19 C

Frånvarande: 11 S, 11 M, 6 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Björn Söder (SD) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 6 (Skogens sociala värden)

1. utskottet

2. res. 7 (V)

Votering:

285 för utskottet

18 för res. 7

1 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 72 M, 41 SD, 21 MP, 19 C, 16 L, 14 KD

För res. 7: 18 V

Avstod: 1 SD

Frånvarande: 11 S, 12 M, 5 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 8 (Skogsbruk och skogsskötsel)

1. utskottet

2. res. 10 (SD)

Votering:

244 för utskottet

42 för res. 10

19 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 72 M, 21 MP, 19 C, 16 L, 14 KD

För res. 10: 42 SD

Avstod: 1 M, 18 V

Frånvarande: 11 S, 11 M, 5 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Maria Malmer Stenergard (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Prot. 2016/17:104

3 maj

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU14 Fiskeripolitik

Punkt 2 (Genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

263 för utskottet

43 för res. 4

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 73 M, 21 MP, 19 C, 18 V, 16 L, 14 KD

För res. 4: 43 SD

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 3 (Regelverket för yrkesfisket)

1. utskottet

2. res. 5 (M, SD)

3. res. 7 (L)

4. res. 8 (KD)

Förberedande votering 1:

16 för res. 7

14 för res. 8

275 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Förberedande votering 2:

116 för res. 5

16 för res. 7

173 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

141 för utskottet

116 för res. 5

49 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2016/17:104
3 maj

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 102 S, 21 MP, 18 V
För res. 5: 73 M, 43 SD
Avstod: 19 C, 16 L, 14 KD
Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 7 (Redskapsanvändning)

1. utskottet
2. res. 12 (V)
Votering:
231 för utskottet
18 för res. 12
57 avstod
43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 102 S, 73 M, 21 MP, 19 C, 16 L
För res. 12: 18 V
Avstod: 43 SD, 14 KD
Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 11 (Vattenbruk)

1. utskottet
2. res. 17 (SD)
3. res. 18 (C)
Förberedande votering:
43 för res. 17
20 för res. 18
243 avstod
43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 17.

Huvudvotering:
171 för utskottet
43 för res. 17
92 avstod
43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 102 S, 21 MP, 18 V, 16 L, 14 KD
För res. 17: 43 SD
Avstod: 73 M, 19 C
Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU19 Kompletteringar av den tillfälliga lagen för uppehållstillstånd rörande studier på gymnasienivå

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet
2. res. 1 (M, SD, L)

Votering:

160 för utskottet

132 för res. 1

14 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 21 MP, 19 C, 18 V

För res. 1: 73 M, 43 SD, 16 L

Avstod: 14 KD

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 2 (Upphållstillstånd för studier)

1. utskottet
2. res. 2 (V)
3. res. 4 (KD)

Förberedande votering:

18 för res. 2

14 för res. 4

274 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

257 för utskottet

18 för res. 2

30 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 72 M, 43 SD, 21 MP, 19 C

För res. 2: 18 V

Avstod: 16 L, 14 KD

Frånvarande: 11 S, 12 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Cecilia Magnusson (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU11 Genomförande av sjöfolksdirektivet

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU31 Arbetsrättsliga villkor vid upphandling

1. utskottet

2. res. (M, C, L)

Votering:

197 för utskottet

108 för res.

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 42 SD, 21 MP, 18 V, 14 KD

För res.: 73 M, 19 C, 16 L

Frånvarande: 11 S, 11 M, 5 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

KU15 Offentlighet, sekretess och integritet

Punkt 1 (Personlig integritet)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (L)

Förberedande votering:

43 för res. 1

16 för res. 2

247 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

247 för utskottet

43 för res. 1

16 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 73 M, 21 MP, 19 C, 18 V, 14 KD

För res. 1: 43 SD

Avstod: 16 L

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 2 (Kvalitetsverktyg för webbplatser)

1. utskottet

2. res. 3 (SD, KD)

Votering:

249 för utskottet

57 för res. 3

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 73 M, 1 SD, 21 MP, 19 C, 18 V, 15 L

För res. 3: 42 SD, 1 L, 14 KD

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 6 (Sekretessbrytande bestämmelse för statligt anställningsstöd)

1. utskottet

2. res. 7 (SD, V)

Votering:

245 för utskottet

61 för res. 7

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 73 M, 21 MP, 19 C, 16 L, 14 KD

För res. 7: 43 SD, 18 V

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 7 (Digitalisering inom offentlig förvaltning)

1. utskottet

2. res. 8 (M)

Votering:

233 för utskottet

73 för res. 8

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 43 SD, 21 MP, 19 C, 18 V, 16 L, 14 KD

För res. 8: 73 M

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 11 (Stärkt tillsyn på integritetsområdet)

1. utskottet

2. res. 10 (L)

Votering:

290 för utskottet

16 för res. 10

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 73 M, 43 SD, 21 MP, 19 C, 18 V, 14 KD

För res. 10: 16 L

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU16 Minoritetsfrågor

Punkt 1 (Antiziganism och strategin för romsk inkludering)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet
2. res. 1 (L)

Votering:

287 för utskottet

16 för res. 1

1 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 73 M, 42 SD, 20 MP, 19 C, 17 V, 14 KD

För res. 1: 16 L

Avstod: 1 SD

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 5 MP, 3 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Daniel Sestrajic (V) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 2 (SD)

Votering:

248 för utskottet

43 för res. 2

15 avstod

43 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 73 M, 21 MP, 19 C, 18 V, 1 L, 14 KD

För res. 2: 43 SD

Avstod: 15 L

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Roger Haddad (L) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Antiziganism och romsk inkludering)

1. utskottet
2. res. 3 (M, C, L, KD)

Votering:

145 för utskottet

122 för res. 3

39 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 4 SD, 21 MP, 18 V

För res. 3: 73 M, 19 C, 16 L, 14 KD

Avstod: 39 SD

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 3 (Antisemitism)

1. utskottet

2. res. 5 (M, C, L, KD)

Votering:

184 för utskottet

122 för res. 5

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 43 SD, 21 MP, 18 V

För res. 5: 73 M, 19 C, 16 L, 14 KD

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 4 (Kommuner inom förvaltningsområden – uppföljning och sanktionsmöjligheter)

1. utskottet

2. res. 6 (M)

Votering:

217 för utskottet

73 för res. 6

16 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 43 SD, 21 MP, 19 C, 18 V, 14 KD

För res. 6: 73 M

Avstod: 16 L

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 5 (Åtgärder rörande nationella minoriteter och minoritetsspråk)

1. utskottet

2. res. 8 (V)

Votering:

270 för utskottet

20 för res. 8

16 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 71 M, 43 SD, 21 MP, 19 C, 14 KD

För res. 8: 2 M, 18 V

Avstod: 16 L

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Lena Asplund och Eva Lohman (båda M) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Prot. 2016/17:104
3 maj

Punkt 7 (Finlandssvenskarnas ställning)

1. utskottet

2. res. 11 (SD)

Votering:

263 för utskottet

43 för res. 11

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 73 M, 21 MP, 19 C, 18 V, 16 L, 14 KD

För res. 11: 43 SD

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 8 (Älvdalskans ställning)

1. utskottet

2. res. 12 (C, KD)

Votering:

272 för utskottet

33 för res. 12

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 73 M, 43 SD, 21 MP, 18 V, 16 L

För res. 12: 19 C, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU18 Riksdagens arbetsformer

Punkt 6 (Stöd till riksdagsarbetet)

1. utskottet

2. mot. 2016/17:1928 av Finn Bengtsson (M)

Votering:

304 för utskottet

1 för mot.

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 72 M, 43 SD, 20 MP, 19 C, 18 V, 16 L, 14 KD

För mot.: 1 M

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 5 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU29 Allmänna helgdagar (förnyad behandling)

Punkt 1 (Veterandagen som allmän flaggdag)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

288 för utskottet

18 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 73 M, 43 SD, 21 MP, 19 C, 16 L, 14 KD

För res. 1: 18 V

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 5 (Nationella symboler)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

262 för utskottet

43 för res. 2

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 73 M, 21 MP, 19 C, 18 V, 16 L, 14 KD

För res. 2: 43 SD

Frånvarande: 12 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 6 (Allmänna helgdagar)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

263 för utskottet

43 för res. 3

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 73 M, 21 MP, 19 C, 18 V, 16 L, 14 KD

För res. 3: 43 SD

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU11 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under år 2015

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU12 2016 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU20 Våldsbrott och brottsoffer

Punkt 3 (Våld mot äldre)

1. utskottet

2. res. 1 (M, SD, KD)

Votering:

176 för utskottet

130 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 21 MP, 19 C, 18 V, 16 L

För res. 1: 73 M, 43 SD, 14 KD

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 6 (Hedersrelaterat våld)

1. utskottet

2. res. 3 (M, C, KD)

Votering:

200 för utskottet

106 för res. 3

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 43 SD, 21 MP, 18 V, 16 L

För res. 3: 73 M, 19 C, 14 KD

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 9 (Rättsväsendets arbete mot hatbrott)

1. utskottet

2. res. 5 (L)

Votering:

289 för utskottet

16 för res. 5

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 73 M, 42 SD, 21 MP, 19 C, 18 V, 14 KD

För res. 5: 16 L

Frånvarande: 11 S, 11 M, 5 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Punkt 21 (Skadestånd till brottsoffer)

1. utskottet

2. res. 15 (C, KD)

Votering:

273 för utskottet

33 för res. 15

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 102 S, 73 M, 43 SD, 21 MP, 18 V, 16 L
För res. 15: 19 C, 14 KD
Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Prot. 2016/17:104
3 maj

Punkt 22 (Statlig skadeståndsgaranti)

1. utskottet

2. res. 16 (SD)

Votering:

262 för utskottet

43 för res. 16

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 73 M, 20 MP, 19 C, 18 V, 16 L, 14 KD

För res. 16: 43 SD

Frånvarande: 11 S, 11 M, 4 SD, 5 MP, 3 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 16 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2016/17:182 Kameraövervakningslagen och möjligheterna att använda drönare

EU-dokument

KOM(2017) 253 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhängvårdare och om upphävande av rådets direktiv 2010/18/EU

§ 17 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 2 maj

2016/17:494 Finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

av *Anette Åkesson* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 2 maj

2016/17:1322 Angrepp från svampen diplodia pinea

av *Åsa Coenraads* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:1323 Införande av ERTMS på Tjust- och Stångådalbanorna

av *Krister Örnfjäder* (S)

till statsrådet Anna Johansson (S)

§ 19 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 2 maj

2016/17:1234 Bristfällig kvalitet i nybyggnation

av *Nooshi Dadgostar* (V)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

den 3 maj

2016/17:1272 Flytt av statliga jobb till låglöneländer

av *Helena Lindahl* (C)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 16.31.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 3 anf. 29 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 62 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 88 (delvis) och

av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	1
§ 2 Ärenden för bordläggning.....	1
§ 3 Kompletteringar av den tillfälliga lagen för uppehållstillstånd rörande studier på gymnasienivå	1
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2016/17:SfU19	1
Anf. 1 MIKAEL CEDERBRATT (M)	1
Anf. 2 PAULA BIELER (SD).....	3
Anf. 3 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	4
Anf. 4 PAULA BIELER (SD) replik.....	8
Anf. 5 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	8
Anf. 6 PAULA BIELER (SD) replik.....	8
Anf. 7 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	9
Anf. 8 FREDRIK MALM (L)	9
Anf. 9 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	12
Anf. 10 CARINA OHLSSON (S)	14
Anf. 11 FREDRIK MALM (L) replik	16
Anf. 12 CARINA OHLSSON (S) replik	16
Anf. 13 FREDRIK MALM (L) replik	17
Anf. 14 CARINA OHLSSON (S) replik	17
Anf. 15 PAULA BIELER (SD) replik.....	18
Anf. 16 CARINA OHLSSON (S) replik	18
Anf. 17 PAULA BIELER (SD) replik.....	19
Anf. 18 CARINA OHLSSON (S) replik	19
Anf. 19 MARIA FERM (MP)	20
Anf. 20 FREDRIK MALM (L) replik	22
Anf. 21 MARIA FERM (MP) replik	23
Anf. 22 FREDRIK MALM (L) replik	23
Anf. 23 MARIA FERM (MP) replik	24
Anf. 24 JOHANNA JÖNSSON (C)	24
Anf. 25 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	26
Anf. 26 MIKAEL CEDERBRATT (M) replik.....	30
Anf. 27 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	30
Anf. 28 MIKAEL CEDERBRATT (M) replik.....	31
Anf. 29 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	32
Anf. 30 PAULA BIELER (SD) replik.....	32
Anf. 31 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	33
Anf. 32 PAULA BIELER (SD) replik.....	33
Anf. 33 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	34
Anf. 34 FREDRIK MALM (L) replik	35
Anf. 35 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	35
Anf. 36 FREDRIK MALM (L) replik	36

Anf. 37 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik	37
Anf. 38 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	37
Anf. 39 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik	38
Anf. 40 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	38
Anf. 41 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik	39
(Beslut fattades under § 15.)	39
§ 4 2014 års protokoll och rekommendation till ILO:s konvention om tvångsarbete	39
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2016/17:AU12	39
(Beslut fattades under § 15.)	39
§ 5 Genomförande av sjöfolksdirektivet.....	40
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2016/17:AU11	40
(Beslut fattades under § 15.)	40
§ 6 Arbetsrättsliga villkor vid upphandling	40
Finansutskottets betänkande 2016/17:FiU31	40
Anf. 42 MARIA PLASS (M)	40
Anf. 43 PETER HELANDER (C).....	41
Anf. 44 MATHIAS SUNDIN (L)	44
Anf. 45 MONICA GREEN (S)	45
Anf. 46 MARIA PLASS (M) replik.....	47
Anf. 47 MONICA GREEN (S) replik.....	47
Anf. 48 MARIA PLASS (M) replik.....	48
Anf. 49 MONICA GREEN (S) replik	48
Anf. 50 PETER HELANDER (C) replik	48
Anf. 51 MONICA GREEN (S) replik	49
Anf. 52 PETER HELANDER (C) replik	49
Anf. 53 MONICA GREEN (S) replik	50
Anf. 54 OSCAR SJÖSTEDT (SD).....	50
Anf. 55 JANINE ALM ERICSON (MP)	51
Anf. 56 ULLA ANDERSSON (V).....	53
Anf. 57 JAKOB FORSSMED (KD)	54
(Beslut fattades under § 15.)	56
§ 7 Offentlighet, sekretess och integritet.....	57
Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU15	57
Anf. 58 MARTA OBMINSKA (M).....	57
Anf. 59 JONAS MILLARD (SD)	59
Anf. 60 ALI ESBATI (V)	61
Anf. 61 TINA ACKETOFT (L)	63
Anf. 62 TUVE SKÅNBERG (KD)	64
Anf. 63 LAILA NARAGHI (S)	66
Anf. 64 AGNETA BÖRJEsson (MP)	67
Anf. 65 PER-INGVAR JOHNSON (C).....	69
Anf. 66 JONAS MILLARD (SD)	70
(Beslut fattades under § 15.)	70
§ 8 Minoritetsfrågor	70
Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU16	70
Anf. 67 ANNICKA ENGBLOM (M)	70

Anf. 68 JONAS MILLARD (SD).....	72
Anf. 69 PER-INGVAR JOHNSON (C)	74
Anf. 70 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	75
Anf. 71 TINA ACKETOFT (L)	76
Anf. 72 TUVE SKÅNBERG (KD)	78
Anf. 73 HANS EKSTRÖM (S)	80
Anf. 74 AGNETA BÖRJESSON (MP).....	81
Anf. 75 KERSTIN LUNDGREN (C).....	82
(Beslut fattades under § 15.).....	83
§ 9 Riksdagens arbetsformer	83
Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU18	83
Anf. 76 BERIT HÖGMAN (S).....	83
Anf. 77 MARIA ABRAHAMSSON (M).....	84
Anf. 78 FINN BENGTTSSON (M).....	85
(Beslut fattades under § 15.).....	87
§ 10 Allmänna helgdagar (förnyad behandling)	88
Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU29	88
Anf. 79 JONAS MILLARD (SD).....	88
Anf. 80 VERONICA LINDHOLM (S)	88
Anf. 81 ANNICKA ENGBLOM (M).....	88
Anf. 82 PER-INGVAR JOHNSON (C)	90
Anf. 83 TINA ACKETOFT (L)	91
Anf. 84 TUVE SKÅNBERG (KD)	91
Anf. 85 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	92
Anf. 86 JONAS MILLARD (SD).....	92
(Beslut fattades under § 15.).....	92
§ 11 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel	
under år 2015	93
Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU11	93
(Beslut fattades under § 15.).....	93
§ 12 2016 års redogörelse för tillämpningen av lagen om	
särskild utlänningskontroll	93
Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU12.....	93
(Beslut fattades under § 15.).....	93
§ 13 Våldsbrott och brottsoffer.....	93
Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU20.....	93
Anf. 87 ANTI AVSAN (M)	93
Anf. 88 ADAM MARTTINEN (SD).....	95
Anf. 89 ANTI AVSAN (M) replik	97
Anf. 90 ADAM MARTTINEN (SD) replik	97
Anf. 91 ANTI AVSAN (M) replik	98
Anf. 92 ADAM MARTTINEN (SD) replik	98
Anf. 93 JOHAN HEDIN (C)	99
Anf. 94 ROGER HADDAD (L)	101
Anf. 95 ANDREAS CARLSON (KD)	102
Anf. 96 GUSTAF LANTZ (S)	103
Anf. 97 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP).....	105
(Beslut fattades under § 15.).....	107
Ajournering.....	107
Återupptaget sammanträde	107

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 27 april.....	107
FiU33 Tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner	107
TU14 Väg- och fordonsfrågor.....	108
MJU13 Skogspolitik.....	110
MJU14 Fiskeripolitik	111
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	113
SfU19 Kompletteringar av den tillfälliga lagen för uppehållstillstånd rörande studier på gymnasienivå.....	113
AU12 2014 års protokoll och rekommendation till ILO:s konvention om tvångsarbete.....	114
AU11 Genomförande av sjöfolksdirektivet.....	114
FiU31 Arbetsrättsliga villkor vid upphandling.....	114
KU15 Offentlighet, sekretess och integritet	114
KU16 Minoritetsfrågor.....	116
KU18 Riksdagens arbetsformer	118
KU29 Allmänna helgdagar (förnyad behandling)	119
JuU11 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under år 2015	119
JuU12 2016 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll	119
JuU20 Våldsbrott och brottsoffer	120
§ 16 Bordläggning.....	121
§ 17 Anmälan om interpellation	121
§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar	122
§ 19 Anmälan om skriftliga svar på frågor	122
§ 20 Kammaren åtskildes kl. 16.31.	122